Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Collectanea et excerpta de variis rebus, inprimis medicis

https://hdl.handle.net/1874/354441

Javo 405

II

Kst. VII pl. F

No 8

Hs.
7 F 8

Aevum recens.
Scripta varii arg.
N° 405

Qúo meliús exhibitis diaphoreticis quis ſúdet, lecto ſe committat, Stragulis .. coopertús,

quodsi hoc modo ſúdor non ſequatur, vel
Calentes ^ lateres pedibús convenienter ſubjiciantur,
Lagenæ aqúa calente refertæ, linteisque involutæ (ne úrant) alis accommodentúr
Veſicæ bubulæ aqúa calenti impletæ.

Bl., 4101.

Súdor út facile excitetúr.

^ candentes lapides in vino extincti.

BIBLIOTHEEK DER UNIVERSITEIT TE UTRECHT

Quisquis brevi tempore plurimum in Medicina velit proficere, hoc modo studia sua instituat.

His artibus & scientiis praecognitis, q̄ ad hoc studium requiruntr. Grammatica latinâ & graecâ, Logicâ, Physicâ, In noīe D.O.M. Aphorismi Hippocratis ediscantr, adhibitis commentariis Hollerii sed tempore tantum successivo, sufficit .n. III. aut IV de die didicisse & memoriae mandasse. —— Omne vero studium ante oīa debetur ediscendis libris Anatomicis A: Laurentii, quod opus XX circiter dierum est. His probe cognitis in manus sumatur Ars medica D: Liddelii in qua tractatus de morbis particularibus postremo loco discatr; tractatui .n. de crisibus conjungatur liber A. Laurentii jam dicti & hoc credo opus XX dier. ē. Quo absoluto evolvantr studiose Controversiae Fr. Valesii, quod quoq. XX dierum opus ē. Post has Medicina Jois Fernelii, quod L dierum ē. Dein discatr Capivaccius de morbis particularib. cui conjungi aut subjungi potest Methodus medendi J. Riolani, & Mich. Paschalii cum scholiis P. Peradae. Item Hollerii de morbis internis opus uberrimam remedior. sylvam continens, quae oīa spatio LXX dierum diligens aliquis discat. Ad febrium cognitionem legatur Fernelius de Febrib. & Rod. de Veyga de febrium differentiis, longe .n. accuratissime de iis scripsit Horatius Augenius. De morbis .n. externis consulatr Chirurgia Jois Tagaulti, ad quam discendam XXX credo requiruntr dies; deinde .n. legantr lib. Rodor. a Veyga commentaria in Galen. q requirunt dies circiter XLV. Tandem ad felicem praxin legantr Observationes Petri Foresti. ad quod facile requiruntr LXXX dies. Videatr quoqȝ Heurnius in methodo ad praxin, quo quidem libello author ille nihil scripsit divinius. Item Guil. Seraffinus de compositione medicamentor. Hos authores quisquis bene legerit & bene perdidicerit, ne is dignissimus est titulo D. MEDICI.

MEDICINA, Hipp: ~~[illegible]~~ πρόσθεσις μὲν ἐλλειπόντων, ἀφαίρεσις δὲ τῶν ὑπερβαλλόντων.

II. Gal: τέχνη ὑγιείας μὲν ἤδη φυλακτική, διαφθειρομένης δ' ἐπανορθωτική.

III. Heroph: ἐπιστήμη ὑγιεινῶν, νοσωδῶν, καὶ οὐδετέρων.

// Ad perfectam medicinae cognitionem cognitu necessariae sunt Res naturales, non naturales, et contra naturam.

ELEMENTUM Gal: minima pars ejus, cujus est elementum.
Fern: corpus simplex, ex quo quidque primum constituitur, et in quod reverà postremo resolvitur.

// ergo [Elementa – reverà, / Partes simil: – ad sensum / Principia – cogitatione] sunt simplicissima corpora.

// Corpus autem nostrum non ex puris elementis, sed et ex qualitatibus ipsorum consentit: καθ' ὅλον inter se mixtis.

// Mixtio, Aristot: est mixtilium alteratorum unio.

// Alterantes autem qualitates, uniuntur formae, elementa tota totis commiscentes.

TEMPERAMENTUM ergo (proles quidem et finis mixtionis, mixtique forma, secundum Averrhoem) est proportio IV primarum qualitatum, orta ex mixtione perfecta, ~~ut sit [illegible] instrumentum necessarium ad omnes animae illius actiones~~ functionibus naturalibus obeundis idonea.

PARS [generali signif: est quicquid ad humani corporis constitutionem facit. quomodo Hippocr: divisit μέρη, in τὰ ἴσχοντα, ἰσχόμενα, καὶ ἐνορμῶντα.
proprie ac pressius Fern. est corpus toti cohaerens, cum vita conjunctum, et ad illius usum, functionemve comparatum.]

HUMOR [communiter notat, omne corpus liquidum, et fluens, non sua, sed aliena superficie contentum.
Specialiter vero dicitur de Chymo, seu quatuor elementariis, et alimentariis corporis nostri humoribus.]

// Humidum radicale, seu humor primigenius, est substantia oleaginosa, solidioribus partibus ab origine insita, Spiritus, et caloris innati basis. quae tria uno nomine vocantur

// Calidum innatum i.e. humor radicalis spiritu et calore perfusus.

SPIRITUS est corpus tenuissimum ac levissimum, caloris nativi sedes, facultatum vehiculum, primumque obeundarum functionum instrumentum.

// Anima est forma corporis viventis.
Arist: est entelechia corporis ~~[illegible]~~ naturalis, organici, potestate vitam habentis.

// Anima humana, Arist. est principium vivendi, sentiendi, et intelligendi.
aliis est, Caussa prima omnium functionum nostri corporis, ~~ad quas~~
// Ad quas functiones obeundas multiplici facultate praedita est.

FACULTAS est insita animae vis, qua ad proferendas actiones ipsa utitur. est enim Galeno effectrix actionum caussa.

// Non autem solum ab Anima, sed etiam a temperamento Facultas manare statuitur: ab anima quidem, tanquam essentiali, a temperie vero tanquam accidentali forma.

quemadmodum autem a forma facultates, ita a facultatibus functiones dependent.

FUNCTIO, seu ἐνέργεια, est motus activus a facultate procedens.

Morbus, ἐστὶ διάθεσις παρὰ φύσιν, ὑφ᾽ ἧς ἐνέργεια βλάπτεται πρώτως. Gal. de Sympt. diff.

Caussa Morbi ἐστὶ διάθεσις παρὰ φύσεως, τὴν νόσον ἐργαζομένη.

- Externa, (quæ προκαταρκτικὴ Græc.) est quæ extrinsecus patet primumque morbis originem præbet.
- Interna, quæ contentorum vitium est vel
  - Antecedens, (προηγουμένη) quæ morbum fovet
  - Continens, (συνεκτικὴ) quæ proxime morbum facit: qua præsente adest morbus, sublata tollitur.

Symptoma est affectus præter naturam, qui morbum sequitur, ut umbra Corpus.

Signum est, quicquid sensibus nostris obvium, aliud quippiam latens et occultum connotatur et indicat.

- Diagnostica signa, quæ præsentem morbi statum,
- Prognostica, quæ futurum indicant.
- Anamnistica, quæ præteritorum commemoratione præsentem et futurum statum indicant.

- Pathognomonica, quæ morbum perpetuo comitantur.
- Assistentia, quæ multis morbis communia, modo cum morbo invadunt, modo superveniunt, modo etiam non omnino adsunt.

- Epiginomena signa sunt Symptomata, quæ per causæ propagationem supervenientia, morbum adauctum signant.
- Epiphænomena, quæ velut foras exeuntia manifeste se produnt.

Κρίσις ἐστὶν ὀξύῤῥοπος ἐν νόσῳ μεταβολὴ πρὸς ὑγίειαν, ἢ θάνατον.

Crisis perfecta bona est, quæ pepasmi signis die indice apparentibus præmonstrata, sine periculosis symptomatis die Critico perficitur, cum manifesta excretione, pro morbi specie et ægrotantis natura.

Dies			
Critici.	VII.	XIV.	XX. quasi XXI
Indices.	IV.	XI.	XVII.
Intercalares.	3.5.	9.13.	19.
Medicinales.	6.	8.10.12.	16.18.

Θεραπευτικὴ, ſeu Medendi Methodus, est via generalis, certa, & artificioſa inveniendi per indicationes, quo remedij genere in qualitate, quantitate, tempore, & utendi modo, morbo cuilibet medendum ſit. J.H. prax. III.

Indicatio, (ἔνδειξις, καὶ σκοπὸς Græcis) est recta ratio dictans, quid ad ſanitatem instaurandam agendum ſit. Framb. ſch. 205.

Coindicatio, quæ una cum principe indicante quid agendum ſit inſinuat.

Contraindicatio, quæ impedit ne id fiat, quod primo indicatur.

Correpugnantia, quæ una cum contraindicante reluctatur, ne id, quod indicatum, agatur.

Indicantia ergo præcipua, (quæ quid agendum ſit hortantur) ſunt

1. Vires, ſui custodiam indicantes.
2. Morbus, ſui amotionem indicans: & quidem vel
   - Cauſa, quod ab hac inchoanda ſit curatio.
   - Morbus,
   - Symptoma, ſi nempe cauſæ rationem habens vires nimium imminuat, aut morbum augeat. Alioqui nulla ab eo petitur indicatio cum morbo curato protinus evaneſcat.

Contraindicantia vero jam dicta indicantia dicuntur, ſi ſcopo uno reluctentur.

Coindicantia ſunt.

Correpugnantia vero hæc Coindicantia fiunt, ſi una cum Contraindicanti indicanti reluctentur.

1. Vires ante omnia reſpicere in curatione oportet. cum ipſarum conſervandarum ergo curatio instituatur. Gal. IX. Meth: Med.

Deus.

De cognitione egregie Seneca 1. nat. qst. pf.

Vera philosophia contemplari quid sit Deus, totus in se intendat, an ad nos aliquando respiciat. Senec. pf. qst. nat.

Quid est Deus? mens universi. quod vides totum et quod non vides totum. Id. ibid.

Si solus est omnia, opus suum et extra et intra tenet. ibid.

Deus.

Omniscius

Εἷς Θεὸς ἐστι σοφὸς δυνατός θ' ἅμα καὶ πολύολβος. Pindar. ol. od. 1. — εἰ δὲ Θεὸν ἀνήρ τις ἔλπεταί τι λαθέμεν ἔρδων. —

De Die. vide

Agell. lib. 3, cap. 2.

Censorin. cap. xxiii.

Dies civilis includit & noctem & diem naturalem. Cens. c. xxiii. DIES.
i. spatium XXIV horar. quo mundi motus absolvitur, Recentiores quidam Naturalem vocant.

ROMANIS dies civilis incipiebat noctis meridie, i. hora sexta, finiebaturque sequentis noctis eadem hora. Agell. 3.2. Censor. 23. sic & nobis Batavis.

BABYLONIIS unus dies habebatur id tempus medium, quod est a Sole exorto ad iterum orientem. Agell. 3.2. Censor. c. 23.

ATHENIENSES diem eum habebant, qui esset a Sole occaso, ad iterum occidentem. * Agell. 3.2. Cens. c. 23. Censor. 23.

Castell. in not. ad. Genes.
*. Sic & apud IUDÆOS eum auspicantur, finiuntque: ea de causa quod tenebræ fuerint ante creatam lucem.
Idem & apud GALLOS olim obtinuisse testatur Cæsar.
& apud GERMANOS TACITUS.

In UMBRIA multis dies erat a meridie ad sequentem meridiem. Agell. 3.2. Cens. 23.
quem & diei initium ponunt astronomi. C. Valer. ...

NATURALIS dies est tempus ab oriente Sole ad solem occasum. Cens. Cap. xxiii.
quem recentiores quidam Artificialem vocant.

DIFFIDENTIA.

μέμνησο ἀπιστεῖν.

Euripid. σώφρονος δ' ἀπιστίας
οὐδ' ἔστιν ἄλλο χρησιμώτερον βροτοῖς.

Sapiente diffidentia
Non ē aliud utilius mortalibus.
v. Lips. polit. 4. 14.

Epichar. νᾶφε, καὶ μέμνασο ἀπιστεῖν·
ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν.
vigila et memento diffidere, nervi
hi sunt prudentiae. — v. Lips. ibid.

Pragmatici homines, omnibus historicis praeceptis,
versibus denique cavere jubent et
vetant credere. Cic. Epist. lib. 2.
ad Att. — v. Lips. d. l.

Discordia civilis R. excidio fuit. Q egregie pd. Sallust. orat: 1. de rep. ord.

οὐχ ὅσιη κακὰ ῥάπτειν ἀλλήλοισιν. Homer. odyss. Sine pr. Domesticum dissidium, de quo Eras. adag.

Duo discordes notantur hoc
Epig. LXXXIV. lib. VI. Mart.

Insequeris, fugio; fugis, insequor: haec mihi mens est,
Velle tuum nolo, Dindyme, nolle volo.

Divitiæ

Divitiæ sine virtute nunquam hominem efferunt; virtus autem sine divitijs parum admodum eum illustrat. Callimacs.

Divitiæ parum sine virtute prosunt. Sapho Lesbia.

EBRIETAS.

In epist. Bernardi Silvestri. operibus Bernardi Claraevallensis Abbatis insertâ ante vitam S. Malachiae episcopi.

" Qui se ebrium verbis excusat, Ebrietatem
" suam aperte accusat. Male convenit juveni
" vina cognoscere.

Elocutio.

Elocutionis III partes Voss. part. Orat. §. 1.	Elegantia, facit ut emendate et dilucide dicamus. Dignitas, efficit ut ornatis utamur verbis sententiisque. Compositio, qua ordine singula collocantur.

ELOQVENTIA.

Eloquentia.

~~[illegible]~~

Haberi vulgo eloquentes solent, q longa ambage verborumq corrasione utuntur, cum tn n ~~eloquentes~~ at loquentes dicendi sint; illaqz πολυλογία n virorum, at fœminarum atqz puerorum sit

Eloquens is habendus q q dicenda sunt, paucis concinne &c

Nummus q sub parvo pondere plurimum valoris continet, optimus haberi solet, quidni ergo talis dictio pferenda sit fusæ

Opportune si loquaris multarum rerum summas complicans in paucis, minor sequitur reprehensio hominum, satietas enim continua hebetat celeres mentes &c. q v. apud Pynd. pyth. od. 1. 5t. ε.

de hac { facundia. breviloquentia. v. Erasm. adag. ~~[illegible]~~. sub his titulis. infacundia. garrulitate

Eloquentia.

Sapientissimi quiq; n̄ inani verborum sono, sed bonitate et gravitate sententiarum ducuntur. Muret. 2. tom. orat. 11.

Ut in iis quæ possidentur, ea plurimi fiunt, quorum exigua moles ē, ptium ingens; ut aurum, ut gemmæ: ut quoq; in cibis ei maxime laudantur, qui minimum retrimentorum habent, plurimum succi: ita maximi facienda est oratio, q̄ paucissimis verbis plurimum sententiæ amplectitur. Judicat. n. se in pectore n̄ in ore nasci. Muret. tom. 2. orat. 11.

Epilogus.

de Epilogo.

Voss. inst. orat. 3. 6.

— part. orat. 3. 9.

EPITAPHIUM.

Apud Jovian. Pontan. tumul. lib. II.

EPITAPH: LUCRETIÆ Alexandri VI FILIÆ, MERETR: & NURUS.

Conditur hoc tumulo Lucretia nomine, sed re
Thais, Alexandri filia, Sponsa, Nurus.

Vrienden, 't gheen ghy hier geschildert siet,
Schynt vreemdt om hooren nochtans ist geschiedt:
want die twee mannen ter rechter syden syn broeders van myn vader,
De ander twee van myn moeder, en syn myn oomen te gader,
Dese twee kleens syn myn ooms Broeders, ende myn kinderen.
Alles sonder recht ende echt te verminderen.
En haer aller vader is myn getroude man.
Raedt hoe dit wettelick geschieden kan.

Eruditus.

Sigismundus Imp. reprehenſus a quibuſdam Germanis principibus quod humili loco ortos, doctos licet, adeo promoveret, R. Quidni eos amem, quos natura ipſa cæteris antecellere voluit.

Exemplum.

Omnia mala exempla ex bonis ini-
tiis orta ſunt. ~~[illegible]~~ Sall. Catil.

NB. Voss. inst. or. 371

In exordijs videndum est,

— ut sint propria ꝑ re, non coia nobis cum adversario, vel etiam commutabilia, quod adversarius facile ad suae causae utilitatem deflectat.

— In genere demonstrativo et juridiciali videndum est, ut ex re quasi nata, atque ex visceribus causae velut ꝑtracta sint, non separata et longe arcessita.

— In demonstrativo separatis exordijs‡ uti licet; in quo genere oratores quidvis initio dicunt, et cum reliqua oratione conjungunt.

— Idem in quaestionibus infinitis locum est.

Valer. Acet.

Laudatur exordium quod ex ipsa causa profectum videtur.

Reprehenditur quod est { Alienum. Commune. Commutabile. Nimis apparatum et tumid. Longum. Praeceptis contrarium. }

de quibus Cicero 1. de invent. p. 80. C. D. E. 1. ad Heren. p. 5. F. G.

De exordio.

Voss. orat. inst. 3. 2.

——— partit. 3. 2/3/4.

Valer. Acet.

Voss. p. 372.

‡. Separatis proaemijs saepissime utitur Cicero, quod antea librum exordior. scripsisset: Sine fit quod aliquando idem exordium bis usurpasset, de quo v. Tull. ips. ep. 5. l. 16. Attic.

Idem Demosthenes ut fecisse, si ejus sint LXV illa concionum exordia, quae sub ejus nomine circumferuntur. de quo v. Voss. inst. p. 372

De Sallustij exordijs historiar. v. Fab. l. 3. c. 10. Scal. de re poet. l. 3. c. 96. Voss. inst. orat. p. 372. Verder. cens. p. 80.

Exordium.

Exordium etsi primum in orãe locũ tenet, n̄ tamen primo, sed postremo ei mens ac manus admovenda, cõtra quàm vulgò multi faciunt. Voss. inst. orat. p. 372. et 373.

v. et Cic. 2. de orat.

In gratulatoriâ ac funebri oratione nihil prohibet, quò minus ab exordio auspicemur, nã in hujusmodi mã facile exordium dictabit affectus.
Alias quoque interdum usu venit, ut se sponte offerat. Voss. inst. or. 373.

Exordium.

Voss. inst. or.

Captatur in exordio Benevolentia a { persona. { dicentis, p. 349. / apud quem dicitur. p. 351. / contra quem dicitur. p. 351. } / re. }

—— Benevolentiam minus aucupamur in honesto genere causæ, nisi auditor sit { vel persuasus, / vel defessus.

Maxime a. opus est benevolentia in
1 —— re infavorabili
2 —— admirabili, seu παραδόξῳ.

Attentionem paramus,
1. In humili, turpi, aut ancipiti genere.
2. Quando judex adversam partem audiendo defatigatus est. Voss. inst. or. p. 354, 355.

FABULA.

Principio humanar. societatum difficillimum fuit his q[ui] p[rae]erant a raptu et invadendi consuetudine subditos dimovere et ad justitiam perducere —— proinde commentitys quibusdam fabellis opus fuit, q[ui]bus religionem metumq[ue] incuterent his q[ui] injuste agerent; et ad spem futuri boni erigerentur, q[ui] juste viverent. Patric. Ff. l. 5. de inst. reip. quem vide

FABULA.

Æsopus haud immerito sapiens judicatus est, cum quae utilia suasu, monituque erant, non imperiose praecepit, ut philosophis mos est: sed festivos delectabilesque apologos commentus res salubres et cognitu necessarias in animos hominum cum audiendi quadam illecebra induit. A.Gell. 2.29.

FATUM.

De Fato.

v. Cic. libr. de fato.

Lips. philos. stoic.

Disputat de Fato

Agell. VI. II.

An fatum & natura idem sint Ciceroni. Agell. 13. 1.

De Fatis

SENECA TRAG. Œdipo. act. V. sc. II.

Fatis agimur, cedite fatis:
Non sollicitæ possunt curæ
Mutare rati stamina fusi.
Quicquid patimur mortale genus,
Quicqd facimus, venit ex alto.
— &c. —

Fides. & Fidelitas.

Fides est dictorum, ~~fa~~ conventorumque constantia, dicta, ut Cic. 1. offic. quod fiant quae promittuntur. v. Patric. repub. 3. tit. 1.

Senec. Octav. — Ferrum tuetur principem, Melius fides — corw subditorum

Fides stabile et aeternum facit imperium. Q. Curt. l. 8.

Gracchum in concione agentem fistulatorem adhibuisse, qui sonis tum placidis, tum citatis, aut demissam jacentemq; ejus orationem erigeret, aut ferocientem sævientemq; cohiberet: autor est Cicero 3. de orator. in fine. v. et AGell. l. 1. c. 11.

Solent Lacedæmonij olim in bello tibijs uti, de quo suo loco in BELLUM.

L. SICINIUS DENTATUS, adeo strenuus bellator fuit, ut ACHILLES ROMANUS dictus sit. Agell. l. 2. c. 11.
Ipsi ob summam fortitudinem donatæ coronæ XXVI, torques LXXXIII, Armillæ plus CLX, Hastæ XIIX, Phaleræ XXV. Triumphavit cum imperatoribus suis triumphis IX. In hoste ipso CXX plus pugnarat, Cicatricem aversam nullam, adversas XLV ferens. Agell. l. 2. c. 11. et Plin. l. 7. c. 28.

Nunquam tantum exercitum adeo exigua manus fudit: quantum Atheniensis MILTIADE duce vicere in agro Marathonio, cum inibi Darij copias centies mille peditum, et decies mille equitum, decem Atheniensium millia funderent ac fugarent. Æm. Prob. in Miltiad.

Q. CEDITIUS, (quem LABERIUM Quadrigarius appellat) In Sicilia bello Pun. pr. exercitum Roman. ab exitio liberavit, dum Consuli autor est, ut cccc. milites, ad pugnam et fortissimos quosque hostium pellicerent, ad verrucam aliquam occupandam emitteret: Ipse a. dux eorum cum hoste confligens, effecit, ut interibi, dum ea pugna fit, exercitus Romanus se in loca tuta subduceret: Cæsi ad internecionem cccc illi milites, ipse a. CEDITIUS defatigatus vulneribus illæso tamen capite, spirans repertus et sublatus est, et convaluit, sæpiusque operam reip. fortem et strenuam præbuit. Agell. 3. 7.

LEONIDAS simile apud THERMOPYLAS fecit. Agell. 3. 7.

De Fortitudine claris. Plin. l. 7. c. 28.

De Persarum mulierum fortitudine. v. Tit. MULIERES BELLO FORTES. Iust. l. 1.

Pyndar. Olymp. od. 1.

— ὁ μέγας δὲ κίνδυ-
νος ἄναλκιν οὐ φῶ-
τα λαμβάνει. θανεῖν δ' οἷσιν ἀνάγκα,
τί κέ τις ἀνώνυμον γῆρας ἐν σκότῳ
καθήμενος ἕψοι μάταν, ἁπάντων
καλῶν ἄμμορος; Od. est.

Magnum periculum imbellem virum
non admittit. Mori a. qb. necesse,
cur aliquis ex illis ignobile senium
in tenebris desidens maceret frustra,
omnium honestarum rerum expers?

Fortis.

Fortis nullo modo esse potest, qui dolorem summum malum judicat. Cic. offic. 1. p. 463. F.

Mulieres Bello Fortes.

Persæ Mulieres suis causa victoriæ fuere, pugnâ eâ, quam pugnabat Cyrus cum Persis suis, cōtra avū Astiagem Medorum regem; Ubi Persarum acici pulsæ paulatimque cedenti ipsæ obviam currunt, orant in prœlium revertant; cunctantibus, sublata veste, obscæna corporis ostendunt; rogantes num in uteros matrum vel uxorum velint refugere: Hac castigatione repressi fugere compellunt eos quos fugiebant. Just. l. 1.

FUR.

M. CATO in orat.
apud Agell. lib. XI. cap. XVIII

" Fures privatorum furtorum in nervo,
" atque in compedibus ætatem agunt:
" fures publici in auro, atque in purpura.

Dat veniam corvis, vexat censura columbas.

FUR.

Homo triūm litterar. — FUR.
R. — Etiam fur trifurcifer —
Plaut. aul. 2. 4. 46.

Furtum.

Furti duas definitiões egreg. st
Agell. 11. 18. in fine.

FURTUM.

Pœna statuta furibus varia, d[ict]o q[uae]na v. Agell. 11. 18.

Apud Ægyptios furta licita et p[er]missa sunt. Agell. lib. 11. cap. 18.

Apud Lacedæmonios cum studio affectata & pro exercitio utili habita. Agell. 11. 18. vide & Lacedæm. leg. a Lycurgo. lat.

GARRULITAS.

De garrulitate Servor:

Juv. Sat. IX.

Vivendum rectè, cùm propter plurima, tùnc his
Præcipuè caussis, ùt linguas mancipiorum
Contemnas. Nam lingua mali pars pessima servi.

Garrulitas.

De garrulitate. vid.

Erasmi. Adag.

Geometria.

Sex. Pompeium. Cn. Pompeij patruum in geometria verſatiſſimum fuiſſe refert. Cic. 1. offic. p. 466. D.

Historia.

De laude histor.

Boding. pf. meth. histor.

Sigonij orat. subjunct. orat. Muretti.

Patric. l. 2. de inst. reg. tit. 10.

J. Rosæ prolegomenon ad Heroes Rom.

Lips. politic. 1. c. 9. & in notis ad idq cap.

Cic. 2. de orat. p. 202. F.

Nicephorus. Gregoras. Hist. R. pf.

Diodorus Siculus. bibl. Hist. pf.

De arte historica

Vossius libr. edidit in 4.o

De vera historia duos libros Lucianus scripsit.

De officio historici

Lips. in pfat. ad Tacitum.

Strebæus in Cic. oratorem. p. 64.

Cic. 2. de oratore. p. 206. E.

Historia.

Historici est ut, I. apposite & ad delectationem. II. ut ad fidem. III. ad vitam informādā scribat: & hæc tria simul misceat ac temperet. Lips. pf Taciti sui.

— Veritas & pes & caput est Historiæ. Lips. pf. Vell. Paterculi.

Quis nescit, primam esse historiæ legem,
1- ut quid falsi dicere audeat ? deinde
2- ne quid veri non audeat ?
3- ne qua suspicio gratiæ sit in scribēdo?
4. ne qua simultatis.

Hæc scilicet fundamenta nota sunt omnibus.
Ipsa autem Historiæ exædificatio posita est in rebus & verbis. &c.
Cic. 2. de orat. p. 206. E. F.

Historia.

Historia lux veritatis, et magistra vitæ. Cic. 2. de orat. sic Lips. polit. plenius.

Historia testis temporum, lux veritatis, vita memoriæ, et magistra vitæ, nuntia vetustatis. 2. de orat. p. 202. F. v. et Voss. c. 5. art. Hist.

ἡ ἱστορία φιλοσοφία ἐστὶ ἐκ παραδειγμάτων. Dionys. Halicar.

HISTORIA.

Cognoscendus est rerum gestarum et memoriæ veteris ordo; — Nescire autem qd antea, q natus sis acciderit, id est semper esse puerum: Quid enim est ætas hominis, nisi cum ea memoria rerum veterum cum superiorum ætate contexitur? Cic. de perfect. orat. p. 368. D. E. de quo dicto et Sigonius orat. VI.

Historia.

Pragmatici hōes ōib9 historicis pceptis (visibus deniq3) caveri jubent, et vetant credere. Cic. l. 2. ep. 20. ad Att. — v. Lips. polit. 4. 14 —

Historia mendacij coarguenda non est, cum ea reprehensio fabularum sit, n̄ historiarum, q̄ nisi veræ sint, nō historia quidem appellari debent: cum sine ea veritate neq3 consistere possit, (at vero) sed tota corruat et aq3 algâ projectâ vilior sordeat; utpote cui pes et caput, ipsa deniq3 medulla desit: Quo fine Plato ōem raoem aut veram esse aut falsam pdicabat: hanc poësin illā vero historiam nuncupās.

poëtarum id est, veri nihil ōia falsa promere. ——

Historia.

Tametsi haudquaquam par gloria sequat scriptorem et auctorem rerum; tamen in primis arduum videtur, res gestas scribere: primum quod facta dictis exaequanda sunt, dein qa plerique, q maledicta reprehenderis, malivolētia et invidia dicta putant. Sallust. pt. Catal.

Historiam apte scribere majorum temporibus non solum magna sed etiam rara laus fuit. Utriusque causa a difficultate est. Difficultas ex eo q q ex aliis scientiis fere singula proponuntur, ea historiae legitimae universa. etc. vide Lips. pt. ad Tacitum.

Historia.

Historia, est res gesta, sed ab ætatis nostræ memoria remota. Cic. 1. ad Heren. p. 6. B.

Historiæ. i. veræ narrationis tria sunt genera: humanum, naturale & divinum. Bodin. cap. 1. meth. hist.

Historia.

Cum historia infinitam habeat utili-
tatem, facilitatem maximam,
majorem etiam oblectationem
nullius unquam probris e appetita.
Bodin. Pf. mth. hist.

HISTORIA.

MEDICINA.

Ἰατρικὴ, Ἀκεστορίη.

Ipſa Ars Medica vel a n̄aā nobis ineſt,
Ne longe abeam, Fames morbus est. Quic=
qd. n. hoī moleſtiam adfert, morbus appellatur.
&c. q̄. Hippocr. lib. de flat. p.. 296.

MEDICINA.

Medicina.

Materialium artium illustrissima Medicina, cujus pedisequæ omnes q̄ ad vitam victumq; parate sunt. &c. Scalig. 3. de re poet. c. 1.

De medicina multa
Plin. XXIX. 1.
Scalig. de re poet. 3. 1. — 5. 1. 1, — 3. 15.
Cal. Rhodig. var. in loc.

Medicina p̄ferenda arti dicendi. Scal. 3. de poet. 15.

In medicinæ laudem dixit
Evalinus.
Diomed. Cornarius post observ. suas.

De prisca Medicina,
librum scripsit Hippocr. inscrip. p. 8.

Medicina

Medicina a medendo dicta proprie θεραπευτικὴν τέχνην spectat, q morbos tollere docet, q maxima necessaria, et primum urgebat, dum inveniretur. Deinde adjecta est ea quoque pars q præsentem sanitatem tuetur. Sennart. inst. 1. cap. 1. Heurn. 1. inst. 1.

Medicina est Ars, quantum possibile, sanitatem seu præsentem conservandi, amissam vero instaurandi. Sennart. d.l.

Medicina ars dicenda est, quod non cognitionem solum, sed effectionem sanitatis sibi habeat propositam. Sennart. 1. inst. 1.

Scientiæ nomen Medicina n̄ convenit, nisi latiori significatione, quatenus nempe complectitur artes et scientias. Sennart. p. 3.

De origine Medicinæ, Plin. XXIX. 1, Heurn. 1. inst. 1.

Sic ἰατρικὴ, (quam male Riol. p. 1. ἀπὸ τῶν ἰῶν i. venenis dictam putat.) παρὰ τὸ ἰᾶσθαι est.

Medicina

MEDICINA.

De SECTIS,
libr. ſcripſit Galen.
vide & Liddel. 1. inst. 2.

De Paracelſistica ſecta vide
Liddel. 1. inst. 2.

Medicina

Initium Medicinæ arti dedit experientia. Experientiæ occasionem præbuit cottidiana necessitas. Heurn. 1. inst. 1.

— Experientia primum Diæteticam invenit. Heurn. 1. inst. 1. Cels. 1. 1.

1. Hinc nata Secta Empirica. ἐμπειρικὴ — quam sectam primus fecit Acron Agrigentinus in Sicilia authoritate Empedoclis physici commendatus. Plin. xxix. 1. Diog. Laert. Plutarchus de Iside et Osyride.

Ægyptijs Medicinæ debetur origo. Heurn. 1. inst. 1.

Hunc secuti sunt Philinus, Philistion, Crito, Serapion, et Menodotus. Etenim ante hanc Sectam Græci qui medendo excellebant Deor. filij vocabantur. Heurn. 1. inst. 1.

Empirici caussarum et naturarum investigationem rejiciebant: Syndromas seu signorum concursus in dignoscendis morbis observabant. medicamentis utebantur. Fidem habebant experimentis aliorum. In incognitis morbis ad similia remedia et membra transibant, quem ἐπιλογισμὸν appellabant. Heur. d. l. Liddel. 1. inst. 2.

Cum homines rerum experientias caussis firmare optarent. Ita paulatim

2. Dogmatica ~~[illegible]~~ medicina subnasci cœpit: quæ fuit ante Hippocratem apud Cnidios, Rhodios, Coos.

Huic majestatem et splendorem primum afflavit Hippocrates. Heurn. 1. inst. 1. H. Driverus in proœm. — l. 1. Celsi.

Rationales naturas rerum rimabantur, morborum caussas investigabant. Signis ad caussarum investigationem utebantur. indicationibus ad curationem pergebat. Heurn. d. l.

— Hanc nos amplectimur ex ratione et experientia conflatam.

3. Methodica omnium postrema enata fuit, de cujus orig. vide Plin. 7. 37. — et XXVI. 3. —

Hanc ſecutus est Themiſon Laodicaeus Syrus; hic primus methodicae ſectae nomen dedit. Hujus meminit Juvenalis ſat. X. v. 221.

Heurn. 1. inst. 1. ubi recenſet ſenectutis mala, tot ei ineſſe ait,

Quot Themiſon aegros autumno occiderit uno.

Methodici, ſignis contemptis, nec cauſſis multum inſpectis, in cunctis morbis duo perpetuo occurrere defendebant, ab ipſis communitates dicta, a quibus remedia poſſint evocari, laxum et strictum. Praeterea in omnibus morbis ineuntibus inedia utebantur, quam Diatriton appellabant, denique cyclos quoſdam in nutriendo et medendo obſervabant. quorum hos μετασυγκριτικοὺς, quaſi evocantes humores, illos reſumptivos appellabant. Heurn. d. l.

Heurn. 1. inst. 1.

Cum GRÆCIA & LATIUM florerent, nunquam Arabia ex studiis cognita fuit. his tandem fractis hanc gloriam literariam Arabes his etiam abripere conati sunt. quos inter praeter varios praeclaros eruditos floruit Avicennas anno ∞ c.

Paulo post studia apud Gallos parum reviviscere cæpe: tempore Gratiani et P. Lombardi.

Ita paulatim ad nos pervenere Occidentalium imperatorum opera: qui variarum regionum Academias erexere.

Heurn. 1. inst. 1.

Medicina.

Liddel. 1. inst. 1.

Medicinæ principia triplicia

1. Inventionis principium primum et antiquissimum Experientia.
2. Constitutionis et Perfectionis, Ratio et Experientia.
3. Interpretationis et Demonstrationis singulorum, Naturalis speculatio.

MEDICINA.

Heurn. 1. inst. c. 2.

MEDICINÆ partes ducimus partim ab

- **Materia**, a qua principia ducimus, q̄ docent
  - φυσιολογικήν,
  - παθολογικήν,
  - σημειωτικήν.
- **Operandi modo, fineque diverso, sive ducuntur hae partes -**
  - ὑγιεινή, q̄ corpus docet conservare similibus alimentis
  - θεραπευτική, q̄ corpus docet mutare diversis remedijs.
  - προφυλακτική, q̄ partim mutare, partim conservare corpus humanum docet. estque alia —
    - γηροκομική
    - ἀναληπτική
    - q̄ partim ex morbo laborantes reficere, vel senum corpora fovere docent.

MEDICINA.

Riol. compend. præfat.

MEDICA SCIENTIA
- salubrium, quæ ὑγιεινή appellatur.
- insalubrium
  - παθολογία si theoriam spectas vocatur.
  - θεραπευτική si praxin spectes vocatur. dividitque in
    - διαιτητικήν,
    - χειρουργικήν,
    - φαρμακευτικήν. ‡

‡ quas tres postremas principalibus annumerandas n̄ censet. Sennert. 1. c. 2.
vocat illas Medicinæ practicæ species n̄ partes. Fernel. pf. Med.

MEDICINA.

1.

Sunt qui medendi artem aſpernati ſint ut eam ſex menſium fecerint diſciplinam. Cœl. Rhodig. lib. XXIX. cap. XI

Ars medica ut cito addiſcatur fieri nequit, propterea quod in eâ firma aliqua doctrina tradi non poteſt. Etenim & nunc & paullo poſt non idem, ſed ſibi contraria facit, eaque ſibi ipſis contraria. &c. Hipp. de locis in hom. p. 420. N.o 44.

Tota medendi ars magnam apud vulgum calumniam obtinet, eo quod in acutis morbis maximâ diſcuſſione medici hæc bona, illa mala exiſtimant. Hippocr. de ~~[illegible]~~ vict. ratione in morb. acut. p. 309.

Init. Legis Hippocr.

Omnium profecto artium Medicina nobiliſſima, verum propter eorum qui eam exercent ignorantiam, ~~[illegible]~~ eorumque qui temere de his judicant, omnibus artibus jam longe inferior habetur. p. 1. & 2.a

Medicus.

ἰατρὸς, θεραπευτὴς, ἰατροτέχνης, ἀκέστας, ἀκεστὴς, et ἀκέστωρ. Suid.

Hesych. ἰατρὸς, θεραπευτὴς, ἢ ἐφαπλὶς, ἢ ἥρως ἀθήνησιν ἀρχαῖος. καὶ ὁ ἀπόλλων. — vide & Suidam

De Medico.
Hippocr. liber est. p. 19.
multa etiam libro ~~[illegible]~~.
praeception. p. 25. 26. 27.

MEDICUS.

Medicus est ſenſualis phyſicus, ac proinde intellectibilibus posthabitis ſenſualia tantum curat. Riol. comp. Phyſ. ſect. 1. c. 1

Qui p. 16 rerum veritatem ſenſuum fide et effectis ſolet explicare. id. p. 16.

Medicus.

Peregrinatio n̄ facit medicum, n̄ oratorem: nulla ars loco discit. Senec. ep. CIV.

Apud ÆGYPTIOS singuli morbi suos habebant medicos. — Heurn. i. inst. 1.

DE MEDICIS. Plin. xxix. 1.
Heurn. 1. inst. 1.
Cal. Rhodig. var. loc.

GRÆCI qui ante Empiricam Sectam medendo excellebant, Deorum filij appellabantur. Heurn. 1. inst. 1.

Fertur enim APOLLO inventor MEDICINÆ, ut ipse ait, apud Ovid. 1. metamorp.
" Inventum medicina meum e, opiferq; p orbem
" Dicor, et herbarum subjecta potētia nobis.

ÆSCULAPIUS filius APOLLINIS paullo subtilius eā excoluit. In Deorum numerum quoq; relatus. —

ÆSCULAPIO duo filij fuere, ambo medici, PODALIRIUS et MACHAON, q bello troiano ducem Agamemnonem secuti non mediocrem opē commilitonibus suis attulerunt, et ob id Homerico carmine laudati.

Fuchs. Camp. ind. med. c. 1.

Floruit et Æsculapij tempore Chiron centaurus, Thessalus, Saturni et Phyllirae filius, Achillis pceptor, a quo herbarum utpote pitissimo Centaurium noen retinet, Atq; hac de caa medicina inventor creditur a Plinio. 7. 56. — et alijs.

MEDICUS.

MEDICUS.

Scommate Medicos ferit
Cunaeg. sat. in med. post vers.
longa e injuria, longae
Ambages.

* Jacobo Cocterio

Ludov. XI. rex Gall. Medico suo dabat menstruum stipendium decem aureor. millia, sic ut intra quintum mensem ille acciperet ab eo ad quinquaginta quatuor millia. Phil. Cominaeus, Commentar. cap. 652. X 667.

Nec id modo, sed episcopatum Ambianensem ejus nepoti, et munera publica multa largiebatur ejus propinquis et amicis, Et tamen Medicus tam erat verbis in eum asper et durus, ut nihil supra. Com. p. 670.

Invehitur in eos
Cato apud Plin. XXIX. 1. f toti

Quanto honore habuerit Carolus IX. et Henr. III. Galliae reges, Medicum suum Duretum, vide Melch. Adamum in vita Henrici p. 369.

Adrianus medicus vulgo insusurrabat
Turba medicor. interfecit regem
Cel. Rhodig. lib. XXIX. cap. XI

Fr. Vallesius regem Galliarum postq a febre q VII dies duraverat, liberasset. mille coronatos et praeterea annuum stipendium nactus est. Nihilominus dixisse fertur, Poterat Rex tantus etiam plus dare.

Cur medicus olim honoratus, nunc vivat inglorius. Syneg. Riol. Stat. ad Tern. de temp. p. 8. b. et 9.

Medicus anteq occidit, multos occidit.

MEDICUS.

N. Scalig. de re poet. l. 1.

MEDICINA curabiles morbos semper curat, MEDICUS non semper; quia multis cum contingit praeveniri impedimentis. Quare non tunc agit qua medicus est. Non enim incurabilem aggrediatur aegritudinem, ne sit negligens, ne amens, ne avarus, ne praeceps.

MEDICI officium.

Errores quoque evenire consueverunt aegrotis ab aegrotis ipsis; a familiis; ab eventu; veluti aere, sole, rore, ira, maerore, metu, etc. quae τὰ ἔξωθεν vocant. Scal. d. l. ad quae attendere nos vult Medicor. maximus 1. aph. 1.

MEDICUS magister est vitae. Scal. 3. de re poet. 1.

Ovid. 1. pont. 4.

Non est in medico semper, relevetur ut aeger:
Interdum docta plus valet arte malum. etc.

v. et Sennart. inst. p. 2.

MEDICI descriptio.

Homer.

ἰητρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων.

Scal. 3. de re poet. c. 15. Egregie describit MEDICUM, virum doctum, probum, lenem, diligentem, maturum, fortunatum, DEO fretum, non sua vel scientia vel opera, vel successu tumidum.

Non cuiusmodi vulgo turbam videmus a primis litterarum rudimentis continuo seipsam eo nomine venditantem, invidam, maledicam, obtrectatricem, novam species Cynicorum, avaram, temulentam, supinam, ignavam simul atque ignaram.

Medicus.

In acutis Morbis Medicus vel plebeius tanq̄ mortuum ſuſcitusſe ... Hiſp. p. 391.

Gravissima infamia Medici est, opus quaere. Multi quos auxerant morbos, et irritaverant, ut majore gloria sanarent, non potuerunt discutere, aut cum magna miserorum vexatione vicerunt. Seneca VI de benef. XXXVI.

quaere qd in pfat. Senecae tragoed. ad lectorum edit. Plant. in 16°

In corrigendis authoribus faciunt plerique, quod Medici improbi, quibus volupe si multi aegri: desiderant male affecti sint authores, ut ipsi sanent; nihil occurrant, pura impurati foedari non verentur.

Solet Medicus vitam dare. Senec. 3. de benef. XXXV.

MEDICUS.

In epiſt: Bernardi Silveſtri operibus Bernardi Claraevall. Abbatis inſertâ. ante vitam S. Malachiae Epiſcopi.

Fuge medicum ſcientia plenum, et exer=citio non probatum. Fuge medicum Ebrium. Cave medicum in te volentem experiri, qualiter alios de ſimili morbo curabit.

Quod et juvenis exercendae praxi aptiſſimus eſſe poſſit. Fr. Valleſ. pf. VIII Controv. p. 359.

Quercetan: pf. ad veritatem hermeticae philoſoph.

MEDICUS.

Si id, quod in proverbio dici solet, Hominem
Homini Deum, usquam locum habeat,
certe id Medicus summo jure sibi ven-
dicet, cum divina plane vi salutem,
quam mortales ~~[illegible]~~ omnes unice exoptamus,
tueatur & ab innumeris malis liberet.

Quis ~~Quisquamne~~ profecto dubitet, quin Dei immor-
talis munus sit, quod virum nacti sumus ~~[illegible]~~ ; Medicinae
quod eandem salubriter transigamus?
Nisi itaque Deus ipse artem hanc mortalibus ~~[illegible]~~
mehercle Plus nos profecto huic, quam ipsi Deo dedisset:
debere affirmarem.

MEDICUS.

HIPPOCRATES coætaneus Herodoti fuit, Heurn. 1. inst. 1.

genitus in insula Coo, Æsculapio sacra. Plin. XXIX. 1,

Vixit sub Dario Longimano Hesteris secundo filio, qui nupserat Assuero, quem ~~...~~ Græci Xerxem, Chaldæi Artaxerxem appellant. Heurn. 1. inst. 1.

Democratis ut quidam crediderunt discipulus; vir et arte et facundia insignis. C. Celsus. 1. proœm.

omnis medicinæ parens dr, ab eodem C. Celso. 7. proœm.

Illyriis venientem pestilentiam prædixit, ob quod meritum Græcia honores illi, quos Herculi, decrevit. Plin. VII. 37.

primus medendi præcepta clarissime condidit. etc. Plin. XXVI. 2, Fuchs. Comp. med. cap. 1.

ARCHAGATUS Lysaniæ filius primus e medicis Peloponneso Romam venit A.U.C. DXXXV. L. Æmilio, M. Livio Coss. Eique jus Quiritium datum, et taberna in compito Acilio ob id publice empta. Vulnerarius primumque dictus, mireque gratus adventus ejus initio, mox a sævitia secandi urendique, transiit nomen in carnificem, et in tædium ars omnesque medici. Plin. XXIX. 1. ex Cassio Hemina.

MEDICUS.

MEDICI ARABES, Pclari.
Isaac, Serapion, Averrhoes,
Avicennas, Razes, Mesua.

AVICENNAS floruit anno Christi clↄ.c.
Heurn. 1. inst. 1.

MEDICUS.

Vitas Medicorum Germanorum con-
scripsit Melchior Adamus.
prodit in 8.o Haydelbergæ 1620.

HIPPOCRATES.

Hippocratis Laus.

Plin: XXVI. 2.

PARACELSUS.

PARACELSUS.

In operationibus & effectibus spagyricis exercitatissimus fuisse videtur. Liddel. phys. cap. 2.

PARACELSUS.

miris modis in Paracelsum invehitur.

P. Uffenbachius in Præfat. ad H: Saxoniæ opera.

PARACELSUS.

De secta Paracelsistica.

Liddel. Phys. c. 2.

Apologus. v. Fabula. Eclipsis. v. Luna. et sol.

Praelium. v. pugna.

Eloquentia – Facundia.

Frugalitas. v. Parsimonia.

Scientia, v. cognitio.

Ostentatio. v. Arrogantia.

Garrulitas – Loquacitas.
Gaudium – Laetitia.

Generatio. v. Procreatio. et contra, v. et partus.

Hostis – Inimicus

valetudo. v. Sanitas.

Beneficentia / Benignitas | v. Liberalitas.

Plebs. – v. Vulgus.
Pleiades. v. Vergiliae.

Actio.

Virtutis omnis laus in actione consistit. Cic. 1. off. p. 466. E.

Priusquam incipias consulto, & ubi consulueris, mature facto opus est. Sallust. init. Catil.

Non votis, neque suppliciis muliebribus auxilia deorum parantur. vigilando, agendo prospere omnia cedunt. Sallust. Catil. v. Lips. polit. 1. c. 4.

Ne credas nihil agenti in sinum de caelo devolaturam victoriam esse. Liv. 7. v. Lips. ibid.

Ἔργα νέων, βουλαί τε μέσων, εὐχαί τε γερόντων.

Consilia senum, hastae iuvenum sunt. Plutarch. Lips. 3. polit. 4.

Βουλεύεσθαι ὀκνηρῶς, ἀσφάλεια· ἐπιχειρεῖν δὲ βραδέως, ἀσθένεια.
Consilium tarde capere tutum est: tarde vero praestare operam eorum est quibus vires desunt. Bithyni ad Brut.

Non absimile est quod ad S. Catharinae, et in aede D. Petri legitur Traiecti sub imagine Pontificis, Caesaris, & coloni.
TU SUPPLEX ORA, TU PROTEGE, TUQUE LABORA.

Plura titulo.
LABOR.

Actio.

Non praestant philosophi. q̄ loquuntur et postea. Nam si et paria dictis agerent, quid esset illis beatius. Seneca. de vita beata. cap. XX.

Ambitio.

Seneca fine Thebaid.

——— pro regno velim
Patriam, penates, conjugem flamis dare.
Imperia pretio quolibet constant bene.

Henricus IV Galliar: Rex, qui religioni
reformatæ (Hugonottis vocant) mi-
rum quantum favebat, a Beza
rogatus cur Missam audiret,
quam antea renunciaverat.
Respondisse fertur, ô Beza, Beza.

i. de Croon des Vranckeryck is wel
des misse waerdig.

Hoī innata ē q̄dam appetitio principatus, ut nemini parere aīus a naturâ bene informatus velit; nisi p̄cipienti, aut docenti, aut utilitatis cā̄ iuste et legitime imperanti. &c. Cic. offic. 1. p. 965. C.

AMICITIA.

Εἰ δεῖ βοηθεῖν τῷ φίλῳ, παρὰ τὸ δίκαιον, καὶ μέχρι πόσου, καὶ ποῖα, disp. Agell. 1.3. ......

Chilo, quonam usque debuerit contra legem, et jus pro amico progredi dubitavit, eaque res in fine quoque vitæ ipso animum ejus angit. Agell. 1.3.

Ipse. a. Chilo quantumvis dubitaret in fine ætatis, conservandi amici ea de via declinavit; falsum .n. pro amici ea e salute consilium dedit. Agell. 1.3.

Periclem Athenienseni cum aliquando amicus rogaret, ut pro re causaque ejus falsum dejeraret. R. Δεῖ με συμπράττειν τοῖς φίλοις, ἀλλὰ μέχρι θεῶν. Agell. 1.3.

Chilo duas ferocissimas affectiones amorem atque ~~[illegible]~~ odium intra modum coërcuit. Dicens

Hac fine ames, tanquam forte fortuna osurus:
Hac itidem tenus oderis, tanquam fortasse post amaturus. Agell. 1.3.

De eodem Plutarch. l. de ανα. Χείλων ὁ παλαιὸς ἀκούσας τινὸς λέγοντος μηδένα ἔχειν ἐχθρόν, ἠρώτησεν εἰ καὶ μηδένα φίλον ἔχει, νομίζων ἐξ ἀνάγκης ἐπακολουθεῖν καὶ συνεπάγεσθαι φιλίαις, καὶ ἀπεχθείας. Agell. ibid.

...disputat hac de re Theophrast. l. de amicit. quem librum, teste Agellio. 1.3 Cicero legisse videtur cum de amicitia scriberet. ab eoque multa sumsisse et transposuisse commode. locum a. hunc omnium alior. difficillimum strictim atque cursim transgressus est. Agell. d. l.

Amicus.

Æsopus lepidam admodum fabulam conscripsit, de amicor. et propinquorum levi atq; inani fiducia, quam g̅t Agell. 2. 29. ubi quoq; Ennii versus non minus venusti et utiles animadvertendi.

Hoc erit tibi argumentum semper in promptu situm:
— Ne quid expectes amicos, quod tu agerē possis.

τέτlιξ μὲν τέτlιγι φίλος, μύρμακι δὲ μύρμαξ,
ἴρηκες τ' ἴρηξιν. Theocrit. Id. θ. v. 31.

Amicus.

AMICIS OMNIA.

Nec potest quisquam beate vivere, qui se tantum intuetur: — Alteri vivas oportet, si vis tibi vivere. Senec. ep: 48.

Terent. Adelph. act. V. sc. III.

— vetus verbum hoc quidem est,
Communia esse amicorum inter se omnia.

Mart. V Epig. 43.

Callidus effracta nummos fur auferet arcâ,
Prosternet patrios impia flama lares.
etc. ~~tandem~~ ~~xxxx xxxx~~
" Extra fortunam est quicquid donatur amicis,
" Quas dederis solas semper habebis opes.

Amicus.

Amico mutuam roganti pecuniam si dedero,
et amicum & pecuniam perdo. Sirac.

Analogia.

de analogia. Agell. l. 2. c. 25.

Anomalia.

de anomalia Agell. l. 2. c. 25.

TEMPERAMENTUM.

Κρᾶσις, Κρᾶμα, Εὐκρασία. | **Κατάστασις.** Alex. Aphrod.

Sed κρᾶμα plerumque de mero usurpatur aquâ diluto. ut Riol. comp. p. 29.

et Plut. de sanit. tuend: τὸ κρᾶμα, (x) τοῦ ὕδατος μετέχον πλείονος οἴνου καλοῦμεν. Scalig. Exerc. 101. 1.

TEMPERAMENTUM est finis seu perfectio mistionis. Riol. cōp. p. 20.

vel ut Fernel.

Concentus mixtionis, seu harmonia primarum qualitatum.

TEMPERAMENTUM.

In temperamine non elementorum molis aut pondus respiciendum est, sed ut viribus ipsa elementa concurrant. *Heurn. 2. 1. inst.*

maxime a. vires elementorum q̄ se ferunt qualitates, frigida, calida, humida, sicca. q̄ quidem n̄ in eadem modo concurrunt, verum moderatione quadam sese sibi jungunt. *Heurn. 2. inst. 1.* ut modo calor exuperet, modo frigus, modo humiditas, modo siccitas.

Novem sunt temperamentorum genera εὔκρατον unum, quatuor simplicia, quatuor composita. *Heurn. 2. inst. 2.*
1, εὔκρατον. 2, calidum, 3, frigidum.
4, siccum. 5. humidum. 6, calidum siccum.
7, calidum humidum. 8, frigidum humidum.
9, frigidum siccum. ‡ *Heurn. 2. inst. 2.*

Cum paria elementa aequalibus ponderibus, mole, atque magnitudine concurrunt, nascitur temperamentum, quod ad pondus εὔκρατον dicitur cogitatione magis q̄ reipsa existens; estque aliud
- In singulis generibus
- Simpliciter.

‡ in quo omnes qualitates aequali graduum proportione coeunt, in corpore inanimi dari pt, animato non potest. et si forte inanimati aliqua parte detur, n̄ pt esse diuturnum.
- simplex in quo una aliqua 2, 3, 4, 5,
- Compositum, in quo binae 6, 7, 8, 9.

qualitates excellunt.

TEMPERAMENTUM
- Uniforme, quod et temperamentum ad pondus, et ~~Arithmetica~~ Arithmetica proportionis vocant.
- Difforme, quod et temperamentum ad justitiam et ✗ Geometricae proportionis vocant

✗. *Heurn. 2. inst. 2.* q̄ non pondere aut mole explorat elementorum vim, sed quantum cuique rei ad peculiarem sui naturam convenit.

TEMPERAMENTUM.

Calidorum Series. Heurn. 2. inst. 3.

Calidorum series hæc est. — Spiritus omnium quæ in corpore sunt calidissimus est, fluens sc. ille, non fixus: 2, Cor: 3, Jecur: 4, Sanguis: 5, caro simplex, utpote ex sanguine genita: 6, lien: 7, renes: 8, cutis, quæ temperata est.

Frigidorum Series. Heurn. 2. inst. 3.

1, Frigidissima omnium pituita est: 2, os: 3, cartilago: 4, χονδροσύνδεσμος; i.e. vinculum cartilaginosum: 5, ligamentum: 6, tendo: 7, membrana: 8. tunicæ arteriarum, venarum: 9, nervi duriores, tum molliores: 10, spinæ medulla: 11, cerebrum: 12, adeps: 13, cutis temperata.

Siccæ partes. Heurn. ibid.

1, Siccissimus pilus: 2, os: 3, cartilago: 4, χονδροσύνδεσμος: 5, tendo: 6, arteriæ: 7, venæ: 8, nervus motui dicatus: 9, cutis temperata.

Humidæ partes ibid.

1, Humida pituita: 2, sanguis: 3, pulmo: 4, viscerum (παρέγχυμα) substantia: 5, jecur: 6, lien: 7, renes: 8, cor: 9, caro: 10, cutis temperata.

Calidiora ea sunt, quæ abundant sanguine. Heurn. 2 inst. 3.

Frigida, tanto frigidiora, quanto minus sanguinis aut carnis habent. ibid.

Quæ cute duriora sunt in his prævalet siccum. ibid.

Quæ cute molliora sunt, in his humidum prævalet. ibid.

Heurn. 2. inst. 3.

Calor alius:
- ἔμφυτος, innatus. — non præbet vitam nisi potentia.
- ἐπίῤῥεος, influens. — prioris perfectio, quem ad energiam ducit.

TEMPERAMENTUM.

Temperamentum	calidum humidum	sanguineum	dici cōſuevit.
	calidum ſiccum	biliosum	
	frigidum humidum	pituitosum	
	frigidum ſiccum	melācholicum	

Sennert. inst. p. 450.

Riol. cop. phys. sect. 1. c. 10.

TEMPERAMENTUM.

Tactus judex est calidi et frigidi corporis temperamenti, Humidi autē et ficci conjuncta cum tactu ratio.
Heurn. 2. inst. 3.

oportet .a. ut ōis tactus cum ratione sit conjunctus; quo calor ἐπίκτητος ab ἐμφύτῳ discernatur. Heur. d.l.

In explorando maxime fides sit illi cuti q̄ est in acinis digitorum. Ea tamē caveat, ne vel callo ex laboribus obducta sit; aut frigore horreat.
Heurn. 2, inst, 3.

TEMPERAMENTUM.

Homo temperatus quomodo cognoſcatur.
v. ap. Heurn. 2. inst. 4.
Sennart. inst. p. 453. et ſeqq.

TEMPERAMENTUM.

Scire possumus, quo quis sit temperamento ex partium principum temperie, totius habitu, et iis quae habitum comitantur. Heurn. 2. inst. 4.

Qui calidi naturâ sunt, amplas venas habent: et tenues graciles que sunt.

Qui frigidi naturâ sunt, tenues venas sortiuntur: suntque crassi et pingues. Heurn. 2, inst. 4.

Sic faeminae viris sunt frigidiores, quia obaesiores. Heur. d. l.

Heurn. d. l.

Mediocritas carnis temperatae naturae nota est.

Plenior caro, argumento est, quod humidum plus justo insit. Etenim ex sanguinis copia nascitur caro.

Quibus plus adipis inest, plus frigiditatis habent, quam humidi.

SIGNA

Corporis calidi et in humore, et ſiccitate temperati. Sennart. p. 458. inst.

Corporis calidi et ſicci, Sennart. d.l.

Corporis frigidi et ſicci, Sennart. d.l.

Corporis calidi et humidi, Sennart. d.l.

Corporis frigidi et humidi, Sennart. d.l.

Corporis frigidi, in humore et ſiccitate temperati. Sennart. d.l.

Bilis atra in quibus multa et frigida est
— hi stolidi sunt, et ignavi.

In quibus multa et calida est ———
— ij perciti et ingeniosi, amasij, propensi ad oem excandescentiam et ~~la~~ cupiditatem: nonnulli et loquaciores

Quibus calor ille remissior, temperatior et ad mediocritatem quasi redactus est.
— Ii sunt longe prudentiores: et quanquam aliqua in parte minus excedunt, alijs tamen in rebus cæteros supant.

Arist. ——— ap. Sennart. inst. 461.

TEMPERAMENTUM.

Omnes partes corporis noſtri aut ſunt albæ, aut ſunt rubræ. Illæ exangues, ſpermaticæ, ſolidæ; hæ ſanguineæ et molles: Albæ ſunt frigidæ: Rubræ vero calidæ: Quæcunque ſunt duræ, ut oſſa, nervi, ſunt ſiccæ: molles vero humidæ. Riol. cōp. pag. 44.

ÆTATES.

SENECTUS.

Senectutem morbi et languores quotidiani urgent, facturi aliquando quod minantur. Lips. I. ep. 77.

Homo.

Adoleſcendi corporis humani modus ſummus ſunt ſeptem pedes. Agell. 3. 10.

Oreſtis corpus ſub terra inventum habens cubita longitudinis ſeptem quæ faciunt pedes XII, et quadrantem: refert Herodot. ap. Agell. 3. 10.

Homerus antiquiorum hominum corpora prolixiora vaſtioraque fuiſſe opinatus eſt, et nunc quaſi ſeneſcente mundo rerum atque hominum decrementa eſſe. Agell. 3. 10.

Pythagoras unde collegerit Herculem, dum apud homines viveret, proceriorem fuiſſe nobis, ſcribit Plutarch. ap. Agell. 1. 1.

De generatione hominis, v. tit. Generatio. Procreatio. Partus.

Dentes ſeptem primis menſibus, et ſeptem ex utraque parte gignuntur, et ſeptimis annis cadunt, et genuini annaſcuntur annis fere bis ſeptenis. Agell. 3. 10.

Homo.

— Venæ vel potius Arteriæ, quas Musicos medici dicunt numero moventur septenario, quod medici vocant τὴν διὰ τεσσάρων συμφωνίαν. quæ fit in collatione quaternarij numeri. Agell. 3.10 —

Cartilago. ὁ χόνδρος.

χόνδρος
Cartilago pars corporis omnium post os, maxime terrea et solida; sensus expers, ap. Nicandr. in Alexiph.

χονδροσύνδεσμος, cartilagineum vinculum.

CEREBRUM.

Cerebris autem maxime stomacho nocentibus,
(cum ad adipis aut sevi naturam accedant)
vesci tamen priscis temporibus solebant
viri magnates.

Abusum hunc Religioni superstitiosae causam
dedisse nonnulli existimant, Quod
postmodum veteres religiose ab esu cere-
bri abstinerent. Etenim
Cerebrum, Caput, hujusque motum divi-
ni quid continere existimabant. Adeo
ut nullum juramentum Capitis multis
praevaleret. Adhoc vehementi illa cerebri
concussione, quam Sternutationem dicimus,
salutem sibi mutuo precati sint.

Barba.

Romani nobiles ætate virili barbā
quoq; rasitare solent: ut liquet
ex imaginibus veterum mediæ
ætatis. Agell. 3. 4.

GARGAREON.

Inst. anat. Bauhini. p. 202.

Vocis plectrum dr. Riol. l. 3. s. 7. c. 12.
Bauh. d. l.

130

Collum.

καρδία, κραδία. Cor. κέαρ, κῆρ. ἦτορ.

De corde. v.

Plin. XI, 37.

Celsȝ. IV, 1.

Cor.

Cor. καρδία, κραδία, . κέαρ, κῆρ, ἦτορ.

Situs — Fernel. 2. de corp. 9.

Cor ſitum est in medio

prope quintam costam, id autem intelligendum de cordis κεφαλῇ, ſive baſi, at inferiore ſua parte, q̄ mucro dicitur inclinat ~~[illegible]~~ triplici modo, deorſum, antrorſum, et ſiniſtrorſum.

Cor. MAGNITUDO.

Fernel. 1. de part. corp. hum. VIII.

Animalia timida magnum cor habent — Audacia parvum. timor hic est a magnitudine cordis, quoniam in eo vires dissipantur.

Plin. XI. 37. Bruta existimantur animalium quibus durum riget

Cor.

Substantia.

Nulla caro æquè densa, firma et solida est, atque est Cordis, præcipuè apud mucronē ubi concursus omnium fibrarum rectarum

Constat n. cor triplicibus fibris, rectis, transversis, obliquis.

Rectæ oblongum, trāsversæ latum Cor efficiunt. obliq in statu suo reservāt.

Cor n̄ esse musculum liquet, quoniam innatum habet motum illum, musculorum motionis vis in voluntate nostra est. 2, musculus unum habet motum, Cor triplicem: quo fit ut et ex musculis varijs constare quidam existiment; sed falli eos hinc constat, cum nunquam musculi sic inter se misceantur, atque hi variegati sunt. vide Gal. vii. anat: adm. ...

— esse musculosum existimavit Celsus. 4, 1.

Musculum appellavit Autor lib: de Corde. q̄ eius caro firma robustaque valt ut distinctos motus subire possit. propter triplices fibras.

Cor

Pericardium.

Pericardium undiq; cingit cor, firmiter. a. infra adhæret diaphrag-mati.

A. Laurent. ———— quo probet inesse et humorem hunc viventibus animalibus, adfert argumentum de passione Christi, cui dicit Joes c. 19. v. 34. e vulnere lateri infixo effluxisse sanguinem et aquam. at quam frigide nemo sanus n̄ videt dixerat idē Joes versu præcedenti mortuum jam Christum ~~illos vidisse~~

Adhoc humor is n̄ potuit fuisse τῶ περικαρδίῳ † cum ubi læsum fuisset summum pericardij humor sua n̄a gravis hæsisset in inferiore parte. vel si pertusa fuisset pars infima, humor is in partes vacuas thoracis effluxisset. vel si per vulnus effluxisset, quomodo tantillum aq̄ dignosci potuisset inter tantum sanguinis fluxum ab hoībus ἀνατομικῶν imperitis.

περικάρδιον.

Humor ille qui est in περικαρδίῳ hominum mortuorum, inest et in viventium,

Estq; lentus et viscosus. Ad tantam copiam, quantam cochlear caperet, vel minus.

Nugantur E. qui innatare cor huic aquæ existimant.

† Calv. in hunc loc. existimat eē aquam τῶ περικαρδίῳ, vel existimat illam fuisse aquam, q̄ videri solet in coagulato sanguine, amisso rubore. negatq; inesse huic fluxui miraculum.

Cor.

Ægyptij existimabant augeri cor per singulos annos in hoīe, ad binas drachmas ponderis ad Quinquagesimum annum accedere, ab eo detrahi tantundem, et eo nō vivere hoīem ultra centesimum annum defectu cordis. Plin. xi. 37.

— Videtur Galenū multum dissimilem locum habere in Utero mulieris.

Quæ Ægyptiorum opinio tolerabilis est, si de calore innato, et viribus cordis id intellexerint.

Hominis propria ē veri inqsitio atq; investigatio. Cic. 1. offic. p465. B.

Naturæ hoīs aptissimum ē, verum, simplex sincerumq;. ibid. C. & 466. B.

Unum hoc aīal sentit, q sit ordo, qd sit q deceat, in factis dictisq; q sit modus — &c. ibid. D.

DIFFERENTIA HOIS & BESTIÆ.

Inter HOMINEM & BELLUAM hoc maxime interest, quod hæc tantum, quantum sensu movetur, ad id solum, quod adest, quodque præsens est, accommodat, paullulum admodum sentiens præteritum aut futurum. Homo a. quod rationis est particeps, consequentia cernit, principia & rerum causas videt, &c. v. Cic. p. 464. g. & 465. A. B. offic. l. 1.

HONESTUM.

De Honesto videndus Cic. 1. offic. p. 465 et 466.

Formam quidem et faciem honesti videmus: quæ si oculis cerneret, mirabiles amores excitaret sapientiæ. Cic. offic. p. 465. F. ubi et Divisionem honesti.

Omnis cogitatio aut in consiliis capiendis de rebus honestis, aut in studiis scientiæ versat. Cic. offic. p. 466. E.

Honor.

Taurus Philosophus in publicis locis atq. muneribus. Patrum jura cum Filiorum, q. magistratum obeunt, potestatibus collata, interquiescere paululum et conivere: At vero in domestica re inter filium magistratum et patrem privatum honores publicos cessare, naturalesq. et genuinos exoriri. — Agell. l. 2. c. 2.

Q. Fabius Max.* Consul patrem Fabium† proconsulem equo sibi obviam factum, de equo descendere jussit: Fabius impio* paret, filiumq. collaudat, cum imperium q. populi esset, retineret.† Agell. l. 2. c. 2. Val. Max. 2. 2. Liv. 24. Cic. in Senect. A. U. DXL.

† Verrucosum, cunctatorem.

* Val. Max. 2. 2. id in legatione patris Fabij ad filium consulem Suessam accidisse etc. additq. hæc, quod publica instituta privatæ pietati potiora duceret.

Lacedæmonij ex Lycurgi legibus majorem honorem omnium rerum majori ætati tribuebant. Agell. l. 2. c. 15. Hos secuti

Romani antiquissimi in usu habebant, ut majores natu a minoribus colerent ad Deum prope et parentum vicem. A convivio quoq. seniores a minoribus domum reducebantur. At postquam soboles ipsis necessaria visa est, ad prolem populi frequentandam præmijs, atq. invitamentis, tum antelati quibusdam in rebus q. uxorem quiq. liberos haberent, senioribus neq. liberos, neq. uxores habentibus: quare inter Coss. priori fasces sumendi potestas fit, non q. plures annos habet, sed plures liberos aut jam habet, aut bello amisit; par tum si utriusq. numerus liberorum sit; tum maritus, aut q. in numero maritorum est præfertur; sed si et hac quoq. dignitate pares sint, tum, q. major natu est, prior fasces sumit. De his, q. lege Iulia. Agell. l. 2. c. 15.

Honor.

Val. Max. l. 2. c. 2.

Romani veteres id maxima diligentia retinuêre, ne qs se inter consulem et proximum lictorem, quamvis officii ca una progrederet, interponeret; excepto filio puero.

Q. Fabius Maximus Rullianus quinquies cos. extremâ senectute invitatus a filio cos. ut inter se et lictores procederet, ne hostium Samnitum turba (ad quorum colloquium descendebant) elideretur, id facere noluit.

A. U. CCCCLXII.

Val. Max. 2. 2.

Honor.

Baud. orat. ad stud. Leid.

— veteres Romani, Juv. sat

Credebant hoc grande nefas, et morte piandum,
Qui juvenis vetulo non aſſurrexerat, et ſi
Barbato cuicunq; puer, licet ipſe videret
Plura domi farra, et majores glandis acervos;
— Tam venerabile erat præcedere quattuor ānis.

Juv. ſat. VIII. Miſerum est aliorum incumbere famæ,
Ne collapſa ruant ſubductis tecta columnis.

Hostis.

χρὴ δὲ πᾶν ἔρδοντ' ἀμαυρῶσαι τὸν ἐχθρόν. — Oportet qdlibet agendo labefactare adversarium. — Pyndar. isth. od. 3. ἐπῳ γ

IGNAVIA.

Homines inertissimi, quorum omnis vis virtusque in lingua sita est. Sallust. de rep. ord. 2.

Imperium.

Ille qui parere non didicit, imperare
recte nescit. atqß Sinc

Necesse est futurum principem sub-
ditum esse, vel fuisse. Arist. 7. polit.

Pittacus mitylinaeus inquit –
ἐὰν ἄρχῃ, πρὶν ἄρχεσθαι.

Incendium.

Timagenes felicitati urbis inimicus, ajebat Romæ incendia ob hoc unum dolori esſe, quod ſciret meliora reſurrectura, q̄ arſiſſent. Senec. ep. 91.

Ingenium.

Vbi intenderis ingenium, valet. Salluſt. Catil. orat. Caeſ.

Vegeta ingenia quo plus receſſus ſumunt, hoc vehementiores impetus edunt. Valer. v. Lipſ. cent. 1. ep. 46.

INIMICUS.

Seneca de Vita beatâ. cap. XX.

Ego amicis jucundus, inimicis mitis &
facilis; exorabor antequam roger,
honestis precibus occurram.

INSTITUTA.

Vetera instituta corruptis moribus ludibrio sunt. Salust. orat. 1. ad Cæs.

IRA.

SAPIENS num poſsit iraſci; diſserit Agell. l. 1. c. 26.

Vxor iracunda & moroſa num ferenda ſit, v. tit. CONIUG. et tit. PATIENT.

In Justitia virtutis splendor est maximus, ex qua viri boni nominantur. Cic. 1 offic. p. 466. F.

Justitiæ primum munus est, ut ne cui quis noceat, nisi lacessitus injuriâ: deinde ut communibus utatur pro communibus, privatis ut suis. ibid.

De Justitia. vide Ciceron. 1. off. p. 466. F.

IUSTITIA.

Quid tristes querimoniæ
Si non supplicio culpa reciditur? — Horat. III od. 24.

LABOR.

Adag. græcor.

Θεοὶ τ' ἀγαθὰ τοῖς πόνοις πωλοῦσι.

plura — tit.

Actio.

Mulier.

Eunomia apud Plaut. aul. 2.1.4. —

— Haud falsa sunt nos odiosas haberi:
Nam multum loquaces merito omnes habemur.
Nec mutam profecto repertam ullam esse
Hodie dicunt mulierem ullo in saeculo.

Ibid. optima nulla potest eligi, alia alia pejor.

Petrarcha de vit: solit: II. 3. 161a

Quisquis requiem quaeris foeminam cave,
perpetuam officinam litium ac labor:
Raro sub eodem tecto habitant quies
et mulier. Satyrici hoc est.
Semper habet lites alternaque jurgia lectus,
In quo nupta jacet, minimum dormitur in illo.
Quisquis ergo lites fugis, foeminam fuge.
Vix alteram sine altera effugies.

Seneca Oct. act. v.

Mulier, dedit natura cui pronum malo
Animum, ad nocendum pectus instruxit dolis;
Sed vim negavit, ut ne inexpugnabilis ~~esset~~
Esset, sed aegras frangeret vires timor.
— etc. —

Vir muliebri habitu

NINYA. Nini F. patre defuncto impuber relictus cum Matre SEMIRAMIDE non tantum habitum, at et regnum, ipsamq; naturam commutavit. Matri defunctæ in regno succedens, raro a viris visus inter fœminas consenuit. Just. l. 1.

SARDANAPALLUS, nomine fœdo non minus quam re ipsa, vir muliere corruptior fuit, quem ARBACTUS inter scortorum greges purpuram colo nentem, et muliebri habitu, lasciviantibusq; oculis omnes mulieres superantem videns (conjuratione facta) ei parere se posse negat, at proinde cum eo certans, ipsum in pyra incensam se conjicere coegit. Just. l. 1.

MULIER VIRILI HABITU.

SEMIRAMIS, defuncto Nino Assyriorum rege, marito ejús, et impúbere filio relicto, immatúro regnúm committere nolens, et sibi múlieri tot tantasque gentes non paritúras verita, se pro úxore Nini filiúm, pro fœmina púerúm simúlat. Brachiaque et crúra velamentis caput tiarâ tegens, eodem ornatú et popúlúm vestiri júbet. Magnas res gessit, et non modo fœminas verúm viros quoque virtúte anteivit. Regnúmque 42 annos administravit. — At vero NINYA raro a viris visús in fœminarum túrba consenúit. Justin. l. 1.

Hæc tamen ipsa a filio occisa est, cúm ejús concúbitúm peteret. Justin. l. 1.

Qu. An Mulier ſit homo.

Probatur, eo quod Christus filius ho=
minis paſſim in ſacris p̄dicet.

Negant quidam, eo q̄ in Biblijs belgicis
Genes. II. 25. legatr, De mensche met
ſyn wyf.

Legatus Ordinum fœminas in Convivio
hoīes ēē negans: Regina Bohemiæ,
increpans refragabatr. Tum ille
Non homines, ſed Angeli ſunt.

Coniugium.

Coniugium.

Conjugium est fundamentum generis humani, ideoq; illius castitas et sanctitas debet severe legib; sanciri. Plat. 4. et 6. de leg.

6.

Conjugium.

METELLUS hanc de ducendis uxoribus orationem habuit.
"Si sine uxore possemus, Quirites, esse: omnes ea molestia careremus. Sed quoniam nec cum illis satis commode, nec sine illis ullo modo vivi possit: saluti perpetuae potius, quam brevi voluptati est consulendum. v. Agell. l. 1. c. 6.

Alia vide tit. PROCREATIO.

— Celibem vitam probet Sterilis juventus. Hoc erit, quicquid vides, Unius aevi turba, et in semet ruet. etc. Senec. hippolyt. p. 476. Act. 2. sc. Quid huc.

Conjugium.

PATIENTIÂ uxorem XANTHIPPEN moroſam tulit Socrates; adeo. a. furibundam, ut demiratus Alcibiades quæsierit, cur eam domo non exigeret. Tum SOCRATES, talem ubi eam domi perpetior, insuesco et exerceor, ut cæterorum quoque petulantiam et injuriam facilius foris feram. Agell. l. 1. c. 17. et Diog. Laert. l. 2, in vita Socrat. quod facetum magis adfert Responsum Socratis. quem vide.

UXORIS vitium, inquit VARRO ſat. Menipp. de officio mariti, aut tollendum aut ferendum est, qui tollit [vel corrigit] vitium, uxorem commodiorem præstat, qui fert seſe meliorem facit. — Agell. l. 1. c. 17.

Bacchæ bacchanti ſi velis adverſarier, Ex inſana inſaniorem facies, feriet ſæpius: ſin obſequare, una reſolvas plagâ. Plaut. Amph. act. 2. ſc. 2. v. 72. Sic et illud Terent. Adelph. facit. Cum fervit maxime, tam placidum quam ovem reddo. et illud Phorm. loquarne? incendam.

UXOR.

In GRÆCIA n[on] adhibentur uxores in convivium nisi propinquorum, neq[ue] sedet nisi in interiore parte ædium q[uæ] gynæconitis appellat[ur]; quo nemo nisi propinquus accedit; at vero apud ROMANOS neminem puduit uxorem in convivium ducere: matresq[ue] familias primum etiam locum tenebant ædium, atq[ue] in celebritate versabantur. Æm. Prob. Pr.

~~[illegible]~~

A natura omni generi animantium attributum
ē, ut se, vitam, corpusq[ue] tueat[ur], de-
clinetq[ue] ea, q[uae] nocitura videant[ur], omni-
aq[ue], q[uae] ad vivendum sint necessaria, in-
quirat, et paret: etc. Cic. 1. offic. p.
464. G. plura deinceps. p. 465. etc.

Conjugium.

ATHENIENSIBUS licitum fuit instituto publico etiam ſororem germanam habere in conjugio, at re ROMANIS moribus id nefas haberi ſolet. Æmil. Prob. in Pf.

Cimon n. magis amore quam more ductus ſororem germanam nomine Elpinicen in matrimonio habuit. Æm. Prob. in vita ejus. et in Pf.

Coniugium.

Vide Ocell: Lucan: de universi na. p. 48. et seqq:

Constitutio Genevensis.

Quadragenariam infra XXXV annos nato nubere nefas esto.
Sexagenarius vero minorem XXX annis ne ducito.

Coniugium.

Conjugium.

Resol. I. Punct. X.

Nuptiæ ſecundæ raro ſecundæ.

MERETRIX.

Ovid. 1. Amor. eleg. x.

Stat meretrix certo cuivis mercabilis ære,
Et miseras jusso corpore quærit opes.

— honestissimum nomen a merendo dictum etc. q in oratione Heliogabali ad meretrices cujus author evolito Aretinus.

ADULTERIUM.

Semiramis Aſſyrior. regina ãno regni ſui post NINUM 42, filÿ Ninyæ jam effœminati concubitum petens, ab eo interfecta est. Justin. l. 1.

Dos.

Dos est magna parentium
Virtus, et metuens alterius viri,
Certo foedere, castitas.
Horat: IIIº Od:

Dummodo morata recte veniat,
— dotata est satis. Pl. aul. 2.2.62.

C32.

De congreſsu Sponſi cum Sponſa, vide Auson: in Cent: Nupt:

De impotentia coëundi. vide
[redacted] de Morb: particular.

Seminis amissi curatio
P. Rulan. VIII cent.
curat. 8

VIII. 86.

Coitus.

Coitus n̄ est licitus, nisi gratia prolis.
m̄e ergo cogeat { inanitus. / repletus. Etc.

Gordon. de conserv. vita hum. 24.

Coitus igit fiat post cibi digestionem, et sup̄fluitatum expulsionem: et mulier debet dormire resupina coxis extensis et compositis: et ita concipiet.

Si quis. a. nimium coiverit.

Aspergat totam faciem et manus et pedes Aq: Rosac: Muscata, et Utatr Brodio Gallinæ, ac postea ipsa Gallina. Vitulo lactanti, Ovis sorbilibus.

Utatr et hoc electuario

℞. Diamargariti,
Diatrhamari,
Dianti cum Muscho,
Pliri Sarcotici cum Muscho
Diarrhodon Abbatis.
Dragagantui frig:
Saccharri Rosacy ana quart. j.
misce, suffumigentr cum Ambra,
Ligno Aloes,
Alipta Muscata
Gallia Muscata.
et similibus odoriferis.

Gordon. p. 885.

c *Licitus eſt matrimonij actus ad tria; Primò, ad prolem procreandam; cùm ad hoc ſit inſtitutum conjugium, Secundò ad debitum conjugale ſolvendum; quia opus eſt Iuſtitiæ ſuum alteri tribuere. Tertiò ad vitandam fornicationem, quia eſt opus charitatis tollere periculum peccandi in altero, quod & in ſeipſo locum habere ſtatuitur ex doctrinâ Pauli,* melius eſt nubere quam uri. I. Cor. VII.

d *Voluptas non propter nuptias cadit in culpam, ſed propter nuptias accipit veniam; illi enim concubitus qui non fiunt cauſâ generandi, ſed victrici concupiſcentiæ ſerviunt, non quidem ſecundum imperium præcipiuntur, ſed tamen ſecundum veniam conceduntur. Auguſt. lib. I. ad Val. de Nupt.*

Voluptatem natura neceſſarijs rebus admiſcuit, non ut illam peteremus, ſed ut ea, ſine quibus non poſſumus vivere, gratiora nobis illius faceret acceſſio. Sen. Epiſt. 96.

e *Xyſtus Pythagoricus maritum nimis laſcivientem adulterum uxoris nuncupavit.* 186

conde n'y prolifique, inutile comme d'eau ; là ou elle devoir eſtre cuite, gluante, & pleine d'eſprits. Au liv.2. chap.6. des Erreurs popul. *Vid. Anthon. Muret. Var. lect. lib 3. cap. 14. Vbi de oraculo, quod Peleo redditum eſt, memorabilem refert hiſtoriam.*

b *Nimius coitus eſt deſtructio corporis & abbreviatio vitæ. Ariſtot. Vid. Nicol. Paſquier.* liv.7. de ſes lettres. lett.2.

c *Ioh. Riolan. de diæta ſanorum cap. 27. Ioh. Cuba in medic. tract. de Paſſer. ubi maſculas aves hac de cauſâ unum tantùm annum putat vivere. Idem aſſerit Ioubert des Erreurs popul. lib. 2. cap. 7.*

d *Lactucæ, caules, & aliæ plantæ, citò aut nimium ſeminis producentes, citò areſcunt. Ariſtot. de generat. animal. cap. 1. Theoph. de Hiſtor. plant. lib 4 cap. 13.*

Coitus.

Si quis

Coitus.

Sternuisse a coitu abortivum.
Plin. 7. 6. Agell. 3. 16.
maxime quidem si nares et os compri-
mantur, quo modo secundinam
ejici docet Hipp: V. Aph: 49.
quin et Sternutamentum difficulter
parienti, et uteri suffocatione la-
boranti superveniens bonum esse
testatur Hipp: V. Aph: 35.

Coitus.

Arist. In coëundo requiritur corpus calidum & humidum: Atq; hinc ἀνυπόδητοι minimum probatur: Adeo quidem ut impossibile, aut eidem perdifficile sit rem obire Veneream, nisi pedibus calidis. Nudi .n. pedes refrigerant & siccant corpus. Cael. Rhodig. 15. 5.

Ad confortandum coitum, ~~66~~.

Ol: formicarum. Val. cord. 266.

℞ Formicar: alatar: quantum vis,
Olei q. s. macerentur aestate
ad Solem dieb. XL. postea excolatum
oleum repone.

Coitus. ~~[illegible]~~.

Er. Putean: Como.

Vesper an aurora suaviorem usum ventris faciat? Virgo an vidua magis ~~[illegible]~~ pruriat? 25.

Hieron.

Vidua ~~vid~~] Difficilius caret experta.

Major est fames in virginibus, dum dulcius omne putant, quod ignorant. 31.

Een Joffrou bad haer lief,
(Den Doctor) haer te leeren,
Wanneer het best en nutsts
Was t' minnespel t' hanteren?
Het is gevoeghlickts, lieff,
Seyd' hy, in d' avond-stond,
Maer smorgens is het nutsts,
En voor ons beyd' gesondt,
Laet t' ons dan doen, zeyt zy,
(Dewyld' op sulcken grond leyd t)
Des avondts om gevoeght,
~~Des avondts~~ En 's morgens om gesondthz.
25.

Coitus. [struck through]

℞ Mamillar: pulcherrimar. M ij. vel sic ℞ Mamillar muliebr. M ij.

~~Contere manibus~~

Dactyli virilis. M j.

Aquæ vitæ ℥ ij.

Contere manibus, donec fiat resurrectio carnis; Deinde immisce rem in re, et carnem in carne, donec sudaveris ‡ renibus ℥ iiij

‡ testibus humoris lactei et oleaginosi ℥ ij.

Repetitis vicibus fit intermissio.

Infectum petits, proget peracti.

Ol: –

℞ For

Ole

ad Sole

oleum

Leert aende domme jeucht een heus en matich paren, 192
En weeſt, oock inde loop van uwe groene jaren,
   In woorden niet te los, in daden niet te veyl,
   By dage niet te mal, by nachte niet te geyl. *a*
Een recht vernieude ſiel moet beter dingen weten,
Moet anders ſlapen gaen, moet anders leeren eten,
   Moet anders beſich ſijn ontrent het echte bed,
   Als een die maer het vlees ſich tot een eynde ſet.
Hoort, vriendē, hoort eē woort; wie maer en ſouckt te ſpelen,
En koomt miſſchien een kint in deſen brant te telen,
   Die is, na Rechten ſelfs, de rechte vader niet,
   Om dat hy opte luſt, niet op de vruchten ſiet. *b*

Wie lieve kinders ſouckt, en dientſe niet te winnen
Door ongeregelt ſpel, door overtollich minnen;
  Tis dwaeſheyt dat het volck, gelijck als met gewelt,
  Geduerich beſich is ontrent het echte velt;
Weet dat het edel ſaet dient tijt te ſijn gegeven,
Niet ſtaech te ſijn geſpilt en haeſtich uytgedreven,
  Een rijp en krachtich vocht, geen ongekoockte ſucht,
  Is voor de moeder goet, en dienſtich totte vrucht; *a*
Hierom ſoo is de jeucht geduerich aen te manen,
Het lant dat kinders draecht niet al te veel te banen:
  Men prijſt in menich ding de gulde middel-maet,
  Maer verre boven al ontrent het echte ſaet.

De cura impotentiæ coëundi.
Weckeri Syntaxis.

Coitus.

August. de civitate ~~inf~~ Dei.

Coitus est insania voluntaria.

Hippocr. p. 1189. D. in notis. Foësy. 4 Galenum

ex Democriti sententia id scripsisse asserit.

De mensium fluxu.

Rem habere cum muliere menstruo laborante, nefas. Levit: XX. 18.
XV. 19. 23.
XVIII. 19.

C. 47.

SODOMITICUM PECCATUM.

Si quis rem habeat cum jumento, morte moriatur, et animal illud strangulabitur.

Eadem poena esto fœminæ idem peccatum committentis. Levit: XX. 15. 16.

Exod: XXII. 19.

Levit: XVIII. 29.

Deuter: XXVII. 21.

Virum cum viro cum haberi nefas.
Levit: XVIII. 22. 23.
XX. 13.
Ep: Roman. I. 27.

nefas Lacedæmonib: quoqꝫ.
Plutarch: antiq: Laced: instit:
Proborum ingenium puerorum amare permissum erat.
Sed coire cum ipsis, ut turpissimum, lege prohibebatur.

TESTES.

Riol. Pathol. cap. 3. sect. 1.

Si quis unicum haberet testiculum, aut
→ plures duobus esset ineptus ad Prolem:
scribit Fernel: Sibi notam
Parisijs familiam, cui gentilitium est
habere tres testes. Novi ego qui
habet IV, sed tam exiles, ut sit ste=
rilis, qa materiam seminis non possunt
coquere.

Testes.

De morbis Testium vide
Riolan. particul. meth. sect. IV. tract. I.

Concepto.

Mulier debet dormire resupina, coxis extensis
& compositis. & ita fiet conceptus.
Gordon: p. 085.

Signa Conceptionis. 201

I. Si in Seminum concursu totum corpus leviter cohorruerit,
aut titillatu quodam uterum contrahi perceperit.

II. Si exceptum cum voluptate semen non exciderit.

III. Si os Uteri internum exquisite conniveat.

IV. Si lenis doloris sensus circa ventriculum & hypogastrium oberret.

V. Si Menstrua purgatio subsistat.

VI. Si Mamillae obdurescant, extuberent, perdoleant.

VII. Si Veneris appetentia languescat.

VIII. Si ocyssime laetetur, & subinde maerore afficiatur.

IX. Si in Edulijs fastidium.

A. Laurent. VIII. Anat. 4. p. 290. Hipp: ~~IV. Aph. 52. & 58.~~
V. Aph. 41. 52. 60. 62

Laurent: p: 309.

Sex in lacte dies, ter sunt in sanguine terni,
Bis seni carnis; ter seni membra figurant.

Hippo:
Mares XXX.° } die conformari dixit,
Faeminas XL.°
aut XLII.°

GENERATIO HOMINIS.

plur. vide tit. de PARTU.
PROCREATIONE

Plin. passim. v. Ind. pr.

Ad nascendos homines vis numeri septenarii pertinet et porrigitur. Cum enim in uterum mulieris genitale semen datum est, primis VII diebus conglobatur, coagulaturque, fitque ad capiendam figuram idoneum. Post deinde quarta hebdomade, quod ejus virile secus futurum est, caput, et spina, quae est in dorso informatur. Septima autem fere hebdomade, id est, nono et quadragesimo die, totus homo in utero absolvitur. At vero ante septimum mensem neque masculus, neque foemina, salubriter ac secundum naturam nasci potest: et ii qui justissime in utero sunt, post ducentos LXXIII dies, postquam sunt concepti, quadragesima denique hebdomade ita nascuntur. A. Gell. 3.10.

Procreatio.

Commune animantium omnium est conjunctionis appetitus procreandi naturae et cura quaedam eorum quae procreata sunt. Cic. 1. offic. p. 464. G.

Ingenerat natura in primis praecipuum quendam amorem in eos qui procreati sunt. Ibid. p. 465. B.

Hermaphroditi.

de Hermaphroditis.

Agell. 9. 2.

Bauhinus integr. volumen edidit.

Liberi.

De educatione liberorum libellum aureum conſcripſit Plutarchus —

diſſerit de ea egregie Juvenalis. ſat. xiv.

Educatio.

Liberos non esse educandos nutricu lacte disserit,
Agell. l. 12. c. 1.

Erasmi colloq.

F. Quinctilian: de oratore, post Tacitum.

D. Hieronym: epist:

Nutrix.

Liberos non eſſe edûcandos nûtri-
cûm lacte. egregie diſſerit,
Agell. 12. 1.

LEX FANNIA, cujus meminit Lucillus, apud Agell. l. 2. c. 24. quâ statuebat modus conviviis sumptuosioribus.

meminit et hujus legis. Macrob. l. Athenaeus. l. 6. Plin. l. 10. c. 50. Sigonius in fastis. p. 322.

LEX ANTIA. cujus meminit Agell. l. 2. c. 24. Hac lege sancitum est ut qui magistratus ad cœnam, nisi ad certas personas iterent.

ÆMILIA LEX, ciborum genus et modum Rom. definivit. Agell. l. 2. c. 24.

IULIA LEX. cujus meminit Agell. l. 2. c. 15. et l. 2. c. 24.

Lex Vsurpandi, de qua Agell. 3.2.

De legibus Lacedæmonior. vide Nic. Cragium de rep. Laced.

Lex.

de Legibus de furto Agell. 11. 17

Lex.

Lex est mutus magistratus, magistratus e lex loquens. v. Patric. rip. inst. 3. tit. 1.

Cic.

Cunæus de rep. Hebr. l. 1. c. 1. p. 7.

Legum autem n dominos, sed custodes & ministros, esse magistratus voluit (Deus). Quæ constituta ab illo rectissime sunt. Cum enim homines etiam optimos ira interdum aut amor transversos a recto agat, solæ leges repertæ sunt, q cum omnibus semper una atque eadem voce loquentur. — Hinc Aristotel. dixit Legem esse mentem quandam sine cupiditate. —

Lex.

Principio rerum populus nullis legibus tenebatur, arbitria principum pro legibꝫ erant. Flor. l. 1. init.

Euripid.

O senex! ne cum regibus contenderis:
venerandos enim deo principes antiqua lex est.

Lex.

Quid leges sine moribus
vanae proficiunt? Horat. III od. XXIV.

Liber.

Distrahit animum librorum multitudo.
Seneca. ep. 2. quem vide.

Nuſquam est, qui ubiq; est. ibid.

PISISTRATUS tyrannus Athenis disciplinarum liberalium libros primq legendos posuit:
ATHENIENSES ipsi deinde studiosius accuratiusq auxerunt.
Xerxes urbe potitus, eaq incensa, oes illos libros abstulit, atq in PERSAS asportavit.
SELEUCUS rex, q NICANOR dictus e, multis post tempestatibus referendos Athenas curavit.
Agell. 6. 17.

In Ægypto a Ptolomæis regibus ingens librorum numerus vel conquisitus vel confectus est; ad millia ferme voluminum septingenta. sed
ALEXANDRINO bello, dum diripitur ea civitas, ea oia incensa sunt a militibus auxiliarijs.
Agell. 6. 17.

DE BIBLIOTHECIS. vid.
Lips. tractat. de Biblioth.
Patric. 8. de republ. tit. 15.

Plato quamvis tenui admodum pecunia familiari esset; tres tamen Philolai pythagorici libros decem millibus denarium mercatus est. Agell. 3.17.

Aristoteles quoque libros pauculos Speusippi philosophi tribus talentis Atticis emit. i. HS LXXII millibus. ibid.

LIBER.

Liberalitas.

Justitiæ conjuncta e liberalitas, quã
e beneficentiam, e benignitatis
appellare licet. Cic. 1. off. p. 466. F.

LINGUA.

In LATINA linguâ major vocum inopia quam in GRÆCA. Agell. l. 2. c. 26.

GRÆCA lingua fusior prolixiorque quam Romana, Agell. l. 2. c. 26.

GRÆCARUM facundiarum magniloquentia. Agell. l. 3. c. 7.

Inopiam latinæ linguæ incusat quoque Agell. l. 12. c. 1. in fine. — Nam latine loquendi leges a Græcis sunt, ut Horat — ingenium Grajis dedit ore rotundo Musa loqui. — atque hinc monet — vos exemplaria Græca Nocturna versate manu, versate diurna.

Civem Romanum latine loquentem vel suo vocabulo non denominare, non minus turpe est, quam hominem non appellare suo nomine. Agell. 4. 1 —

De versione de una in al. linguam. v. tit. VERSIO.

Lingua.

Priſci Romani magiſtratūs nunq̄ Græcis
niſi latinè reſponſa darè ſolebant.
Imo & linguæ volubilitatè, quâ
plurimum valent, excuſſa, ꝑ inter-
pretes loq̄ cogebant, n̄ in urbe tan-
tùm, at & in Græcia & Aſia: Quo
ſcilicet latinæ vocis honos ꝑ oēs
gentes venerabilior diffunderetur.
Val. max. 2.2.

de Græcæ Linguæ utilitate

vide

— Barthol. Alexandri orat. q. extat inter orationes Rami. d. Paris. 1577.

de Arabicæ Linguæ usu

vide

Erpenij orat. duas, excusas in eius typograph. Lugd. Bat.

De Hebræa Lingua.

vide

Erpenij orat. subjunctā supior. duab.

Loquacitas.

Levis et futiles, importuniq; locutores; q nullo rerum pondere imixi, verbis humidis et lapsantibus defluunt: eorum orationem bene existimatum e in ore nasci, n in pectore, &c. Agell. l.1. c.15.

Petulantiæ verborum coercendæ oppositum e vallum dentium. Agell. l.1. c.15. ex Homero, et ibid. ex Cicerone 3. de oratore. p. 278. g. Malim indisertam prudentiam quam stultam loquacitatem, vel ut aliq, loquacem stultitiam.

Quid e tam furiosum, quam vbor. vel optimor. et ornatissimorum sonitus inanis, nulla subjectâ sententiâ, vel scientiâ. Cicero 1. de orat.

M. CATO, atrocissimus huius vitij insectator, dt nunquam tacet, quem morbus tenet loquendi, tanquam veternosum bibendi atq; dormiendi. Quodsi n conveniant, tum convocari jubet: ita cupidus e orationis, ut conducat q auscultent. Agell. l.1. c.15.

Idem n loquendi tantum sed et tacendi utilitatem opprobrans Cælio trib. pl. Frusto, inqt, panis, vel uti taceat, vel uti loquatur conduci potest. Agell. l.1. c.15.

Eupolides, apud Agell. l.1. c.15. inqt

— λαλεῖν ἄριστος, ἀδυνατώτατος λέγειν

Hesiodus ἐν ἔργοις καὶ ἡμέραις. p. 717.

Γλώσσης τοι θησαυρὸς ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστος

Φειδωλῆς, πλείστη δὲ χάρις κατὰ μέτρον ἰούσης.

De loquacitate vide Agell. l.1. c.15.

tit. Garrulitas.

Loquacitas.

Demetrius ſolet dicere eodem loco ſibi eſſe voces imperitorum, quo ventre redditos crepitus. Quid enim, inquit, mea refert, ſurſum isti an deorſum ſonent. Seneca. ep. 91.

LOQUACITAS.

Homines inertissimi, quorum omnis vis virtusque in lingua sita est. Sallust. orat. 2. de rep. ord.

LUDI CIRCENSES.

eorum curricula solemnia septem fuisse refert Agell. 3.10 —

LUDI MEGALENSES. quorum meminit Agell. l.2.c.24. , cum his Romanos veteres mutitasse dt.

Ludi Lupercales, vide
Val. Max. 2. 2. 9.
Plutarch. Romulo
Ovid. fast. 2.

Luna.

Σελήνη gr. a σέλας }
Lúna lat. a lúmine } dr.
Lúcina – a lúce }

Luna.

Romani in Lunæ motus ratione reperiendâ maximè studio exercuêre. Agell. l. 2. c. 28.

Integrum curriculum Lunæ conficitur quater septenis diebus: nam duodetricesimo ex quo vestigio profecta est, eodem redit. Agell. 3. 10 —

Aristides Samius autor dr hujus opinionis, Agell. 3. 10 —

Lunæ Eclipsis.

M. Cato parvi fecit scire aut dicere rationes veras Solis Lunæque deficientium. Agell. l. 2. c. 28.

Magistratus.

Non modo leges in republ. esse oportet, verum etiam magistratus, qui eas applicent ad secundum facta pro varijs circumstantijs: qui civium lites inter se dirimant: q[ui] deniq[ue] publicis negotijs, sive domesticis, sive bellicis p[rae]sint. Praestat deniq[ue] in republ. esse bonum magistratum absq[ue] lege; q[uam] bonas leges absq[ue] magistratu. Arist. 7. politic.

Magistratus e[st] lex loquens; lex autem mutus magistratus. Cic. 3. de leg. v. Patric. de reip. inst. l.3.t.1.

Magistratus legum n[on] dni, sed custodes et ministri sunt. P. Cun. de rep. Heb. l.1.p.7.

Non populus caussa gubernatoris, sed gubernator caussa populi fit. Plat. ap. Volat.

Non ad utilitatem eorum, quibus commissa est respubl. at v. in usum atq[ue] commodum illorum q[ui] commissi sunt, procuratio reip. gerenda e[st]. Cic. off. 1.

Duo, inq[ui]t Plato, observanda sunt ijs, q[ui] praesunt reipubl. I. ut utilitatem civium sic tueantur, ut q[ui]cq[ui]d agunt, ad eam referant, obliti commodorum suorum. II. ut totum corpus reip. curent, ne cum partem aliquam tuentur, reliquas deserant.

Societas generis humani absq[ue] magistratu stabiliri nulla potest. Plat. dial. polit.

Melius est civitatem regi a viro optimo, q[uam] a lege optima, Arist. 1. et 3. polit.

Magistratus.

Magistratus Poëtae Jove genitos,[+] et Deorum sanguinem appellare consueverunt. — quo modo et de subditis regibus suis parere recusantibus finxere fabulam Gigantum caelum invadere, Jovemque solio deturbare studentium.

Bard. orat. ad stud. Leid.

Ut Deus praeest legibus, leges magistratibus, ita magistratus suis civibus. Id. ibid.

[+] In sacris vero Deorum insigniuntur.

Fingit Aeschyl. ἐν ἑπτὰ ἐπὶ Θήβ.

Jovem sospitatorem, huic uxorem cui nomen πειθαρχία i. obedientia, quali paremus magistratibus ac principibus, ex eorum conjugio natam filiam εὐπραξίαν, i. felicitatem. Principis est consulere saluti civium, id conatur bonis et aequis legibus: Populi est iis obtemperare si velit esse felix. Eras. Adag.

Obedientia felicitatis mater.

Sed utinam tales essent Jovis ἱκέσιοι qb. uxor esset ἅρπυια, et filia δυστυχία.

Pittacus.

Νόμοις πείθου. Legibus pare.

Periander.

Ἄρχουσιν εἶκε, Εἶκε μεγάλοις. Principibus pare, cede magnis.

Magistratus.

Id enim decet; cum ipse bonus sis, atque stre-
nuus, uti quam optumis imperites. Nam pes-
simus quisque asperrime rectorem fert.
Sallust. orat. 1 de rep. ord.

De honore magistratui debito,
vide tit. Honor.
Baud. orat. ad stud. Leid. p. 76.
Agell. 2. 2, 15,

MAGISTRATUS.

Cun. orat. inaug. p. 6.

Est illud omnium opinione verissimum, rem arduam et difficultatis plenam esse in regunda reipubl. versari: Id quod multis saepe haud feliciter cessit. — etc.

Qui parere non didicit imperare vero nescit – et Arist. 7. polit. ‡

Necesse est futurum principem subditum esse vel fuisse.

Pittacus Mitylinaeus. μὴ ἄρχῃ πρὶν ἄρχησαι.

‡. Magistratibus opus est, sine quorum prudentiâ civitas esse non potest, quorum descriptione omnis reipubl. moderatio continetur: neque iis solum praescribendus est imperandi, sed etiam civibus obtemperandi modus. ‡ Nam et qui bene imperat, paruerit aliquando necesse est: qui modeste paret, videtur qui aliquando imperet dignus esse. Cic. 3. leg.

MAGISTRATUS.

Públicâ instituta privatâ pietate potiora judico. inqt Fab. pater filio consuli. ap. Val. Max. l. 2. c. 2

MAGISTRATUS.

Curulem magiſtratum qui olim geſſiſſent ſolebant curru honoris gratia in curiam vehi, in quo curru ſella eſſet, ſupra quam conſiderent, quae ob eam causam curulis appellaretur. Agell. 3. 18.

Illi ſenatores, qui curulem magiſtratum non geſſerant pedibus itabant. unde pedarii ſenatores dici ſolent qui nondum majoribus honoribus functi erant. Ag. 3. 18.

242

MARE.

FLUCTUS maris flantibús Aquilonibús, crebri excitati, quare, ubi ventús posúit, mox sternantúr, conflaccescant, et fluctús eo desinant. Et contra flante Austro, undae a vento jam tranquillae, diutiús tumeant, ac mare etiam atque etiam undabundúm sit. v. Agell. 2.30.

Austris spirantibús mare quam maxime perturbatúr caerúleúm et glaúcúm videtúr. Contra aquilonibús quam minús cietúr, atrúm et obscurius eo. n. id quod tranquillúm et atrúm eo videtúr. Agell. 2.30.

Memoria.

De memoria, — vide
Vossium de Rhetor. nã. c. 20.

Mensis

De mensibus vide
Censor. de die natal. cap. xx. & xxii.

Extranei milites.

Extranei milites stipendiarii vel habendi non sunt, vel sunt illis sua stipendia fideliter persolvenda, ne in nos ipsos insurgant. Polyb. l.1. Hic Poenis bellum periculosissimum fuit.

Ubi extraneorum militum magna est multitudo, non sunt simul habendi, sed diversa in loca (ne inter se contra nos conspirent) deducendi. Polyb. l.1.

v. Danaei politica.

Modus.

Pynd. ol. od. 13.

Ἕπεται δ' ἐν ἑκάστῳ μέτρον, νοῆ-
σαι δὲ καιρὸς ἄριστος.

Horat. 1. Satyr. 1.

Est modus in rebus: sunt certi denique fines,
Quos ultra citraque nequit consistere rectum.

Phocylid.

Πάντων μέτρον ἄριστον, ὑπερβασίαι δ' ἀλεγειναί.

Monarchia.

Monarchia Dei imperio simillima est.

Menander.

εἰκὼν δὲ βασιλεύς ἐστιν ἔμψυχος Θεοῦ.

Patric. de reg. 9. t. 2.

Homer. ιλ.

Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω,
εἷς βασιλεύς.

Monarchia.

Mecænatis orationem pro Monarchia vide ap. Dion. lib. 52.
Agrippæ contra eandem, ibid.
utramqꝫ a Cœlio versam habes inter opuscula Fulv. Olympiæ.

Natura convenientissima ubiqꝫ fere monarchiam intueri licet.
videmus, in apibus regem, in armentis ducem, in gregibus arietem aut sircum sectarium

MORES.

Romanis moribus pleraque sunt decora,
quæ apud GRÆCOS turpia videntur.
Æm. Prob. Pf.

Mors.

In luctu atque miseriis mortem ærumnarum requiem non cruciatum esse; eam cuncta mortalium mala dissolvere: ultra neque curæ, neque gaudio locum esse, inquit Cæsar ap. Sallust. bell. Catal.

In hæc verba vide A. Manutij Schol. p. 121. ubi multa similis argumenti.

Iulianus moribundus apud Amm. Marcellin. l. xxv.

de contemptu mortis egregie profatur. In quibus hæc verba — Vitam reposcenti naturæ ut debitor bonæ fidei redditurus exulto. — — quoties conditio melior a deteriori secernitur, lætandum esse potius quam dolendum. ——— / Dij cælestes quibusdam pijssimis mortalibus mortem tanquam summum præmium persolverunt. etc. ubi multa alia egregia.

Menander.

Ὃν δὴ θεοὶ φιλοῦσιν, ἀποθνήσκει νέος.

Non refert quot annos habeam, sed quot acceperim: Si plus vivere non possum, hæc est mea senectus. Quicunque ad extremum sui fati venerit, hic moritur senex. Senec. Ep.

Seneca.

Quemadmodum is gradus, quo deficimus n̄ facit lassitudinem, sed fatetur; sic hora qua morimur mortem.

Sentca. trag.

Prima q̄ vitam dedit Hora carpsit.

Mors.

Seneca Oedipo. a. 5. v. sc. 1.

—— anime quid mortem times?

Mors innocentem sola fortuna eripit.

Seneca Herc. Oet.

Nunquam est ille miser, cui facile est mori,

O quam miserum est, nescire mori!

MORS.

#

Quibus inedia mori consilium est, septimo demum die mortem oppetunt. Agell. 3.10 —

De ys q gaudio expirarunt. v. Agell. 3.15. et tit LÆTITIA.

OBEDIENTIA.

FILIUS num PATRI in omnibus parere debeat, egregio hoc modo cognoscitur. In vitâ humanâ quaedam turpia, quaedam honesta, quaedam ἀδιάφορα et μέσα sunt. Quae sua vi recta aut honesta sunt, ea fieri oportet, sive imperet pater, sive non imperet: At quae turpia, ea non si imperet quidem. Quare in adiaphoris patri parendum est: his si aliqua turpitudinis nota accedat, ἀδιάφορα esse desinunt; ac proinde nullo modo committenda. Agell. l.2. c.7.

Utrum rectius sit in recepto mandato, id omnino facere quod mandatum est: an nonnunquam etiam contra, si id speres ei qui mandavit utilius fore. disputat Agell. l.1. c.13.

P. Licin. CRASSUS, oppid. Leucas oppugnaturus ex duobus malis, quos apud ἀρχιτέκτονα viderat, majorem sibi mitti ab eo voluit, ἀρχιτέκτων minorem, quem multo aptiorem crederet, mittens virgis ab eo caesus est. Agell. l.1. c.13.

De obedientia subditor. erga magistrat. vid. tit. SUBDITUS.

Imminente hoste mænibus num obviam ipsi procedendum sit.

Darius totam Græciam subigere parans,
immensum exercitum comparavit;
eosque navibus transmisit, qui cum
decem tantum passuum millibus
ab Athenis abesset in campo
Marathone: Athenienses decem
prætores elegere, qui exercitui præessent,
hos inter oborta quæstio num arcendus
foret mænibus hostis, an cum eo
confligendum acie: prævaluit sententia
posterior. Urbe igitur decem ar-
matorum millia excessere, et
hostium centum millia peditum,
decem millia equitum fugarunt.
Æm. Prob. in Milt.

OBSIDIO

PARUS inſula ob obſidione gravi, qua eam MILTIADES clauſerat liberata est, ob caſu aliquo in continenti incenſum lucum.
Æ: Prob. in Milt.

Obſidio.

Parus obſeſſa a Miltiade, deditio-
nemque parans, ab ea deſtitit, cum
lucum procul in continenti caſu
aliquo nocturno incenſum viderent
incolæ, exiſtimantes regias naves
appropinquare ſibi opem laturas,
cujus rei ſpectaculum et Miltiadem
diſcedere compulit. Æm. Pr. in Milt.

OFFICIUM.

Nulla vitæ pars neqꝫ publicis, neqꝫ priva-
tis, neqꝫ forensibus neqꝫ domesticis in rebus:
neqꝫ si tecum agas qd, neqꝫ si cum altero
contrahas, vacare officio pt. Cic. offic. 1.
p. 463. D.E.

In officio colendo sita ē omnis vitæ ho-
nestas, et in negligendo turpitudo. ibid.

Hæc qstio cois ē oīum philosophor. &c. ibid

Nulla officij pcepta firma tradi possunt,
nisi aut ab ijs, q solam, aut ab ijs, q
maxime honestatem ppt se dicant expeten-
dam. Cic. offic. 1. p. 463. G.

De officij divisione. Cic. offic. 1. p. 464. B.C.

OFFICIUM.

Officium subditor. erga magistratus.

v. tit. SUBDITUS.

Euripid.

O senex! ne cum regibus contenderis:
venerandos enim esse principes antiqua lex est.

Val. Max. l. 2. c. 2.

Ambiguæ laudis civis est, qui debitis reipubl. officijs non sua sponte sed jussu fungitur. etc.

Olympia.

In GRÆCIA maximo honori fuit Olympiæ victorem citari. Æm. Pr. Pl.

Oraculum.

Arietini oraculum habet Agell. 3.3.

Arietinum oraculum tale e[st], apud Agell. 3.3.
„Peribo, ſi non fecero:
„Si faxo, vapulabo.

Athenienſes Cherſoneſum colonos mittere parantes legatos Delphos miſere conſultum Apollinem quo potiſſimum duce uterent[ur], inibi n[am]. armis cum Thracibus dimicandum erat: His nominatim Pythia præcepit, ut Miltiadem ſibi imperatorem ſumerent. Æm. Pr. in Milt.

ORATIO.

Partes orationis, hoc versiculo
comprehenduntur.

Exorsus narro, seco, firmo, refuto, peroro.

ORATORIS proprium est, apte, distincte, ornateque dicere. Cic. de offic. p. 463.
A.

CICERO in studio oratorio ætatem suam consumsisse fatetur. offic. 1. p. 463.

Ordo.

Xenoph. Oeconomic.

Οὐδέν ἐστιν οὕτως οὔτ' εὔχρηστον, οὔτε καλὸν ἀνθρώποις, ὡς ἡ τάξις.

De ordine. vide Voss. orat. inst. l. 3. c. 1.

Horat. Ep. ad Pison.

Singula quaeque locum teneant sortita decenter.

PARCÆ.

Parcæ dictæ a partu, mutata una littera. Agell. 3. 16. alij, q[uod] nemini parcant.

Nota earum, Nona, Decima; a nono, atq[ue] decimo mense, partus tempestivi tempore, — et Morta, q[ua]si μοῖρα. Agell. 3. 16.

Tres ee dicunt.

CLOTHO, LACHESIS, ATROPOS.

PARRICIDIUM.

Homer. Odys J.

— δεινὸν δὲ γένος βασιλήϊόν ἐστι
κτείνειν. ——

Parricidium.

Timochares quidam, vel ut alij Nicias, cuius filij regi Pyrrho in convivijs pocula ministrabant, furtim ad Romanos veniens, obtulit se veneno extincturum regem, si de pretio convenirent. Fabricius Cos. R. per epist. regem Pyrrhum monet, ut sibi a proximis caveat; non tamen prodito Timocharde. Agell. 3.8.

PATIENTIA.

De Patientia, vide Val. Max. 3. 3.

PATIENTIA.

SOCRATES stare solitus et pertinaci statu, perdius atque pernox, a summo lucis ortu ad Solem orientem alterum, inconnivens, immobilis, etc. ad fortuitas patientiæ vices perferendas. Agell. l. 2. c. 1.

IDEM quoque uxorem furibundam domi patienter tulit, quo cæterorum quoque injuriam foris ferre posset. A. Gell. l. 1. c. 17. v. tit. CONIUG. ubi multa de PATIENTIA, qua CONJUGEM ferre maritus debet.

TERENT. Adelph. Cum fervit maximus tam placidum, quam ovem reddo.

PAUPERTAS.

Mart. Epig. 82. lib. 5.

Semper eris pauper, si pauper es, Æmiliane:
Dantur opes nullis nunc nisi divitibus.

Terent. Phorm. act. 1. sc. 1.

Quam inique comparatum est, ii qui minus habent,
Ut semper aliquid addant divitioribus.

PAUPERTAS.

C. FABRICIUS. cos. R. bis cum Æmilio Papo. maxime contemnebat opes. ut liquet. ap. Agell. 1.14. Exprobrata ipsi paupertas fuit a Pyrrho. Plut.

De huius paupertate plura Val. Max. c. 4. l. 4. Cic. in Lel. Plin. 33. 12.

De paupertate laudata. v. Val. Max. c. 4. l. 4.

Horat. 1. Ep. 12.

Pauper enim non est, cui rerum
— suppetit usus.

Cui cum paupertate bene convenit, dives est: non q parum habet, sed qui plus cupit pauper est. etc. Senec. Ep. 2.

Paupertas.

Euclio apud Plaut. aul. 1. 2. inqt
Paup sum, fateor, patior, q di dant fero.

Ibid. Non est verisimile hominem pauperem pauxillum parvi facere qui nummum petat.

Non temerarium est ubi dives blande appellat pauper. Pl. aul. 2. 2. 6.

Nemini credo, q large blandus dives pauperi: ubi manum injicit benigne ibi onerat aliquam Zamiam. ibid.

Hoc magnum periculum est, ab asinis ad boves transcendere. Pl. aul. 2. 2. 58.

Si opulentus it petitum pauperioris gratiam: pauper metuit congredi, p metum male rem gerit. ibid. 69.

PAUPERTAS.

Juvenal.

Haud facile emergunt, quorum virtutibus obstat
Res angusta domi. —— satur est cum dicit Horatius, oho!

Peccatum.

Juv. Sat. VIII.

Omne animi vitium tanto conspectius in se
Crimen habet, quanto major, qui peccat, habetur.

Seneca.

Quare vitia sua nemo confitetur?
Quia etiam nunc in illis est;
Somnium narrare vigilantis est.

Peccatum.

Vide ne dum discipulus hominis esse detractas, magister erroris esse incipias.

Pecunia.

De pecuniæ viribus.

Horat. 3. carm. od. 16.

PECUNIA.

C. FABRITIO imperatori P.R. cum SAMNITIUM legati ob ingentia beneficia in ipsos collata, grandem pecuniam obtulissent dono, quod viderent multum ipsi ad splendorem deesse. Tum FABRICIUS, deducens manus a summo capite ad imum ventrem, dixisse fertur, dum illis omnibus membris, quae attigisset, obsistere, atque imperare posset, nunquam quicquam defuturum: pecuniam vero, qua nihil sibi esset usus, ab iis, quibus eam usui esse sciret, non accipere. Agell. l. 1. c. 14. ex Jul. Higino.

plura. v. tit. PAUPERTAS.

Horat. 2. od. 16.

Vivitur parvo bene, cui paternum
splendet in mensa tenui salinum.

Id.

multa petentibus
desunt multa, bene est cui Deus obtulit
Parca, quod satis est, manu.

Vitæ fortunarumque hominum pericula, quæ Climacteras Chaldæi appellant gravissima quæque fieri septenarijs affirmat Varro. ap. Agell. 3.10.

PLANETA

Πλάνης, et πλανήτης, stellæ dicunt (ἀπὸ τοῦ πλανᾶσθαι i. errando) sc. septem, quas latini Errones vocant et Erraticas, ap. Agell. 3. 10. – et. 14. 1. et Errantes. ap. Plin. 2. 6. ubi male nulla sidera minus errare scribit. pro. magis.

De planetis multa Plin. 2. 6. – Lexicon Constantini in πλ.

Planetas eos a Babyloniis sive Ægyptiis primum observatas ferunt. Agell. 14. 1.

PŒNITENTIA.

Οὐδὲ γὰρ μετάνοιαν δοτέον τοῖς οὐ πρὶν ἢ ἐς τὸ παντελὲς καμεῖν μετανοοῦσι. — Neque enim pœnitentiæ locus dandus est iis, quos non prius pœnitet, quam omnino succumbant. Brutus in epist. ad Pergamen. R.

Pergameni τὴν εἰς τὸ μέλλον μετάνοιαν μὴ ἀφαιροῦ τῶν εἰ καὶ βραδέως, ἀλλ' οὖν, ὅταν δύνωνται, τὸ ἀγνοηθὲν διορθούντων. — In posterum noli pœnitentiæ locum illis denegare, qui licet serius, at certe quamprimum possunt, errorem corrigunt. —

Poeta non fit, ſed naſcitur.

Sic a ſummis hominibus eruditiſſimisque accepi, cæterarum rerum ſtudia et doctrinam, et præceptis, et arte conſtare: poëtam natura ipſa valere, mentisque viribus excitari, et quaſi divino quodam ſpiritu afflari. Cic. pro Arch. poët. p. 546-F. Quare Ennius ſanctos eos appellat, quod quaſi Deorum aliquo dono, atque munere commendati nobis eſſe videantur. Cic. ibid.

Hominem poëticas res agentem non expoſite atque aperte, ſed quaſi recondita et operta ſignificatione agere oportet. Quo nomine Virgil. ab Agell. laudatur. l. 3. c. 2.

Porticus

Athenis porticus fuit, q̄ Pœcile vocabatur. Æmil. Prob. in Milt.

PRÆMIUM.

1. Sicinio DENTATO, dicto Achilli Rom. ob summam fortitudinem donatæ coronæ XXVI, torques LXXXIII, armillæ plus CLX, Hastæ XIIX, Phalera XXV. Triumphavit cum imperatorib. suis triumph. IX. Agell. 2.11. Plin. 7.28.

LEONIDÆ ob summas virtutes et rem strenue gestam apud THERMOPYLAS gloria celebrata est, signis statuis, elogiis, historiis, etc, per totam Græciam. At vero

CEDITIO apud ROMANOS nulla fere laus remansit, cum pæne idem egerit. Agell. 3.7.

Preces.

Προσευχόμενοι δὲ μὴ βαττολογήσητε
ὥσπερ οἱ ἐθνικοί. Matth. VI.

PRIVATUM.

Privata nulla sunt naturâ: sed aut ve-
teri occupatione, ut q quondam in
vacua venerunt: aut victoria,
ut q bello potiti sunt: aut lege,
conditione, pactione, et sorte.
Similisq̃ ẽ privatarum possessionum
descriptio; ex quo, qa suum cujusq̃ fit,
eorum, q̃ nã coia fuerant, q cuiq̃
obtigit id qsq̃ teneat. Cic. off. p.
466. 9.

Prudens.

Prudentis simus, et sapientissimus quisque haberi solet, qui maxime perspicit, quid in re quaque verissimum sit, quique et acutissime et celerrime potest et videre, et explicare rationem. Cic. offic. 1. p. 465.

g.

Prudentia.

Prudentiæ et sapientiæ inest indagatio, atque inventio veri: ejusque virtutis hoc munus est proprium. Cic. 1. offic. p. 465. g.

de Prudentia. vide Cicer. 1. offic. p. 466. B.

PUGNA.

MILTIADES cum Athenienſium decem millibus Darij exercitum peditum centum millium, equitum decies mille in agro Marathonio, fundit ac fugat. - Æm. prob. in miltiade

Res-publica.

Summa haec est reipublicae, quum et princeps, ut oportet, imperare; et subditi, ut decet, parere possunt, ac didicerunt. Plutarch. de civili administ.

Quae maxime rempublicam conservant, sunt fere ejusmodi: — Bonarum legum inviolabilis auctoritas: — Magistratuum in munere obeundo prudentia, diligentia et alacritas: — populi adversus Magistratus obsequium: — civium inter se concordia et consensus: — Magistratus erga populum paternus animus, et cura. Arist. 5. pol. c. 8.

P. Scipio. Pauli. F. cenſor, a Claudio
Aſellio in jus vocatus, et reus
factus, n̄ fuiſſe cultu ſolito
reorum traditur. Agell. 3. 4.

SACRA.

SACRA Romana partim diurna, partim
nocturna ſunt: ſed ea q̄ inter noc-
tem fiunt, diebus adjiciuntur, ñ no-
ctibus. Agell. 3.2.

SAPIENS.

Sapientissimus, et prudentissimus vir haberi solet, qui maxime perspicit, quid in re quaque verissimum sit, quique acutissime et celerrime potest et videre et explicare rationem. Cic. 1. offic. p. 765. G.

Sapientiæ & prudentiæ inest indagatio atq; inventio veri: ejusq; virtutis hoc munus est proprium.
Cic. 1. offic. p. 465. 9.

Plaut. Trin. 2.2. v. 87.

Non ætate, verum ingenio adipiscitur sapientia.

Id. ibid. 2.2. v. 81.

Sapientiæ ætas condimentum est, sapiens ætati cibus.

SCENA.

LACEDÆMONI nulla tam nobilis vidua,
q̄ non ad ſcenam eat mercede
conducta. Æm. Pr. in Pf.

in GRÆCIA prodire in ſcenam & populo
eo ſpectaculo nemini fuit turpi-
tudini. q̄ partim infamia,
partim humilia atq; ab honestate
apud ROMANOS remota ponunt. ibid.

De seditione — Lips. polit. VI. cap. IV.
Val. Max. IX. cap. VII.

χαλεποὶ οἱ τῶν ἀδελφῶν πόλεμοι.

SEPTEM.

Septenarÿ numeri vires varias, gr. ἑβδομάδα vocant. profert Agell. 3.10.

SEPTENTRIONES.

Septentriones majores minoresq. in cælo septem. Agell. 3. 10 —

De vento Septentrione. vide tit. VENTUS.

SERMO nimis PRISCUS

PHAVORINUS quomodo in adolescente vetustum nimis et obsoletum loquendi modum reprehenderit. vid. Agell. l. 1. c. 10.

CÆSAR. 1. de Analog. Habe semper in memoria atque in pectore: ut tanquam scopulum, sic fugias inauditum atque insolens verbum. apud Agell. l. 1. c. 10.

Philosophi multi servitutem servierunt. de qb. Agell. l. 2. c. 18.

Diogenes Cynicus, cum venalis exponeretur in servitute, interrogatus a XENIADE, qd artificij novisset. Novi, inqt Diog. hominibus liberis imperare. Tum Xeniades responsum hoc miratus emit, et manumisit eum: filiosqz suos ipsi tradens, Accipe [inqt] liberos meos, qb. imperes. Agell. l. 2. c. 18.

Epictetus philosophus, et servus de se hos versiculos scripsit. ap. Agell. l. 2. c. 18.

Δοῦλος Ἐπίκτητος γενόμην καὶ σώματι πηρὸς,
Καὶ πενίην Ἶρος, καὶ φίλος ἀθανάτοις.

De garrulitate servorum. vide tit. GARRULITAS

SOBRIETAS.

Plura ſit. — TEMPERANTIA.

αὖα ψυχὴ σοφωτάτη.
ſicca aīa ſapientiſſima.
Contra q̄ Horatius, statuit.

Et contra eum orationē aſſerit q̄ apud Cunæum ſat. fin. nihil magni nos ſpirare poſſe.

SOLIS ECLIPSIS.

Solis aut Lunae eclipseos rationes scire aut dicere M. CATO parvi fecit. Agell. l. 2. c. 28.

ROMANI in respicienda causa deficientis solis, lunaeque motus, valde sudarunt. Agell. l. 2. c. 28.

Somnium.

Astyagi ꝑ somnium p̄dictum fuit, taleq́ ex se nepotem futurum, maxime pute potentem, et se regno ejiciendum; qualem revera passus est Cyrus fortunam: quantumvis maxime prohibere et impedire id studeret avus. Just. l. 1.

STATUA.

Athenienses decreverunt Demetr. Phalereo
erigi CCC. statuas. Æm. Prob. Miltiad.

Stadium.

Stadiorûm curricula in Græcia pedûm ſunt numero ſexcentûm. Agell: 1.1.

Stadÿ, q̃ ẽ Pisis apûd Jovem Olympium, curriculum ẽ quidẽ majus, ſed tñ pedûm DC. nempe HERCULIS. Agell. 1.1.

STRATAGEMA.

MILTIADES devictis inſulis confinibus Parum opibus elatam opibus clauſit omniq; cōmeatū privavit: Cum jam in eo eſſet ut urbe potiret caſu lucus aliqs tempore nocturno in continenti incenſus effecit, ut oppugnatores & oppidani DARY claſſem accedere existimarent: ipſeq; MILTIADES incenſis opibus cum claſſe DCC navium ATHENAS redierit. Æm. prob. in milt.

MILTIADES in agro Marathone cum Perſas arboribus & montibus clauſiſſet ipſe cum decem millib; militum, centum peditum millia, & centies mille eqtes confundit. Æm. Pr. ibid.

Officia —
Subditorum erga magistratum, vel sacra concernunt, vel profana seu civilia. Hoenon. disp. pol. 2. ts. 10.

Sacra tractat id. ts. 11. 12. 13. 14. 15. 16.

Profana. ts. 17. ubi adfert loc.

Plat. de leg. 7. est laudati et boni civis, legibus obtemperare scriptis per totam vitam — Quia

Omnis generis bona ibi sunt speranda, ubi Socii Deum colunt, tractant res bellicas, principum ac magistratuum dictis audientes sunt. Xenoph. de Agesil. laud.

Munus magistratui a subdito debitum, vide Hoenon. disp. polit. 2. ts. 10. est vel personale, quod praestatur ministerio corporis, sive industria et labore nostro — vel reale, quod fit erogatione sive contributione pecuniae, earumve rerum, quae pecuniae vim et valorem habent. id. ibid.

Ambiguae laudis civis est, qui debitis Reipub. officiis non sua sponte, sed jussus fungitur. quia quicquid imperio cogitur, exigenti magis quam praestanti acceptum refertur. Val. max. 2. 2. 6.

Theopompus Lacedaemoniorum rex Spartam optime servari dixit, quia cives regis dicto ultro audientes essent. Patric. de reg. l. 9. tit. 1.

verte fol.

Subditus.

Lycurgi legibus et institutis Persarum,* (quae justis de causis a sapientibus viris vehementer collaudantur) nihil majoribus praesidijs, et fortioribus vinculis adstringebat, quam disciplina parendi. Baud. orat. ad stud. Leid.

* de quibus instit. vide Baud. orat. ad Elizab.

Spartiatae gloriari et ingentes animos tollere solent, quod humiliter se gererent in obtemperandis suis praefectis. Xenophon.

SUBDITUS.

Subditi ſunt prima pars civitatis obediens, & ſuperioris imperium agnoſcens. Hoenon. diſp. polit. II. th. VI.

SUBDITUS.

Aeschyl. in Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβ.

Πειθαρχία γάρ ἐστι τῆς εὐπραξίας
Μήτηρ, γυνὴ σωτῆρος, ——

Felicitatis mater obedientia, conjuxque ut aiunt sospitatoris Jovis.

Jupiter, princeps est, cujus est consulere saluti subditorum, horum est obedire, si velit esse felix. v. Eras. adag.

Obedientia felicitatis mater.

Subditus.

Virtutes, quas subditi magistratui debent, sunt tres præcipuæ. I. amor et fidelitas. II. observantia. III. obedientia. Henon. disp. polit. II. th. VIII.

Inter omnes virtutes, quas subditus suo magistratui debet, prima ac principalis est amor et fidelitas, quæ si absint, reliqua absunt; si adsint reliqua sponte sequuntur. Hoenon. ibid.

Magistratui semper obediant subditi, quamdiu nihil iniquum aut impium, quod Deo, ejusque legi adversetur, præcipit, at si horum quid præcipit, non obtemperandum est. Hoenon. polit. disp. 2. th. 8.

Subditus.

Seneca. Octav.
Æquum atque iniquum regis imperium feras.

Pittacus.
Νόμοις πείθου. legibus pare

Periander.
Ἄρχουσιν εἶκε. Principibus pare.
Εἶκε μεγάλοις. Cede magnis.

Homer. Odyss.
Δεινὸν δὲ γένος βασιλήιόν ἐστι Κτείνειν. Res dira ac plena pericli est Regale occidisse genus.

quo circa
Abstinenda vis a Magistratu, nec temere iis manus immittenda.

Supplicatio.

Ἔργα νέων βουλαί τε μέσων, εὐχαί τε γερόντων.

Non votis, neq; suppliciis muliebribus auxilia Deorum parantur. Vigilando, agendo prospere omnia cedunt. Sallust. Catil. v. Lips. polit. l. c. 4.

Talis et legitur ad D. Catharinae, & in aede S. Petri Vltraiecti - sub icone Pontificis, Caesaris, & coloni —
Tu supplex ora, tu protege, tuque labora.

Supplicium.

Quid tristes querimoniæ
Si non ſupplicio culpa reciditur? - Horat. 3. od. 29.

Temperans.

Temperans nullo modo ẽẽ potest, qui voluptatem summum bonum statuit. Cic. offic. 1. p. 463. F.

Epicurus Gargettius dicebat, cui pauca n̄ sufficiunt, ei nihil satis est. Ælian.

Ille idem dicebat se cum Jove etiam paratum de felicitate certare, si aq̄ua haberet et offam. Ælian. var. hist. 4. 13.

Cum haec senserit Epicurus, quo m̄o voluptatē laudaverit.

TEMPERANTIA.

SOCRATES. adeo temperantem vixit vitam, ut totam pene innoxiam a morbis traduxerit, ipsoque et ab internecino morbo, quo maxime depopulatae, bello Peloponnesiaco, Athenae. Agell. l. 2. c. 1. parcendi moderandique rationibus a voluptatum labe cavit, & salubritatem corporis retinuit.

pestilentiae vastitate

— Diogenes tamen deliciari Socratem dicebat, quod nimium esset curiosus in parvula sua domo, & lectulo, &c. Ælian. IV. XI. var. hist.

TERRÆ - MOTUS.

Quænam terræ motus causa sit, nõ inter physicos quidem constare, asserit Agell. l. 2. c. 28.

GRÆCI antiquissimi, aquarum undantium fluctibus, pulsibusque, subter in terrar. cavis, motum hunc fieri existimant: quare & Neptunum ἐννοσίγαιον, (et) σεισίχθονα, i. terræ quassatorem, & Telluris motorem vocant. Agell. l. 2. c. 28.

ROMANI ubi terram movisse nuntiatum erat, ferias ejus rei causa edicto imperabant: sed dei nomen, cui ferias servari oportebat edicere et statuere quiescebant: quoniam (ut Varro) et qua vi et per quem deorum dearumve terra tremeret incertum esset. Agell. ibid.

Terræ-motus.

Syria terræ-motum tantum habuit, ut CLXX hominum millia, multæque urbes absorberentur. Imperante ibidem Tigrane Armeniæ rege. Iust. l. 40.
A. m. 3380.

TRIBUNI PLEBIS.

TRIBUNIS plebeijs nullum diem Romā abesse licuit. Agell. 3.2.

TRIBUS.

De Tribubus; videndi

Varro.
Asconius.
Alexand. ab Alex.
Volaterranus.

De tribubus urbanis.

Val. Max. 2. 2. 9.
Liv. 9.
Auctor de vir. illustr. c. 32.

de ijs maxime fusum tractatum
ht. Manut. l. 8. ep. 8. Cic. ad fam.

Tyrannis.

De Tyrannide – vid.

Lipſ. polit. vi. cap. v.

Equidem ego cuncta impia crudelia, magis acerba, quam diuturna eſſe arbitror, neq; quenquam a multis metuendum eſſe, quin ad eum ex multis formido recidat. Sall. 1. orat. de rep. ord.

Belgar. dict.
Strenghe heeren en regheren niet langhe.
Nullum violentum perpetuum.

TYRANNI et dicunt et habentur illi, qui potestate sunt perpetua in ea potestate, quae libertate usa est. Æm. Prob. in Milt.

PYSISTRATI Tyranni meminere Æm. Prob. in Milt.

Seneca - Octav. v. 92. Vincam saevos
Ante leones, tigresque truces,
Fera quam saevi corda tyranni.
Odit genitos sanguine claro;
Spernit superbos humilesque simul,
Nec fortunam capit ipse suam,

TYRANNUS.

Senec. Herc. fur. act. 1. sc. 1.

Quæ fera tyrāni jūssa violento queant
Nocero juveni? —

Venia.

Si me vivere vis sanum, recteq̃ valentem
Quam mihi das aegro, dabis aegrotare timenti
Maecenas veniam. Horat. 1. epist. 7.
petens ut venia sibi detur, quod non venisset
illo tempore, quo promisisset.

VENTUS

Mundi quatuor limites seu regiones sunt: Exortus, Occasus, Meridies, Septentrio. Exortum et occasum mobilia et varia, at meridiem et septentriones manere et firma stare inqt Agell. l. 2. c. 22.

~~[illegible] [illegible] prout [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] atq [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~ &c.

ROMANI primum octo posuere ventos.

Orient. 1. Eurus, q et ἀπηλιώτης, et Subsolanus.
2. Vulturnus, q et ficto vocab. εὐρόνοτος.
3. Aquilo, gr. βορέας, et Hom. αἰθρηγενέτης.

Merid. 4. Auster. gr. νότος. — Arist. de mundo — Suidas.

Occid. 5. Caurus, ἀργέστης. q et Circius, et Ἰάπυξ.
6. Favonius, ζέφυρος.
7. Africus. λίψ.

Septentr. 8. Septentrionarius. ἀπαρκτίας.
de quibus vide Agell. l. 2. c. 22.

Agell. 2. 22. — quasi νότιος, ἢ νοτερός.
quoniam est nebulosus atq humectus
νοτὶς. n. gr. humor noiatur.
alij a νόσος morbus, quidam a
a verbo significato βλάπτω, noceo, διὰ τὸ
βλαπτικὸν τῶν καρπῶν καὶ
τῶν ζωών.

q a Græcis Latinisq, tum & alijs Europæis gentibus νότος humectus & calidus, ac proinde pestilens sit, fit quoniam e mari ad illas regiones perflat: Contra vero Boreas siccus frigidusq. Africanis vero Boreas humidus & calidus, Auster vero frigidus & siccus E, quoniam hic Boreas e mari, Auster ad mare flatu suo tendit, contrario atq Europæis modo, a quibus medio sejuncti sunt mari.

quo sensu videtur intelligendus quibusdam hic versus

Egelidus Boreas, egelidusq notus.

sed male, cum hic duplici, egelidus, usurpetur significatione & privandi & augendi.

Cæcias, teste Aristotele. ita flat, ut nubes non propellat, sed ad sese vocet; unde proverb. natum,

Κακὰ ἐφ' ἑαυτὸν ἕλκων, ὡς ὁ καικίας νέφος.

Boreas frigidus siccat: Riol. cap. phys. sect. 2. c. 3. — ex Homer.

VERGILIÆ.

VERGILIAS, quas Pleiadas græci vocant septem esse referunt (unde belg. t'sevengesternt) Agell. 3.10 –

Dictæ πλειάδες, vel ἀπὸ τοῦ πλεῖν, quod navigationis tempus ostendant, vel a πλείονες, quod plures appareant.

Vergiliæ, a vere dictæ, verno enim tempore, circa æquinoctium earum ortus matutinus est.

Sunt a. in cauda Tauri septem; ut est Plin. 2.41 – sex, ut Proclus.

Dicuntur Atlantis filiæ septem (unde et Atlantidas eas vocat Virg.) ex Pleione nympha.

PHERECYDES tradit septem sorores fuisse, Lycurgi filias, ex Naxo insula, et quæ LIBER educaverant, a Iove in sydera esse relatas.

Alij sex cum Iove concubuisse ferunt, septimam pudore latere, atque hinc in cælo vix cerni. Hinc Ovid. 4. Fast.

Pleiades incipient humeros relevare paternos,
Quæ septem dici, sex tamen esse solent.
Seu quod in amplexus sex hinc venere Deorum:
Nam STEROPEN MARTI concubuisse ferunt,
NEPTUNO HALCYONEM et te formosa CELÆNO,
MAIAM et ELECTRAM, TAYGETENQUE IOVI.
Septima mortali MEROPE tibi Sisyphe nupsit,
Pœnitet et facti, sola pudore latet.
Sive quod ELECTRE TROIÆ spectare ruinas
Non tulit ante oculos, oppositique manus.

De Pleiadibus. vide
Hyginum l.2.
Plin. l.2. c.41.
Agell. 3.10. – 13.9 –
Ovid. 4. Fastor.
Lexicon Constant. in Π. et in ὑάδες.
Calepin. in P.
Eustat. in Homer. Iliad. σ.

VERITAS.

VERI inqsitio, atqꝫ investigatio, imprimis hōis ē propria. Cic. 1. offic. p. 465. C.

In eo inest indagatio atqꝫ inventio veri, in quo inest sapientia et prudentia; ejusqꝫ virtutis hoc munus est proprium. Vt. n. q[ui]sqꝫ maxime ꝑspicit, q[uo]d in re quaqꝫ verissimum sit. etc. is prudentissimꝫ et sapientissimus haberi solet. Cic. ibid. g.

Astronomia, geometria, dialectica, jus civile, etc. in veri investigatione versantur. Cic. 1. off. p. 466. D.

Quantum frigeant, stupeant, jaceant, atque sordeant latina e graecis translata, si conferant, et componant cum graecis, e qb. ea vorterunt, quantumque etiam mitent ab ipsis; ostendit Agell. l. 2. c. 23.

Diomedis scilicet arma et Glauci non dispari magis pretio aestimari potuerunt. vide et Lips. I. epist. 72.

Vestitus.

Assyriorum vestes.

Solent Assyrii se vestire more eo, quo antea ad suum habitum Semiramis sexum mentita ipsis praescripserat, brachia et crura velamentis, capita tiaris tegentes. Justin. l. 1.

De vestibus. multa apud Plin. var. in loc. et in Indice

De mulieribus virili habitu v. tit. Mulier.

De viris muliebri habitu v. tit. Vir.

De habitu reorum. v. Reus.

Victoria.

De palmâ signo victoriâ.
Agell. 3. 6.

VICTORIA.

ATHENIENSES duce MILTIADE in campo, MARATHONE cum exercitu X millium capitum, C millia PERSARUM peditum, et X, millia peditum devicere, Æm. Prob. in Miltiad.

PALMA in certaminibus signum victoriae est, quoniam ingenium ejusmodi ligni est, ut urgentibus, opprimentibusque non cedat. Plutarch. apud Agell. l. 3. c. 6.

VINDICTA.

ASTYAGES per somnium monitus de Nepotis magnitudine, et infelici regni fine, eum ex filia, quam CAMBYSI Persæ desponsarat, natum HARPAGO præfecto sibi charissimo occidendum tradit, qui ipse regis filiam hæredem regni metuens pastori regio educandum tradit, apud quem CYRO ipsi nomen inditum; eo a. cognito, Rex Harpago filium occisum in epulis edendum tradit, in ultionem servati nepotis. Iust. l. 1.

HARPAGUS memor enecati filii, cum toto sibi a Rege immemore commisso exercitu ad CYRUM deficit, cujus animum ad bellum inferend. avo ~~avum~~ concitarat. Iust. l. 1.

CYRUS ab Harpago de avi sævitie edoctus, Astyagi bellum infert, eumque ancipiti prælio vincit et capit: captum regno privat; sed tamen, ut nepotem se ostenderet, maximæ Hyrcanorum genti eum præfecit. Iust. l. 1.

VINDICTA.

*

Virtutis oīs laus in actione consistit.
cic. 1. offic. p. 966. E.

VIRTUS.

Divitiæ sine virtute nunquam honorem efferunt; at vero virtus sine divitijs parum admodum eum illustrat. Callimacus.

VITA.

Senec. Herc. fur. act. 1. sc. 2.

— properat cursu
Vita citato, etc. quod vide.

Persius Sat. 5.

Vive memor lethi, fugit hora, etc.

Ea quidem (natura) dedit usuram vitae, tanquam pecuniae, nulla praestituta die. Cic. 1. Tuscul. quaest.

Lucret. l. 3.

Vitaque mancipio nulli datur, omnibus usu.
— vide in hunc locum Lamb. p. 285.

Hinc Julianus ap. Amm. Marcell. l. 25. moribundus inquit, Vitam reposcenti natura ~~fit~~ debitor bonae fidei redditurus exulto.

Hippocr. 1. aph. 1.

Ὁ βίος βραχὺς ἡ δὲ τέχνη μακρή.

Sallust. Catil.

Vita qua fruimur, brevis est.

Votum.

Sunt votorum præcipuus a sociis, cum spei nullius. Plinius. v. Lips. ep. qu. cent. 1.

Non votis, neque supplicijs muliebribus auxilia Deorum parantur; vigilando, agendo prospere omnia cedunt. Sallust. Catil. v. Lips. polit. 1. c. 4.

Ἔργα νέων, βουλαί τε μέσων, εὐχαί τε γερόντων.

Vulgus.

Vulgus, uti pleru[m]q[ue] solet, et maxime Numidarum, ingenio mobili, seditiosum atq[ue] discordiosum, cupidum novarum rerum, quieti et otio adversum. Salust. Jugurt. de Vaccensib.

Ἡ ἐν πολέμῳ βραδυτὴς ἴσον ἔχει τῷ μηδ' ὅλως γενομένῳ τὸ ἄπρακτον.

q̄ serius in bello fiunt, æque inutilia sunt, quam si non fierent.

Brut. epist. ad Myrenses.

C. FABRICIUS. cos. R. regem PYRRHUM Italiam jam infestantem per epistolam monuit ut sibi a proximis caveat, esse enim qui ipsi insidias struerent; nomen tamen prodens TIMOCHAREM, vel ut alii, NICIAM: qui Romanis obtulerat, si de pretio convenissent, veneno se occisurum regem, idque facile factu esse dixit, quoniam filii sui pocula in conviviis regi ministrarent. Agell. 3. 8

NINUS Aſſyrior. Rex ſuccedit Belo 55.° regiminis ſui anno extincto.
Hic primus finitimis populis arma intulit, quos reſiſtendi rudes ad Libyæ terminos usque, ſimulque totius Orientis populos ſibi ſubjicit. Just. l. 1.

ABRAHAM patriarcha naſcitur anno ætatis THARÆ. 70. — Semi. 390. — Noæ. 894. — post diluv. 292 — Vixit annis 175.

A. M. 1954.

NINUS cum rege Bactrianor. ZORO=ASTRE [de quo Plin. l. 30. c. 1.] cernit, cumque occidit. Justin. l. 1.

quod bellum non tam armis quam magicis artibus gestum & inquit Arnob. l. primo. v. Scalig. in Euseb. p. 15.

A. M. 1957.

SEMIRAMIS uxor Nini sexum mentita, Nino anno 52. regni extincto, annos 42, rerum potita est. Just. l. 1.

Babylonem condidit, Æthiopiam regno suo adjecit, Judæisque bellum intulit. Just. l. 1.

A.M. 1999.

SEMIRAMIS concubitum filij petens, ab eo occiditur. ſummaqꝫ impꝫ ad

NINYĀ EVM tranſijt. Juſt. l. 1.

puta. regnavitqꝫ annos 38

Ipſe a raro a viris viſus inter fæminas conſenuit. Juſt. l. 1.

SARDANAPALLUS 41. & ult. Asſyrior. Rex proclamatur, imperatq; ānis 20. Just. l. 1.

Assyrior. imperij finis, quod annos mille
et trecentos duraverat. Just. l. 1.
translatur ad Medos ——— quippe
ARBACTUS Sardanapalum ult. regem
muliebri habitu int. scortorum greges
purpuram colo nentem videns, atque
indignatus, se ei parere posse negat.
ipsique bellum infert, eoque adigit, ut
se incensam pyram conjecerit. atque
ita imperium ab Assyrijs ad Medos
transfert. Just. l. 1.

ROMAE initium XI Kal. Majas. Plutarch. in Romul.

Romulus et Remus tria hominum millia ad urbem condendam colligunt.

ASTYAGES parenti CYAXARI, qui annos 40 regnaverat ſuccedit. regnatq; ãnis 35. ——
huius filia Cambyſi Perſæ media stirpe oriũdo elocatur, propter patris ſomnium de Cyro. Juſt. l. 1.

MEDORUM imperiū̆m, quod 350 annos ūt Justino videtū̆r, ſed ſi accūratā ſuppūtatio fiat 313 annos dūraverat, ad PERSAS tranſfertū̆r, Juſt. l. 1. Nā

CYRUS p Harpagū̆m incitatū̆s, & edoctū̆s de ſcelere Astyagis in ſe, matremq̃, contra avū̆m bella movet, eū̆mq̃ prælio ancipiti vincit & capit, captū̆m, ūt victoris ē, regno privat, at vero ūt nepotem decet, maximæ Hyrcanorū̆m genti præfecit. Justin. l. 1.

Imperavit. a. ipſe Cyrus annos 30.

DARIUS claſſem quingentarum navium comparat, eique DATIN, et ARTAPHERNEM præficit. Hisque ducenta peditum millia et decem equitum addit, ad ſubigendam Græciam. Athenienses, duce MILTIADE in agro Marathonio cum exercitu decem millium militum, exercitui centies mille peditum, et decies mille equitum obviam procedunt, et fundunt, fugantque. Æm. Prob. in Miltiade. v. et Calvis. p. 75. a.

Coss. { T. GEGANIUS MACERINUS.
P. MINUTIUS, AUGERINUS.

Coss { SP. TARPEIUS MONTANUS CAPITOL.
A. ATERIUS FONTINALIS. quem al. A. Aterniúm. Plin. l. 7. c. 28 edit Frob. Æterniúm. Agelliús. l. 2. c. 11. A. Therniúm appellant.

L. SICINIUS DENTATUS (de quo multa Agell. l. 2. c. 11. Plin. l. 7. c. 28.) his Coss: tribúnús plebis fúit. Agell. ibid. ACHILLES ROMANUS ob súmmam fortitúdinem dictús.

Coss: { C. Fabricius Luscinus.
{ Q. Æmilius Papus.

Hi collegæ iterum consules fuere. A. U. C. 475. quod vide.

Coss { C. FABRICIUS FUSCINUS. de cuius paupertate, Agell. 1.14. Val. max. 4.4. Plut. Plin. 33.12. etc.
Q. ÆMILIUS PAPUS.

His coss. furtim ex exercitu Pyrrhi, qui tum in Italia erat, venit quidam Nicias, vel ut alii, Timochares ad Fabricium qui se Pyrrhum veneno confecturum, si de praemio convenirent, promittebat. Coss: id renuntiantes Pyrrho per litteras renunciant, ut sibi a proximis caveret. Agell. 3.8. Plutarchus.

COSS. { Q. FABIUS DURSO LICINUS.
C. CLAUDIUS CANINA. II.

His coss. argentum signatum est.
Plin. 33. 3. ubi male dit. mauult.
5t. d. lxxx. 2c. cccc. lxxx.

Bell. Punicum. I. incipit. secund. Calvis. Coss. p. 188. Agell. l. 17. c. 21. ponit āno seq. Plin. āno. v. c. 485. ubi vitiose leg. 585. v. l. 33. c. 3. — v. et Vasæi Chron. Hisp. p. 97.

Q. FABIUS MAX. GURGES. III.
L. MAMILIUS. VITULUS.

HANNIBAL dux Carthagin. Italiæ terror patri Hamilcari naſcitur.

Coss. { MAN. OCTACILIUS, CRASSUS, — MESSALA . II. et M. FABIUS LICINUS.

M. OCTACILIUM, cogn. MESSALAM. vitioſa Agellij exemplaria. l. 10. c. 6. T. Acilium vocant. ubi Agell. eorum Coss. anni meminit.

HANNIBAL ad ANTIOCHUM Magnum Syriæ regem fugit, cum ſibi a Romanis ſicam parari intelligeret. Juſt. l.31. Liv. l.33. quem adeo Romanis infenſum reddidit, uſqß ut a Rubro mari arma conatus ſit inferre Italiæ. Æmil. Prob. in Hanib.

Coss { M. PORCIUS CATO.
L. VALERIUS FLACCUS.

Coss. { M. VALERIUS MESSALLA.
C. FANNIUS STRABO.

quorum meminit Agell. l. 2. c. 24. cum de lege Famnia quoque loquitur. vide & Sigonius. p. 323.

FANNIA lex lata. Agell. l. 2. c. 24.

TERENTII Eunuchus ludis Megalensibus acta. paulo post Phormio ludis Romanis.

Sallust.

Immane dictū est. p. 156. — Tacit.

Incredibile memoratū est. p. 7. & 92. — vix credibile memoratū est. Tacit.

Supra quam cuiq; credibile est. p. 7. — Incredibile dictū. Cunég. orat. inaug. 3.

Sallus 7.

Pecoris modo plebs R. confecissa. p. 157.

b.lg. als des voor beesten .

1.

Οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐς Κόρινθον ἔσθ' ὁ πλοῦς.
Agell. 1.8. –

5.

Hoc profecto nemo ignoravit, et priusquam, ut Lucilius ait, Theognis nasceretur.
Agell. 1.3.

2

Tanti non emo pœnitere – et
Οὐκ ὠνοῦμαι μυρίων δραχμῶν μεταμέλειαν.
Agell. 1.8. –

6.

Disserens cum arduis supercilijs vocisq; et vultus gravitate composita, tanquam interpres et arbiter oraculor. Sibyllæ. Agell. 4.1.

3

Ille homo habet equum Seianum.
Agell. 3.9. – de extreme calamitoso. Fabulose .n. tali fato ferunt equum Seianum, ut quisquis eum habuerit, is cum omni domo, familia, fortunisq; suis ad internecionem periret. ut legitur apud Agell. 3.9.

7.

Me tibi Tmanderé[?] per Aulas.
Agell. 4.1. v. Adag. Eras.

4

Habet aurum Tolosanum.
Agell. 3.9. –

STARE MAGNO.

Pop. R. libertatem ſuam magno ſtetiſſe. Val. Max. l. 5. c. 6.

Het comt hem dier te ſtaen, het ſtaedt hem dier.

Periſti indicio ſuo

Ghy hebt u verspraedt

C. I. Hyeme jam discedente.

In litteris veterator.

Eiq[ue] haberet simplex ea re dicere.

Negotiis se plerumq[ue] umbraticis, et sellulariis q[uae]stibus intentos habent.

Corpore esse vegeto, et valenti, bene habito et strenuo.

C. II. Quae inter noctem fiunt.

Non exposite atq[ue] aperte: sed recondita et quasi operta significatione. adhoc oblique.

C. III. Curiose atq[ue] contente lectitaverunt.

Satis potuit fidei fecisse.

Operam pistori locasset.

C. V. Delicati divitis vox infracta, capillus arte compositus.

L. III.

c. XVIII. pedarÿ senatores

In veterum ætate. i. priscis temporibus.

Sella P. supra quam considerent

Pedibus itare.

Men vangt alſdan de meeſte vis,
Als t' water vuyl en modderich is. [troebles]

Ouderdom is groot verdriet,
Maer al die wil en crijcht hem niet.

Met anderluy eer, behaelt niemant eer.

Te peert te rijden moeyte groot
Te voet te gaen dat is de doot.

Den Wolf gingh tot Romen, en is weer hier gecomen,
Van ſyn haer hij daer liet, maer van ſyn ſeden niet.

Sent een (vet) kat in Engelant, weerom comende ſal ſy mauwen.

Den ſiecken geeft den medecyn:
De dooden ganſch gheen venijnen ſyn.

Een ieder ouderdom veracht,
Een ieder ouderdom verwacht, — vel ſic

Een ieglick ouderdom verwacht,
~~Een i~~ En nochtans ouderdom veracht. — vel ſic

Een ieder ouderdom begeert,
Noochtans is ouderdom onweert.

Hy ſit niet vast, noch oock gewis,
Die in de hooght geclommen is.

Een vrouw die weent, die is versocht.
Een vrouw die geeft, dat onversocht.

Een vrouw die droeft, een vrouw die claecht,
Een vrouw die ſchreyt als t' haer behaecht.

---

1 Ledighe palleyſkens maken malle meyſkens.

Euripid.

Van alle dat der leeft of groeyet op der eert,
Gansch niet in groot eeren de vrouws oyt passeert;
Door dus niets haer en ma om groot gelt op moet,
Die heer ſy van haer lijf en van haer eyghen goet.

Antezibi. Ag. 3. 7.

expositè. — 3. 2.

periculatè, et
imultatè. — 1. 3.

intempestivè, atque
insubidè — 1. 2.

festiviter — 1. 2.

Judiths. — 4. 1 —

Officina armorum.
Æ. Prob. in Ages. p. 85

ALLIGARE.

Alligare se alicui negotio, sr Agell, 3. 7. pro quo, 3. 1. Negotijs se umbraticis, et sellularijs quæstibus intentos habent.

CONFICERE. et AFFICERE.

Differentia aliqua inter Conficere et Afficere. Illud. n. ad finem perducere: Hoc. v. non quidem ad finem ipsum sed proxime finem deducere, signat. Unde annus affectus, et confectus, Agell. 3. 16.

pro, anno confecto, Am. Pr. in Agel. anno vertente dixit.

FESTINATIO.

Me domum, quantum potero, tantum reci-
-piam. Pl. aul. 1.2.

Domum properare propero, nam egomet sum
-hic, animus domi est. Pl. aul. 2.1.

Grandius gradum testudineum. Plaut. Aul. act. 1. sc. 1.

HABERE DICERE

Agell. l. 3. c. 1. dr. eqd haberet ſp ea re dicere

Sic. Agell. l. 4. cap. 1. habui diſcere.

INDUCERE.

Indúcere annulum digito. Virg. Æn.

Indúcere calceum pperam, sinistrum pro dextero. ~~um~~ Sueton. 2. 92.

Probe loqui. Agell. 3. 14. in fine

Tua dicta cerebrum excutiunt mi si
Lapides loqueris. Pl. Aul. 2. 1. 29.

Quaeso p te precunctabor mi id te pigeat
proloqui. - Ry. Tum quod id quid
percuncteris, q mihi non lubeat loqui.
Pl. Aul. 2. 2.

PETENDI

—Ubi ſi qd poſcas, ad ravim poſcas prius quam qcquam detur. Plaut. aul. 2. ſ. 10.

Suspendium.

Utinam me divi adaxint ad suspendium.
— Plaut. Aul. 1.1.

Ego te dedam discipulam cruci. — ibid.

Ex me facias ūnā litterā longam, meum laqueo collum quando obstrinxero. — ibid.

TERRÆ MOTUS.

Terram mirum, i. ſp. &c.
Terram tremuisse. &c. Agell. 2. 28.

Videndi.

Circumspectatrix cum oculis emissitijs — q in occipitio quoqꝫ ẽt oculos, quos tibi effodiam, ne me observare possis, qd rerum geram. — Plaut. Aul. 1. 1.

~~Ad~~
Aspicere aliquem, et ad aliquem.
Agell. 4. 1. aspiciens ad Pharorinum

Annus.

Annus ætate Romuli non xii, ut nunc at x. mensium erat. Agell. 3.16.

Affectus annus, qui non ad finem ipsum sed prime finem deductus est, Tr.

Confectus, qui ad finem deductus est. Agell. 3.16. pro quo

Annus vertens. Æm. Prob. in Ages.

Annus vertens est natura, dum Sol percurrens duodecim signa eodem, unde profectus est, redit. Censorin. cap. xix

Antiquitas.

Veterum instituta jampridem corruptis moribus ludibrio sunt. Sallust. orat. 1. de rep. ord.

Arrogantia.

Cum arduis ſupciliÿs vocisq; et vultus gravitate compoſita, tanquam interpres et arbiter Sibyllæ oraculorum. Agell. 4.1.

ASTROLOGIA. ASTRONOMIA.

C. SULPICIUM astrologiæ peritissimum refert Cic. 1. offic. p. 466. D. ubi vide annotat. marg.

De Avaritia.

Juv. sat. XIV.

Horat. 1. epist. 2. — 3. carm. od. 23

Pers. sat. V.

Plaut. Aulular.

A. Gell. 10. 5 — 3. 1 —

Avaritia.

Juvenal. Sat. XIV.

Lucri bonus est odor ex re
Qualibet. ‡ respexit ad hæc Vespasiani

‡ Titus Vespasianus, reprehendenti filio Tito, quod etiam urinæ vectigal commentus esset, pecuniam ex prima pensione admovit ad nares, sciscitans num odore offenderetur, et illo negante, Atqui (inquit) e lotio est. Sueton. in Vesp. fine.

Grotius epig. Lib. 1.

In Aulicos Urinæ tributa petentes.

At ille pravi pereat author exempli
Ductor Quiritum Flavia satus gente,
Qui sub tributum jussit ire vesicas.
Quid hunc seq. vos aulici, juvat morem?
Illum cupido suaveolentis argenti,
Vos movit odium turpe olentis urinæ.
Hoc ergo distat jus utrumque, quod nasus
Avarus illi, delicatus est vobis.

Aliud.

Aula merum donans, urinam jure recusat:
Nam reddi nemo vult sua dona sibi.

AVARITIA.

AVARUS aptiore vocabulo a Belgis insigniri non potuit, quam Een gorten-telder, Braband. Splyt-myt[?] oft Haireloover,* a Latinis Cyminisector, a Græcis κυμινοπρίστης, quare optime eum monet Theocrit. Idyll. 10. v. 55. ne manum lædat,

Μὴ ’πιτάμῃς τὰν χεῖρα καρδαμίως[?] τὸ κύμινον. *dat er gierigh[?] niet wys[?] niet en bedriegt[?].

Avarus unde dictus sit, v. Agell. 10.10.

AVARITIA, inquit Sallust. Catil. p.23. pecuniæ studium habet, quam nemo sapiens concupivit; ea quasi venenis malis imbuta, corpus animumque virilem effeminat: etc. in quem locum videndus Agell. l. 3. c. 1.

Qui summum bonum sic instituit, ut id suis commodis, non honestate metiatur: fit ut neque amicitiam colere possit, nec justitiam, nec liberalitatem. Cic. offic. 1. p. 463. E.F.

Ex eo autem qui sibi plus appetet, quam obtigerit, violabit jus humanæ societatis. Cic. offic. 1. p. 466. G.

parcus parcus. Plaut. Aul. 2.4.35. pecuniæ sitiens. Agell. 12.1.

A nummo prima est origo avaritiæ excogitata, foenore quæstuosa sequitia[?]. Plin. 33. 3. Hæc paulatim exarsit rabie quadam, non jam avaritia, sed fames auri. ibid.

Avaritia fidem, probitatem, cæterasque artes bonas subvertit. Sallust. Cat. p.22.

semper infinita, insatiabilis est; neque copia, neque inopia minuitur. ibid. 22.

Avaritia bellua fera, immanis, intoleranda est: quo intendit, oppida, agros, fana, atque domos vastat, divina cum humanis permiscet. etc. quæ apud Sallust. orat. ad Cæsarem de Rep. p.220.

Cato. carm. de moribus apud Agell. 11. 2. Avaritiam omnia vitia habere putabat.

Avaritia.

Laberius, ap. Caſaub. in Perſ. p. 342.

Avaro qd mali optes, niſi ut vivat diu?
qa nō ſibi qdq̄ ē amicus, ſed geniū ſuum
miſerū defraudans vitā p pœna ēt.

Hinc Horat. 1. ep. 16. optimè monet
venderē cum poſſis captivum, occidere noli.
serviet utiliter. ſinè paſcat durus, aretq;:
Naviget, ac mediis hiemet mercator in undis;
Annonæ pſit; portet frumenta, penusq;.

Avaritia.

Avaritia est injuriosa appetitio alienorum. At vero diligentia est accurata conservatio suorum. Cic. 4. ad Heren: p. 58. E.

Avaritia est opinatio vehemens de pecunia, quasi valde expetenda sit, inhaerens, et penitus insita. Cic. Tusc. qst. 4. p. 133. A.

Nullum est officium tam sanctum, atque solenne, quod non avaritia comminuere, atque violare soleat. Cic. orat. pro Quinct. p. 8. D.

Cic. 1. offic. p. 467.

Maximam partem ad injuriam faciendam aggrediuntur nonnulli, ut adipiscantur ea quae concupierunt, in quo vitio latissime patet avaritia. — et paulo post.

Nec vero rei familiaris amplificatio, nemini nocens, vituperanda: sed fugienda semper injuria est.

Avaritia.

Nihil ē tam angusti āi, tamqȝ parvi, q̄ amare divitias: nihil honestius, magnificentiusqȝ q̄ pecuniam cōtemnere, si n̄ habeas: si habeas, ad beneficentiam liberalitatemqȝ conferre. Cic. offic. 1. 476. B.

Hor. 1. ep. 5.

Quo mihi fortuna, si nō conceditr uti.

Juv. Sat. XIV.

Unde habeas q̄ret nemo, sed oportet habere.
Hoc monstrant vetulæ pueris poscentibꝫ assem:
Hoc discunt omnes ante alpha, & beta puellæ.

Avaritia.

Iuv. sat. XIV.
— Misera est magni custodia census.

Manil. Astr. 4. — nullo votorum fine beati
Victuros agimus semper, nec vivimus unquam:
Pauperiorque bonis quisque est, quo plura requirit:
Nec quod habet, numerat: tantum quod non habet, optat.
— &c. in init. l. 4.

Iuv. sat. XIV.
Sed quo divitias hac per tormenta coactas;
Cum furor haud dubie cum sit manifesta
Ut locuples moriaris egenti vivere fato?   phrenesis,
Interea pleno cum turget sacculus ore,
Crescit amor nummi quantum ipsa pecunia
Et minus hac optat, qui non habet. Crescit. —

Horat. 1. epist. 2. Lamb. in suo l. p. 290.
Semper avarus eget, ≠ certum voto pete finem.

Id. 1. sat. 1.
Denique sit finis quaerendi; cumque habeas plus,
Pauperiem metuas minus.

Id. 3. od. 16.
Crescentem sequitur cura pecuniam,
Majorumque fames. — et postea
magnas inter opes inops. —

Id. 3. carm. od. 23.
— Scilicet improbae
Crescunt divitiae: tamen
Curtae nescio quid semper abest rei.

Horat. sat. 1. — congestis undique saccis
Indormis inhians, et tanquam parcere sacris
Cogeris, aut pictis tanquam gaudere tabellis.

Virg. Georg. 3.
Condit opes alius, defossoque incubat auro.
Sic. Cic. pro Cluent. qui illi pecuniae,
quam condiderat, spe atque animo incubaret.

≠ Tam deest avaro quod est, quam quod non habet.
Et ut Seneca. Herc. fur. act. 1. sc. 2.
Avarus) nullo fine beatus
Componit opes, gazis inhians,
Et congesto pauper in auro est.

Iuv. sat. XIV.
Nec Croesi fortuna unquam, nec Persica regna,
Sufficient animo, nec divitiae Narcissi.

— ibid. Horat. 3. od. 16. multa petentibus
desunt multa; bene est cui Deus obtulit
Parca quod satis est manu.

Avaritia.

Avaritia idololatria [caa.]

Tanta homines imaginum cupiditas tenet; ut etiam viliora ducant quam vera ſunt: auro ſcilicet, gemmis & ebore delectantur. Horum pulchritudo ac nitor praeſtringit oculos, nec ullam religionem putant, ubicunque illa non fulſerint. Itaque ſub obtentu deorum avaritia & cupiditas colitur. etc. Lactant. l. 2. c. 7.

Avaritia frangitur, cum habemus, quod ſatis est. Quis enim furor eſt in his congerendis laborare, quae aut latrocinio, aut furore, aut proſcriptione, aut morte ad alios facile ſit pervenire. Lactant. epit. div. inst. cap. 5.

Avaritia.

Ἡ φιλοχρημοσύνη μήτηρ κακότητος ἁπάσης. Phocylid. ut et Claud. primam scelerum matrem vocat.

Bion. ap. Stobaeum. Serm. 10. ἡ Φιλαργυρία μητρόπολις ἐστὶ πάσης κακίας. v. Cæl. Rhodig. 20. 23.

sic D. Paulus

Avaritia radix omnium malorum.

Horat. 1. epist. 16.

Qui melior servo, qui liberior sit avarus,
— nam qui cupiet, metuet quoque: porro
Qui metuens vivit liber mihi non erit unquam.
Perdidit arma: locum virtutis deseruit, qui
Semper in augenda festinat, et obruitur re.

Id. 1. epist. 2.

Qui cupit, aut metuit, juvat illum sic domus, aut res,
Ut lippum pictæ tabulæ, fomenta podagram.

Avaritia.

Chrysippus ap. Cæl. Rhodig. ātiq. lect. 20. 23. refert quendam sub mortis tempus aureos deglutijsse n̄ paucos, atq; ita fato functum.
Alium vero tunicæ plurimos insuisse, atq; ea indutum ~~s~~ citra ullum alium honorem se tumulari mandasse. ibid.

Detrahere aliqd alteri, et hominem hois incommodo suum augere comodum, magis e contra naturam q mors, q paupertas, q dolor, q cætera, q possunt aut corpori accedere, aut rebus externis. Cic. offic. 3. p. 519. B. &c.

Omnis cupido acqrendi ex opinione inopiæ venit; nec refert q magnum sit, q tibi minus est. L. Apul. 1. metam.

In avarum, avidum, et pecuniæ sitientem.

Quid. a. refert quantum habeas? multo illud plus est, quod n habes. Seneca. ap. Agell. 12. 1.

AVARITIA.

Quod Apollo Pythius oraculo edidit, Spartam nulla re alia nisi avaritia esse perituram, id videtur non solum Lacedæmoniis, sed et omnibus opulentis populis prædixisse. Cic.

Avaritia.

Avarus nisi cum moritur nihil recti facit.

Juv. sat. 1. Ducitur iratis plaudendum funus amicis.

Differt

Avarus ab avido; quod ille semper in malam accipiatur partem, avidus vero etiam honestarum rerum dicatur; dictus a non videndo. Is enim avidus est, qui prae nimiam cupiditatem non videt quid agat. Avarus quasi avidus aeris. — Perotti cornuc. p. 110. v. 24.

AVARUS.

Avaritiam optime depingit Plaut. in Aulul. Casaub. in Persij sat. 4. p. 341. & seqq.

Pumex non aeque est aridus, atque hic est senex. Plaut. Aul. 2. 4, 18.

Ubi si quid poscas ad ravim poscas prius, quam quicquam detur. Pl. Aul. 2. 5. 10.

AUDACIA.

De Q. Ceditz et cccc Romanor. audaciā, seū potius fortitudinē, vide tit. FORTITUDO.

Beneficium.

Beneficium petens Virgilius a Nolanis, quorum antea in versibus meminerat, id cum non obtineret, nomen urbis eorum, quasi ex hominum memoria, sic ex carmine suo derasisse dicitur, cum antea prius scripsisset.

— dives erat Capua, et vicina Vesevo Nola jugo. — postea Ora jugo.

Agell. VII. XX.

Bellum.

Lacedæmonij non cornuum tubarumve // signis † in prælijs usi sunt: ut permulcti [illegible] sonis mitioribus, n[on] immodice ferocirent. ut ex Thucid. refert A. Gell. l. 1. c. 11.

† sed tibiarum modulis

Cretenses quoque prælia ingredi soliti præeunte cithara. A. Gell. ibid.

Halyattes cum bellum Milesijs faceret more lascivientium conviviorum, concinentes habuit fistulatores et fidicines; fœminas quoque tibicinas in procinctu habuit. Herod. l. 1. A. Gell. l. 1. c. 11.

Achæi taciti apud Homer. incipiscunt pugnam. — de quo Id. d. l.

Romani milites ardentissimo clamore congredi solent in prælijs. vide A. Gell. d. l.

// Lacedæmoniorum hoc institutum eo tendere vult Aristot. probl. quo manifestior fieret militum securitas. A. Gell. 1. 11.

Bellum.

De belli sævitia — Sallust. Catil.

Rapi virgines, pueros: divelli liberos a parentum complexu; matres familiarum pati, quæ victoribus collibuissent: fana, atque domos exspoliari; cædes, incendia fieri; postremo armis, cadaveribus, cruore, atque luctu omnia compleri.

Bestia.

De differentia Hōis, & Bestiæ, v. tit. Homo.

Summum Bonum qui sic instituit, ut nihil habeat cum virtute conjunctum, idque suis commodis non honestate metitur, hic si sibi ipse consentiat, et non interdum naturae bonitate vincatur, fit ut neque amicitiam colere possit, neque justitiam, nec liberalitatem. Cic. offic. 1. p. 963. E.F.

Calamitas.

Equus Seianus tali fuit fato: ut quisquis habuerat eum, is cum omni domo, familia, fortunisque omnibus ad internecionem periret. adeo ut proverbium inde sit ortum.

// Ille homo habet equum Seianum. Agell. 3.9.

eadem quoque sententia quae est illius,

Aurum Tolosanum, diripiens Q. Caepio Tolosam, multum auri ex templo sustulit, et qui contigerat, misero cruciabilique interitu periit. Agell. 3.9.

Miltiades Athenienſis Cherſoneſum colo-
niam ducens, Lemnum ſub poteſtate
redigere ſtudet: Illi irridentes tunc
ſe tradituros inquiunt, cum veniſſet
navibus vento aquilone, domo Lem-
num, qui ventus adverſum tenet
eo navigantibus: at Miltiades de-
victis Cherſoneſi incolis: Lemnum
inde vento Borea redit: Cares,
qui tum inſulam incolebant, hac re
attoniti alium in locum inde mi-
grant. Æm. Prob. Milt.

Circulus.

Circuli in cælo circum longitudinem axis ſeptem ſunt; e quibus duo minimi, q axem extimum attingunt poli appellant. Agell. 3.10.

Origine civis

Filius qui in alia civitate ortus est, quam pater, Germanae patriae civis dr, n ejus in qua natus est, domiciliumve contraxit. Sic Cic. de leg. duas patrias sibi esse testatur, alteram Germanam, ex qua oriundus, alteram juris, in qua natus et educatus, et in civilem societatem acceptus est. Idemq usu venire M. Cato asserit, qui cum Tusculanus esset, in civitatem Romanam susceptus, ortu Tusculanus, jure civis Romanus haberetur. Patric. l. 5. inst. reip. tit. 1.

Mater in jure civitatis n respicitur, dummodo ingenua fuerit. Id. ibid.

Civis privilegio.

Illi quoq cives habendi sunt, qui cum peregrini sunt, urbem nostram aliquo excellenti munere affecere. Ea observavit Romulus, qui plerosq populos uno eodemq die hostes ac cives habuit.

Illudq solum Atheniensibus et Lacedemoniis exitio fuisse, existimavit Cl. Nero, ap. Tacit. q victos oes populos ppetuo pro alienigenis arcerent. Patric. inst. reip. l. 5. tit. 1.

Civis

Multa q̃ ad Cives ꝑtinent, vide tit. Subditus

Darius totam Græciam sibi subige-re studens classem ccccc. navium parat, eiq; præficit Datin, et Artaphernem. Æm. Prob. in Miltiad.

Miltiades quoq; ab Atheniensibus classi LXX navium præficit, ad subigendas insulas quasdam. Æm. Prob. in Miltiad.

Cogitatio.

Omnis cogitatio motusque animi, aut in consiliis capiendis de rebus honestis et pertinentibus ad bene beateque vivendum: aut in studiis scientiae cognitionisque versatur. Cic. off. p. 466. E.

Cognitio.

Academici nihil sciri, nihil cõprehendi posse, sensus esse fallaces, ac mendaceis contendunt. v. Lamb. in l. iv. Lucret. p. 340. ubi dixit — vide Cic. Acad. qst. passim.

" Denique, nil sciri si quis putat, id quoque nescit,
" An sciri possit, quo se nil scire fatetur.

Dubitari n̄ pt quin et visum sit

Socrati nihil sciri posse, excepit unum tantum scire se, Nihil se scire: nihil āplius. Cic.

Seneca. ep. LXXXVIII.
Plus scire velle, quam sit satis, intemperantiæ genus est.
Multi plurima discunt; q̄ si scires dediscenda forent.

Cum sumus negotijs curisq; vacui, tum avemus aliqd videre, audire, ac discere: cognitionemq; rerum aut occultarum, aut admirabilium, ad bene beateq; vivendum necessariam ducimus — Cic. 1. offic. p. 465. C.

Omnes trahimur et ducimur ad cognitionis et scientiæ cupiditatem: in qua excellere pulchrum putamus: Labi autem, errare, nescire, et decipi, et malum et turpe ducimus. Id. p. 466. B.C.

In cognoscendo .a. duo vitia vitanda sunt: I. ne incognita p cognitis habeamus, hisq; temere assentiamus. quod vitium effugere q volet, adhibebit ad considerandas res, et tempus, et diligentiam. II. Alterum est vitium, q qdam nimis magnum studium multamq; operam in res obscuras, atq; difficileis conferunt, easdemq; non necessarias. Cic. p. 466. C. qbus vitijs declinatis, q in rebus honestis et cognitione dignis operæ curæq; ponet, id jure laudabitur.

Ois cogitatio motusq; animi, aut in consilijs capiendis de rebus honestis, aut in studijs scientiæ cognitionisq; versatur. Cic. offic. p. 466. E.

COLONIA.

ATHENIENSES duce MILTIADE Colonos p-
multos CHERSONESUM misere —
Æm. Prob. in Milt.

Color.

colores { veri / apparentes } oriuntur ex mistione quae fit in { ipsis corporibus / medio.

Color.

Colorum discrimina plura sunt in oculorum sensibus, quam in verbis vocibusque, non enim tanta nomina, quanta specierum differentium copia: quantumvis .n. lingua graeca fusior prolixiorque latina, non tamen in his exprimendis praevalet, sed latina felicius eas tradit. Agell. l. 2. c. 26.

De coloribus. Agell. l. 2. c. 26.

Rubri et Rufi coloris species, fulvus, flavus, rubidus, phoeniceus, rutilus, luteus, et spadix. de quib. Agell. l. 2. c. 26.

Viridis coloris species, caerulus, glaucus, caesius. Agell. ibid.

Colorem σπάδικα, dictum vult Agell. 3. 9. quoniam palmae termes ex arbore cum fructu avulsus, spadix dicitur. alio nomine Puniceus. Agell. ibid.

COMITATUS.

TIB. GRACCHUS, trib. pleb. q in Capitolio interfectus ē, domo cum proficisceretur, nunquam minus terna aut quaterna millia hominum sequebantur, Sempr. Asellio. hist. apud Agell. l. 2. c. 13.

Compositioni IV. subiiciuntur.
- Junctura. de qua Voss. partit. orat. 5.1.
- Ordo. Id. ibid.
- Periodus, Id. 5.2.
- Numerus Id. 5.3.

Voss. part. orat. 5.1. JUNCTURA.

Junctura efficit ut oratio sit vel lenis et mollis. vel sonora et gradis.

Mollia suavitatem pariunt, eoque et iis locus in laetis, et jucundis.

Sonora grandiaque gignunt amplitudinem.

Exilia contra.

Dura et Aspera conveniunt duris et asperis.

Omnia haec metimur auribus, quarum judicium superbissimum est. versaturque judicium hoc, circa sonum litterarum, et syllabar. multitudinem

de quarum junctura videndus Voss. part. orat. 5.1.

E vocalibus maxime sonat A.

tum O.

U.

E.

I.

Compositio

Concordia res parvæ crescunt,
Discordia maximæ dilabuntur.
Sallust. bell. Jug.

Concordia.

Concordia civium.
De ea vide Patric. inst. reip. l. 5. tit. 2.

Scilurus octoginta filios mares habens, qua ratione eos ad concordiam adhortabit. St Plutarch.
Patric. inst. reip. l. 5. tit. 2.

Consilium.

Consilii capiendi triplicem deliberationem esse, secundum PANAETIUM, tradit Cic. offic. 1. p. 464. D. quem vide. At ipse Cic. in quinque deliberationes distribuit.

In consiliis ordinem ~~in~~ construendum a natura homo novit. Cic. offic. 1. p. 465. D.

Omnis cogitatio motusque animi aut in consiliis capiendis de rebus honestis et pertinentibus ad bene beateque vivendum, aut in studiis scientiae cognitionisque versatur. Cic. off. 1. p. 466. § E.

Ἔργα νέων, βουλαί τε μέσων,
εὐχαί τε γερόντων.

Consilia senum, hastae juvenum. Plutarch.
Lips. 3. polit. 4.

Priusquam incipias consulto, et ubi consulueris mature facto opus est.
Sallust. Catil.

Βουλεύεσθαι ὀκνηρῶς, ἀσφάλεια·
σπεύδειν δὲ βραδέως, ἀσθένεια.
Consilium tarde capere tutum est.
Tarde vero facere deficientium est.
Bithynor. ep. ad Brut.

Βουλεύου μὲν βραδέως, ἐπιτέλει δὲ ταχέως τὰ δόξαντα. Isocrat.
ad Demon.

Consilium.

Senatus consult. p discessionem
meruit Agell. 3.18.

539

CONSTANTIA.

Firmetur animus ad intellectum, patientiamque sortis suæ, et sciat nihil inausum esse fortunæ. Senec. ep. 91.

Convivium

Convivium.

Levato,
Potato,
Bibe, bibe modo,
Bibe totum extra,
Ut nihil maneat intra, intra, intra, etc.
Depono
Hoc est totum in visceribus meis,
et iterum infundo,
Et dabitur amico proximo.

Deo Gratias,
Qui nos aliquando satias,
de bonis rusticorum,
contra voluntatem eorum,
in nostrum rostrum,
per Christophorum Dominum nostrum.

Convivium.

In GRÆCIA in convivium n̄adhibent uxores, nisi propinquorum, neqꝫ sedent, nisi in interiore parte ædium, q̄ gynæconitis appellatur. at vero ROMANORUM neminē pudet uxorem ducere in convivium. Æmi. prob. p̄t

Decemviri.

Eorum meminit. Agell. 3.16.

Definitio.

Definitio ē, q̄ rei alicujus proprias amplectitur potestates, breviter, et absolute.
Cic. 4. ad Heren. p. 50. E.

DEFINITIO.

Omnis, quae a ratione suscipitur de aliqua re institutio, debet a definitione, ut intelligatur, quid sit id, de quo disputetur. Cic. offic. 1. p. 464. A.

Pervulgatum hoc est, definitionem omnem ex genere et differentia consistere. A. Gell. 4. 1.

Deliciæ.

ARCHESILAUS, acerbe ſimul et festiviter
delicatum divitem luſit his
a verbis. Nihil intereſt, quibus
a membri cinædi ſitis, posterio-
a ribus, an prioribus. Gell. 3. 5.

DETRECTATIO.

In detrectorum egregium est Epig: LXI lib. V. Martial:

De Partibus.

Partis homonymia & definitio.

Ut a totius ita & partis nomen ambigue sumitur, vel communiter, vel proprie. Communiter pro quolibet in corpore nostro existente, tam vivente, quam non vivente. & sic Hippocrati. 6. Epidem. sect. 7. dividuntur in ἴσχοντα, ἰσχόμενα & ὁρμῶντα.

Liddel. 36. + et quod ad constitutionem ac conservationem ejus requiritur. Etenim quidvis in corpore pars dici non meretur, sed quod ad ejus constitutionem facit. L. 36.

Laur. anat. Liddel. 36.

Partes dividuntur in:
- Continentes, quas partes pressa & propria significatione vocamus, tam spermaticas quam carnosas.
- Contentas, i. humores, vasis propriis tanquam ἐγχύμοις, & conceptaculis conclusos.
- Impellentes, seu impetum facientes, i. spiritus, aethereos, tenuissimos, & celeritate veloces.

De quibus singulis singulatim agendum est. Ac primum quidem de partibus continentibus, tanquam subjecto reliquarum ipsisque solidis & ad numerum permanentibus.

Est autem Pars, proprie & presse sumpta, corpus toti cohaerens, cum vita conjunctum, ad illius usum functionemve comparatum. Fern. 2. phys. 2. L. 36. vel dici potest,

Argenterius hanc definitionem damnat, contra Laurent. defendit.

1, quod vivit, nutritur, nec aliam nutrit. 2, quod propriam habet circumscriptionem. 3, quod toti continua. 4, comparata ad functionem vel usum. Casp. Barthol. praem. Anat.

Id enim sine quo, aut omnino non vivere, aut aeque commode vivere non possumus, corporis viventis partem appellamus. R. 107. quo fit, ut,

Aliae dicantur:
- Necessitatis, ut: cor, hepar, pulmo, ventriculus.
- Commoditatis, ut: testes, & oculi. b.
- Ornatus, ut: coma, & barba.

b. Ungues inter partes commoditatis a Galeno numerantur, quia faciunt ut minutissima quaeque comprehendere possimus. R. 107.

Excluduntur ergo e numero partium non solum quae praeter naturam corpori adhaerent, ut: tophi, verrucae, & similia; ac quoque contenta et impetum facientia, ut supra monuimus, sed etiam ungues et pili, quorum teste Galeno. cap. 4. art. med. generatio quidem est, at nullum regimen. nam proprie non nutriuntur, nec accrescunt, sed materia ad radices apposita in longum tantum proferuntur. Fern. 2. phys. 2. excluditur et ossium medulla, quae partis alimentum est et non pars. Sic & adeps e numero partium removetur, quia tempore inediae partes nutrit atque absumitur, ac certis terminis non definitur. L. 36.

ungues inquam, pili & adeps, atque ossium medulla, licet impropriissime, cum non voce partis tam a Galeno quam ab Aristot. nominantur. L. 36.

Celebris est et pervulgata partium divisio in — (Laur. anat.)

Principes: quæ absolute ad totius individui conservationem sunt necessariæ; aut quæ facultatem toti largiuntur, vel saltem maam: utraque ratione statuendæ sunt tantum tres,
- Cor: Vitalis facultatis et spiritus fons, etc.
- Hepar: Naturalis facultatis primum principium, etc.
- Cerebrum: Animalium facultatum cum sentientium tum motivar. omnium origo, etc.

Ignobiles, quarum ad totius conservationem nulla est necessitas; sed quæ singulæ principibus famulantur, sic
- Cerebri gratia sunt constructa sensuum organa
- Cordi temperando, nutriendo expurgandoque sunt pulmo, diaphragma, arteria tam lævis quam asperæ.
- Hepati inserviunt ventriculus, vesicæ, lien, renes, et denique imæ regionis particulæ.

Hac ergo ratione optime secundum ordinem facultatum et functionum partes dissimilares dividi poterunt in Animales, Vitales et Naturales: ac singulæ in principem et subministrantes. Framb. Schol.

NB. Partes similares male distinguuntur in reverâ et secundum sensum similares; cum nullæ reverâ simplices sint, sed omnes ~~tantum~~ secundum sensum similares sunt. Melius ergo alii primo ~~tantum~~ intuitu similares dicunt, ut: ~~Vena, Arteria, Nervus, Caro~~ Cutis, Membrana ~~ut: Os, Cartilago, Ligamentum, Fibra, Nervo, Membrana~~. Aliæ etiam accuratiore aspectu, ut: Os, Cartilago, Ligamentum, Fibra, Tendo.

Dividuntur etiam in Communes et privatas, quæ sibi natæ sunt. Communes vel sunt
- Toti, utiles
  - Speciei, ut: Testes
  - Individuo, ut: Cor, Hepar, Cerebrum.
- Alicui parti, ut: Venæ meseraicæ Hepati.

Partes hæ, pressâ significatione, quæ continentes dicuntur, ratione substantiæ in corpore humano aliæ

- Similares, quæ et simplices et homogeneæ, ac prima corporis elementa dicuntur, quæ in alias specie differentes resolvi nequeunt, quæ vel
  - revera tales sunt, & absolute homogeneæ, nec in partes diversæ rationis dividuntur, ut: — Os — Cartilago — Ligamentum — Fibra — Tendo — Membrana — Caro simplex.
  - tales ad sensum videntur. ut: — Nervus — Vena — Arteria — Cutis.
- Dissimilares, quæ et heterogeneæ atque organicæ; quæ in partes diversæ rationis dividuntur. dividitur autem corpus harum ratione in
  - CAPUT cujus pars alia
    - ~~Capillata~~, ~~complectiturque~~ — Pericranium — Cranium — Meningem — Cerebrum.
    - ~~Glabra~~, ~~continens~~, — Oculos — Nasum — Aures — Genas — Os.
  - TRUNCUM, cujus pars alia
    - Anterior, quæ vel
      - Thorax, cujus partes
        - musculi — Os sternum — Costæ —
        - Cor — Pulmo — Pleura —
        - Oesophagus — Arteria aspera.
      - Abdomen, cujus partes tum
        - Involucra; ut: VIII musculi abdominis — Peritonæum — Mesenterium — omentum.
        - Viscera; serviuntque
          - Nutritioni tum
            - Chylosi. ut: ventriculus — pancreas — Intestina.
            - Chymosi. ut: vena mesaraica — Vena portæ — Vena cava cum trunco et ramis — Hepar — Fel — Lien — Renes — ureteres — vesica.
          - Generationi, quæ sexui
            - Utrique communia. ut: Vasa spermatica — Testes — Parastatæ.
            - Uni peculiaria. ut: Penis, — Uterus.
    - Posterior est vel
      - superior. ut collum — Scapulas — Vertebras.
      - Inferior, ut Lumbos — Podicem.
  - ARTUS, qui vel
    - Superiores, ut: manus: ubi Brachium — Cubitus — Extrema manus.
    - Inferiores, ut: pedes: ubi Femur — Crus — Parvus pes.

Partes similares.

Os.

Oſſa omnium partium maxime sunt terrena, proinde ſiccisſima & duriſſima; qualia fieri oportebat, ut eſſent totius operis fundamina; ijs etenim veluti columnis reliqua moles ſustinetur. R. III. Bauhin. inst.

Cartilago.

Cartilago ejusdem ē ſubſtã, cum oſſe, ē os adeo tenerus & molle ut inflecti poſſit.

Ligamentum.

Ligamentum Cartilaginis duritiem æmulatur, ut hæc oſſis, conjungit & continet oſſa, q̃ alioqn diſſilirent

Antonio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Medico [illegible]

Στοιχεῖον.

ELEMENTUM.

Quomodo elementum differat a principio
vide Henr. 1. inst. 3.
Riolan. comp. phys. sect. 1. cap. 1.

ELEMENTUM.

definitio | **Elementum.** | στοιχεῖον.

Arist. 3. Cœl. 3. tex. 31.

ἔστω δὴ στοιχεῖον τῶν σωμάτων, εἰς ὃ τὰ ἄλλα σώματα διαιρεῖται. αὐτὸ δὲ ἐστὶν ἀδιαίρετον εἰς ἕτερα τῷ εἴδει. Sit itaq; elementum illud corporum, in quod alia corpora dividuntur. ipsum a. est indivisibile in diversa species.‡

‡ Indivisibile sc. actu, ratione enim dividi potest in diversa species, materiam nempe et formam. Magir. 154. 155.

numerus. Hippocr. l. de nat. hum.

Constat ex pluribus elementis homo et ratio

1. quia si ex uno constaret, non doleret, qa q dolent mutantur, omis a. alteratio fit a contrario. Unicum elementum non pt sibi esse causa doloris, quia quicq patitur, patitur ab alio.

2. Unica etiam morbi ratio foret; et unū homines haberent sanitatem, unicus etiam esset morbus, unica etiam ratio et via qua a morbo sanitas restitueretur. At quam calefactione, quam refrigeratione, quam humectatione, quam siccatione clarū.

Magir. p. 157. 158. — Heurn. inst. p. 11.

ELEMENTUM.

ELEMENTUM.

Kiel. cōp. phyſ. ſect. 1. c. 2.

Elementa conſiderantūr proūt ſunt partes {
- Mūndi, tanqūam gravia & levia.
- Mixti, tanqūam calida, frigida, hūmida, ſicca.

ELEMENTUM.

Quod quatuor constemus elemētis liquet ap. Arist. ——
Riol. comp. p. 27.
Heurn. 1. inst. 4.

Jis constamus quibus nutrimur, nutrimur a quatuor Elementis. Arist. 1. de Sens.
Riol. comp. p. 28.

Elementum.

ELEMENTUM.

De Igne

Riol. comp. phyſ. ſect. 1. c. 4.

Liddel. inst. l. 1. c. 5.

Ignis

Noster hic ignis est vel
fumus,
Flamma, nihil aliud q fumus pinguior.
Carbo.

Liddel. physiol. 17.

Tres species ignis statuit Plato.
Lux, ignis lucens, non urens:
Pruna, ignis urens non lucens:
Flamma lucens et urens.

Keck. comp. p. 12.

Timaeus apud Platonem dividit Ignem
elementarem in
τὴν φλόγα, i. flammam, a φλέγω, uro,
τὸ φῶς. i. lux pro φάος, a φάω
luceo.
τὴν αὐγὴν, αὐγὴν,

Differunt. a. lux & lumen, q hoc
sit effectum illius.

Ignis elementaris ut levissimus ita calidissimus non calefacit propter raritatē materiae: nam calor quo densiori materiae aut subjecto inhaeret, eo magis calefacit.
Keck. p. 13.

Ignis.

IGNIS.

AER.

Ἀὴρ, Ἠὴρ, Αἰθήρ.

~~Illa temperam~~

Illa medicamenta temperata ſunt, quæ multum aëris in ſe habent, quale ē oleum, quod imbibit ōium herbarum ſibi injectarum facultates, ſive ex frigidæ fuerint, ſive calidæ. Heurn. 1. instit. 3.

AER.

Aëra ſuâ naturâ calidum existimant Peripa-
tetici. Arist. 2. de gener. c3. – 1. Met. 4.
Ocell. Luc. de univerſ. c. 2.

Frigidum ſuâ naturâ existimant Stoici,
Senec. nat. qst. 2. 10.
Lipſ. phyſ. Stoic. 2, 15.
Galenus

AER.

AQUA.

Aquæ ſimplices — Scolan. de Dieta. cap. 8.

Plúvia omm opta.
Fontana
Flúvialis
Marina
Pútealis
Stagnans
Nivalis & Glacialis, Olim in delicÿs, nervis, articúlis, viſceribús extiales,

Aquæ compositæ.

MELICRATUM (proximo mediam sequens, si so-
lum exhibeatur) fit ex VIII partibus Aquæ
et una Mellis. Holl. I. aph. 5.

HYDROSACCHAR (vulgo AQUA HIPPOCRATIS)
fit ex una parte Sacchari, et VIII aquæ.
Holler. I. aph. 5.

BOUCHETUM fit si hydrosacchari (Aq. Saccha-
ratæ) tantillum Cinnamomi incoquatur.
Riol. IX de diata.

AQUA.

Aqua marina si quibus non sit, et tamen apud eos Salinæ fuerint, adhibere poterunt aquam fontium salsorum: Si quoque et illius sit defectus, sufficiatur Muria. Val. Cord. p. 266.

Factitia. a. hac aqua, Muria, mart. Salsugo vel Salsilago Plin. Peeckel Belg.

An bona sit explorabitur ovo quod si innatet bona, sin subsidat nondum satis salsa erit.

AQUA.

Aquæ Compoſitæ. Riol. cap. VIIII. de diæta. Hollerius in I. aph. 5.

Qualitas.

Qualitates elementorum τὰς διαφορὰς vocat Ariſt. 2. de part. anim. c. 1. C. et Ocell. Luc. de univerſ. na. c. 2.

αἰτίας ſive cauſas idem Ariſt.

quomodo Riol. cop. phyſ. ſect. 1. c. 3. Primus medici labor debet eſſe in ipſarum cauſarum effectis dignoſcendis.

QVALITAS.

Qualitas.

Elementum
- Ignis
  - Calidum,
  - Siccum.
- Aeris — Calidum, Humidum.
- Aquæ
  - Humidum,
  - Frigidum.
- Terræ — Frigidum, Siccum.

Qualitas
- Caloris
  - Igni,
  - Aeri,
- Frigoris — Aquæ, Terræ.
- Humoris
  - Aeri,
  - Aqua.
- Siccitatis — Igni, Terræ

cōis ē.

propriæ autem sunt ut Ocell. Luc. c. 2.

πυρὸς μὲν τὸ θερμὸν, γῆς δὲ τὸ ξηρὸν, ἀέρος δὲ τὸ ὑγρὸν, ὕδατος δὲ τὸ ψυχρόν.

Grave & Leve. Arist. 1. Cæl. 3.

βαρὺ μὲν οὖν ἔσω τὸ φέρεσθαι πεφυκὸς
ἐπὶ τὸ μέσον.
κοῦφον δὲ τὸ ἀπὸ τοῦ μέσου.

Kiol. comp. phys. sect. 1. c. 2. Liddel. 1. inst. 5.

Absolutè grave ubique est grave, & undique ad centrum descendit. Absolutè leve ubique est leve, et ex quacunque mundi parte evolat in superum.

Alterius vero respectu grave & leve, quod cum æquali mole, qua aliquid positum sit, celerius sursum vel deorsum incitetur. Liddel. d. l.

QUALITAS.

Heren. 1. inst. 3.

- **Qualitates**
  - primæ, rem, q̄ tãgunt, mutant, aliamq; formas inducunt.
    - Calor, Frigus } activæ
    - Humiditas, Siccitas } passivæ
  - Secundæ, ex quibus hæ p̄cipuæ, quæ ad aliam formã corpus traducere nequeunt. —
    - Raritas, Densitas, Levitas, Gravitas.
    - Levor, Asperitas, Durities, Mollitudo,
    - Tenuitas, Crassitudo, Acumen, Obtusitas.

Ocell. Lucan. περὶ τῆς τοῦ παντὸς φύσεως. c. 2.

vocat qualitates, corporum differentias, enumerataq; XVI; primas IV. Calorem, Frigus, Humorẽ, Siccitatem. XII Secundas. Gravitatem, et levitatem; raritatem, et densitatem; levorẽ et asperitatẽ; duritiem et mollitudinem; tenuitatem et crassitudinem; acumen et obtusitatem. Quas quidem omnes tactionis sensus cognoscit et judicat. Ocell. 2.

- **facultates propriæ secundum Ocell. Lucan. c. 2.**
  - Ignis — Calor, Siccitas, Raritas, Acumen.
  - Aeris — Mollitudo, Levitas, Levor, Tenuitas.
  - Aquæ — Frigus, Humor, Densitas, Obtusitas.
  - Terræ — Durities, Asperitas, Gravitas, Crassitudo.

Qualitas.

In oppositione duarum qualitatum extremarum, altera habet rationem habitus, altera privationis. Imperfectior instar privationis, altera formæ. Sic ~~calidum~~ frigidum calidi siccum humidi privatio est. Comparate tantum non absolute.

Kiel. cop. p. 16. 17.

MISTIO.

Μίξις, Κρᾶσις, Σύγκρασις.

HIPPOCRATES primus docuit elementa commisceri, Etenim

DEMOCRITUS et EMPEDOCLES mixta per concretionem fieri existimabant. quam opinionem multis refutavit argumentis Aristotel.

Riol. comp. p. 21.

Elementa mole minima seu minutissime divisa, non apponuntur, ut cinis cineri, sed individua specie tota totis permiscentur, secundum omnes partes sese penetrant. Riol. comp. p. 21.

Mistio peragitur hunc in modum, I, coguntur Elementa unum in locum a Cœlo, idque justa proportione, ne unum elementum cætera in naturam suam convertat. II, in minimas particulas distracta, mutua actione et passione se invicem debilitant, et secundum omnes partes immutant. etc. q. Burgersd. phys. disp. 14. 15. 6. 7. 8.

Sic Riolan: comp. 10. dt Misceri elementa præcedente alteratione: alterari actione et passione mutua; agere et ~~calore~~ pati, calore, frigore, humore, siccitate. ibid. et comp. p. 20. et 22.

Mistio.

Mistio est eorum q̄ miscentur prius alteratorũ unitio. Riol. cõp. p. 59.

De Mistione.

De mistione.

Mistio, de qua actum, non quamlibet rerum accumulationem, seu potius confusionem denotat; sed presso magis et proprio elementorum inter se contrariorum unionem. Jacch. phys.

Estque species quaedam Generationis pro substantiae productione sumpta. Jacch. phys. Non tamen ipsa generatio aut corruptio, licet sine mixtione aut elementor. συγκρίσει mixti perfecti generatio, et sine elementor. διακρίσει naturalis mixti corruptio nulla fiat. L. 19.

Generatio eorum est, quae in pura sunt potentia. Mistio vero miscibilium, quae aliquo modo existere debent. L. 19.

Ad mistionem autem haec requiruntur. 1, ut cogantur Elementa in unum locum a caelo, idque justa proportione, ne unum elementum caetera in naturam suam convertat: deinde in minimas particulas* distracta mutua et passione et actione se invicem debilitent, et secundum omnes partes immutent; quibus positis forma mixti resultat.

* quod sine humore fieri nequit.

Mistionis definitio.

Arist. Mistio ē corum, q̄ miscentur, prius alteratorum unio. R. 19 — L. 20 — quam definitioēm explodit Scalig. Extr. 101. sect. 1. Afferts hanc. — Mistio ē motus corporum minimor. ad mutuum contactum, ut fiat unio. quod vide.

Mistio & misti generatio rē non distinguuntur, suntq́ unum idemq́, sola ratiōe differre videntur: Mistio. n. de elementis dicitur, generatio de substantia genita. q̄ n̄ potest ēē alia ab ea q̄ p̄ mistioēm fit.

Finis mistionis est miscibilia ad perfectam unitatem reducere. L. 20 — q̄ reductio sine mutatione cor. q̄ miscent. & reducuntur, fieri neqt, ea. a. mutatio generatio et corruptio n̄ ē, sed propria alteratio. L. 20 —

Mistio & misti generatio consistunt in productioē ejusdem formae. In utraq́. n. tria ordine sunt consideranda. 1, Alteratio mutua oīum qualitatum contrariar. 2, Actio duarum activarum in duas passivas. 3, Productio formae misti. Quia & mistio et misti generatio simpliciter ē dicenda. Jac. G. 6. phys. 12.

Democritus & Empedocles mistionem nullam agnoscebant, fieri autem mixta per concretionem minimarum particular. contactu & appositione existimabant. Quos multis arg. refutat Arist.

Primus Hippocrates docuit elementa comisceri. R.

Quaritur. a. num elementa secundum formas, an vero secundum qualitates mutentur. 5

Secundum qualitates mutari statuit Arist. & cum eo Galen. lib. de subst. facult. naal. Ratio ē, quia formae sunt substantiae, substantia. a. substantia ñ adversetur, nisi raoe qualitatum. R.22.

Secundum formas mutari contendit Alex. Aphrod. l. de mixt. quoniam ea sola mutentur, q̄ ꝑ se existunt; qualitates. a. cum sint accidentia ꝑ alium existunt: Ac proinde elementor. substia misceantur. R.22. Deinde ꝙ post dissolutioem misti elementa formis suis destituta ñ verisimile sit ad sua loca singula redire: cum tñ eo redeant, unde profecta sunt. R.22.

Homo constat iv elementis.

In seminis spuma est aëreus & oleosus humor, genitor spiritus, cujus præsentia spumat, est igneus.
Sanguis quoad sua substantiæ est aqueus, quoad fibras terrestris. R.27.

Corpus nostrum quatuor constare elementis, hinc liquet. I. Quod humanæ generationis principia sensibilia & conjuncta sint, semen et maternus sanguis: illud igneum et aëreum, hic aqueus & terrestris. Ergo manifeste ad nostram generationem concurrunt quatuor elementa. Adhoc sanguine continentur iv humores analogiâ respondentes iv elementis: Etenim Bilis, calida sicca et ignea. Sanguis, calidus humidus et aëreus. Pituita, frigida humida et aerea. Succus melancholicus frigidus siccus et terrestris. R.27.

II. Nostri corporis partes quædam sunt duræ & siccæ, a terræ dominatu: ut: ossa. quædam humidæ ab aquæ dominatione, ut: humor radicalis. quædam frigidæ, ut cerebrum. aliæ calidæ, ut: cor, jecur, spiritus. R.28.

III. Quod iis constemus quibus nutrimur, nutrimur a mixtis: nihil enim uno simplicique elemento nutritur. R.28 – F.107.

De temperamentis.

Tempamenti definitio.

gr. κρᾶσις. lat. temperies, tempatura et tempamentum, a quibusd. complexio, q plura in se complectatur. L.22.

Permistionis propago et soboles quam e tempamentum. R. F.ub.-H.10 Estque finis & perfectio ejusdem. R.20.

Ut igitur temperamentum nascatur cuique rei, non elementorum moles, aut ponderis magnitudo inspicienda est, sed ut viribus ipsa elementa concurrant. H.10.19.

Esto igitur tempamentum finis mistionis; vel ut Averroës *forma mixti; vel principium naturalium facultatum. Omnes.n. authore Galeno a temperamento procedunt. R.30.

*. forma.n. & finis in opibus naturae re. & numero sunt unum, sola differunt ratione. R.29.

//Fernelius. ub. definit concentum mistionis, seu harmoniam primarum qualitatum. R.30.-L.23.

// Contra Sennart. 1. phys. 4. statuit esse qualitates ortam ex primis qualitatibus certa harmonia inter se coeuntibus.

Temperamentum est ~~aptitudo proxima~~ vis insita mixtis ad exercendas suas actiones ~~[illegible]~~ resultans ex certa *simplicium corporum inter se mixtione

* simplicia corpora sunt IV elementa et radij astrorum

Alia e tempamenti ratio in animatis, alia in inanimatis, ut metallis, gemmis & aliis corporibus similarib. totum & singulae partes unius sunt tempamenti: In animatis vero diversa sunt singularum partium temperamenta. L.24.

Temperamenti divisio.

TEMPERAMENT. dividitur in

- Temperatum. ~~[illegible]~~
  - Simpliciter, q & tempamentum ad pondus vocant. (cogitatione magis, q re vera existens) in quo paria elementa æqualib. ponderib. mole, atq magnitudine concurrunt. H. 22. ‡ [illegible]
  - In singulis generibus, q & tempamentum ad justitiam vocant. qd pendere aut mole exploret elementor. vim, sed quantum cuiq rei ad peculiarem sibi naturam convenit. H. 23. R. 33.
- Intemperatum
  - Simplex, in quo una tantum qualitas excedit cetteris duab. cotempatis. estq quadruplex —
    - Calidum.
    - Frigidum.
    - Humidum.
    - Siccum.
  - compositum in quo binæ qualitates excellunt. estq quadruplex
    - calidum humidu
    - calidum siccum.
    - Frigidum humidu
    - Frigidum siccum.

Prout. a. majore minoreve proportione conveniunt qualitates, innumerabiles tempamentor. varietates statui possunt. H. 24.

‡ tale ne cogitatione qdem fingi potest, qa ignis terra absumeret, fieretq unius ortus alterius interitus. Constat ergo exqsito tempatum æquali IV. primar. qualitatum mistione. R. 31.

— quod naturæ suæ, seu usui, cui destinatu, convenienter tempatum est. R. 33.

Sunt & aliæ subdivisiones tempamenti intempati, q ad pathologiam potius spectant. R. 34.

Sunt q temperamento justitiæ divisionem illam post ~~[illegible]~~ tempamenti scilt intempati tribuant. Galen. a. primo de tempam. oia temperamenta ratione tempamenti ad pondus tempati intempata vocat. R. 32, 33. Adeoq illi q similiora erunt, tempatiora, q dissimiliora intempatiora judicantur. Etenim Doctrinæ gratia poni a medicis tempatum ad pondus videtur; quo facilius intelligatur optimum in genere tempamentor. q sit cæterorum veluti exemplar. R. 32 — L. 25.

Idem. n. esse cum tempamento justitiæ tempamentum hoc intempatum ov. L. 24, 25.
quo fit ut recte Galen IX tempamenta ponat.

Tempamentum simplex.

Doctrinae gratia poni a Medicis temperatum ad pondus videtur, quo facilius intelligatur optimum in genere temparamentorum, quod sit caeterorum veluti exemplar: ut quaeq; illi erunt similiora, temperatiora, quae dissimiliora intemperatiora judicentur. R.32. vide pag. praeced.

Dari temperamentum simplex sunt qui negent, ut & dari mixtum, quod sit calidum simul & humidum, vel frigidum & siccum. Eadem hanc habent, quod activa qualitates mox generent passivas, calor inducat siccitatem, frigus humorem.

Rp. 1, Calorem qd. siccare, et frigus humectare, sed paulatim et cum tempore. Riol. 35 — S. 10.

11. Galen. 1. temp. juste negat omnem calorem siccare, neq; frigus humectare; qa. calor humidus humectat: frigidusq; Boreas siccat. R. 35. 36 — S. 10.

Zigl. comp. phys. sect. 2. c. 4.

Dicitur a. calidum, frigidum, humidum, siccumve qd. tribus modis

1. Per se, quod temperamento tale dr.

Per accidens magis proprie calefactum, humectatum, refrigeratum, desiccatum dixerit.

2. Absolute, dicitur aq; qd absolute duobus modis,

1. In genere seu indefinite, quomodo homo e temperatus, Nobilium temperatissimus

2, Magis proprie et definite, quomodo qui actiones perfectiores ht inter homs, temperatissimus dr

* Omnia mixta comparate calida, aut frigida, aut humida, aut sicca dicuntur; sola elementa absolute talia dicuntur. L. 26.

Comparate, Comparatio a. instituitur inter ejusdem vel diversi generis, vel speciei.

3. Actu, quod tale sentitur tactu et saepe; sive per se tale fuerit, sive ex accidenti. Calidi a. et frigidi judex e tactus; humidi et sicci cum tactu visus. H. 26.

Potentia, dr id quod etiamsi actu non agat, potest tamen agere; estq; duplex

1, quae antecedit actum.

2, quae consequitur actum.

Homo a nāā duo accepit instrumenta; rationem, qua verūq a falso, & virtutem & virtutem a vitio distinguat. & tactum, quo utilia a noxijs discernat, ut illa deligat ad usum, hæc vero ꝑpetuo refugiat. h. 39.

Tactus.a. ē sensus quidam necessitatis oī animanti ad vitam necessarius; sub quo comprehendo & gustum, q ē veluti quidam tactus: Tres.a. reliqui sunt tantum commoditatis. h. 39-223.

Agell. 7. 6.

Tactu.a. dignoscimus situm hoc calidum, frigidum, molle aut durum. quo ergo instrumento tractabiles qualitates tam primas quam secundas dignoscimus, eodem & temperamentor. differentias distinguimus. h. 40.

Caldi & frigidi solus tactus ē judex; humidi & sicci ejs tactui ratio. Galen. 2. temp. 8. h. 30. H. 26.

Calefactumne tū, vel an frigefactum sit dignoscet uno. H. 29.

Sensorium tactus Arist. 1. de Hist. & 2. de part. Animal. affirmat esse carnem, 2. de Anima. nervum. Carnem vero esse tantum medium ꝑ q sit tactus.

Verum nervus & caro π divisim, sed conjunctim efficiunt sensorium tactus; Constat. n. utroq interior cutis; nervo duro, frigido, sicco; carne molli, humida, calida;

Cutem ergo hanc interiorem sicuti physici tactus sensorium, ita Medici temperamentor. judicem & arbitrum profitentur. h. 41. Maxime fides erit illi cuti, q̄ ē in acinis digitor: cū tn cautione, ne vel callo ex laboribus obducta sit, vel frigore horreat. H. 26.

A quod cuti huic insit nervus hinc liquet, qa exacte sentit. & insit caro, qa sanguinem ꝑfundit. h. 26.

NB. si quis sensibus stare nolit, sed oīa probari rationibus velit, expectet, ꝑ Plato venit in Civili dum oēs ista loquantur, summosq indolem nobis aperiant. Vel cum Anaxagora, q nivem albam ēē negabit, ad Pyrrhonior. dubia se convertat, ꝑb. nihil ratum est. H. 26.

Partium temperies.

Quæcunque sunt partes in corpore humano cute duriores, in his præter siccum humida. q.a. molliores in his humiditas vincit.
Calidiores partes sunt, quanto magis sanguine abundant: exanguia cuncta frigida sunt. H.27.
Cutis partium temperatissima est, Galen. 1. de temp. cap. ult. — 5.26

Partes calidæ.

Spiritus omnium quæ in corpore sunt, calidissimus est, fluens sc. ille, non fixus; 2. Cor; 3. Jecur; 4. sanguis; 5. caro simplex; 6. lien; 7. renes; 8. cutis, quæ temperata est. H.20.—

— frigidæ.

Huc et Pilus, & ea quæ extra prominent. L.27.

Pituita omnium frigidissima est; 2. os; 3. cartilago; 4. χονδροσύνδεσμος; 5. ligamentum; 6. tendo; 7. membrana; 8. tunicæ arteriar. & venar.; 9. nervi duriores & molliores; 10. spinæ medulla; 11. cerebrum; 12. adeps; 13. cutis temperata. H.20.—

— siccæ.

† nervi duri sicci qd. sunt; at molles medii inter siccitatem atque humiditatem, ut alibi † cutis. L.27.

Pilus siccissimus, & ea quæ extra prominent. 2. os; 3. cartilago; 4. χονδροσύνδεσμος; 5. tendo; 6. arteriæ; 7. venæ; 8. † μεταξὺ medio dicatus; 9. redit cutis temperata. H.20.—

— humidæ.

Pituita maxime humida; 2. sanguis; 3. pulmo; 4. viscerum substantia παρέγχυμα; 5. jecur; 6. lien; 7. renes; 8. cor; 9. caro; 10. rursum cutis. — H.20.—

Partes corporis nostri aut sunt (L.44.):
- Albæ, sunt {exangues, spermaticæ, solidæ} frigidæ.
- Rubræ, sunt {sanguineæ, molles} calidæ.

Quæcunque sunt cute magis
- duræ, ut: ossa, nervi, &c., sunt — siccæ
- molles, ut: caro — sunt — humidæ.

Totius temperamentum

Totius temperamentum hæc constituunt —
- Temperies partium principum, ut
  - Cordis.
  - Hepatis.
  - Cerebri.
- Totius habitus, ut:
  - Crassities.
  - Gracilitas.
  - Mollities
  - Durities
  - &c.
  - quæ sunt vel
    - naturales.
    - adventitiæ.
- Ea q̄ habitum comitant, ut sunt
  - facultates & functiões animi
    - Nāales.
      - edere
      - bibere
      - coquere
      - excernere
    - Aīales.
      - articulorum motus & sensus
    - Vitales
      - Animi affectus.

Homo temperatus.

In hoīe ergo temperato primum requiritur apta partium constitutio, imprimis vero trium principalium, Cordis, Hepatis, Cerebri. 2°, habitus medius inter crassum & gracilem, mollem & durum, calidum et frigidum, hirsutum & glabrum: Ꝑterea corpus viridum, aptèq́ꝫ perspirans, pili ætate virili nec albi nec nigri, in pueritiā magis ruffi, in juventā magis nigri. 3.° Aīus nec audax nimium, nec timidus; sic & in cæteris affectibus medius: prudens, perspicax, alacer, humanus: Ꝑterea bona alimentorum concoctio et digestio, oẽsq́ꝫ actiones tam animales q̄ nāales inculpatæ: nec nimius somnus, nec nimia vigilia. L. 24.

Hic si mediocri utatur exercitio, εὔσαρκος καὶ σύμμετρος fiet. At si a negotio ad otium sese conferat, n̄ μετρίως εὔσαρκος, sed carnosus atq́ꝫ corpulentus evadet. H. 30.

Intemperati notæ.	Qui a dicta mediocritate diſcedunt intemperati iudicantur.
Calidi.	Calidi ob jecoris, cordisque calorem latas venas habent, pingues non ſunt, abundantes pilis, capilloque magis nigro, acri præditi calore animum magnum, iracundum et audacem gerunt.
Calidi et ſicci.	Si ſicci ſimul ſint, corpore erunt gracili, nigro, hirſuto et duro; animo præcipiti, fero et implacabili, cum actionum promptitudine, adhoc pervigiles.
Calidi et humidi	Sin humidi ſimul et calidi, corpore erunt carnoſo, molli, colore partim albo partim rubro, putridis morbis obnoxio; animo vero præcipiti, ſed nec fero nec implacabili. L. 20.
Frigidi.	Frigidi anguſtas venas habent, ex quibus quod in ſanguine pingue eſt extra decidens concreſcit, et non diſcutitur, unde pinguiores ſunt magis quam carnoſi, et natura deſides, corpore glabro, calore miti, pilis magis albis, animo demiſſiori et timidiori.
Frigidi et humidi	Verum ſi ſimul humidi fuerint, corpus habebunt molle, magis craſſum et debile, ſegnitiem multam, ingenium ſtupidum cum majore ſomnolentia.
Frigidi et ſicci.	Sin frigidi ſimul et ſicci, erunt corpore duriori et graciliori, animo conſtanti, ſed triſti et timido. L. 20.

Præter ea q̄ jam dicta sunt in considerationē & hæc veniunt, 1. Sexus, 2. Ætas. 3. Regio. 4, anni tempus.

Sexus ~~[illegible]~~ temperament.

Sexui utriq; propria sua constitutio & temperamentum est. Nam Galen. 2. de semine, n̄ alia ratione marem aut fœminam generari statuit, nisi ob caloris copiam aut inopiam: copia n. caloris est, q̄ membra genitalia in maribus foris extrudit: verum illa sanguinis menstrui in fœminis redundantia, n̄ ut qdam voluere a caloris copia est sed ab ejus debilitate, n̄ perfecte digerentis & concoquentis suum alimentum. L. 28.

Mares ergo n̄aali constitutione semp calidiores sicciores q; sunt fœminis: Argumento sunt, pilorum multitudo, excrementor. n̄aa, actionum robur & celeritas, aliaq; plura. L. 28

Ætatis temperamentum

Ætas vitæ spatium est, quo actione nativi calidi in suum humidum; corporis constitutio manifeste mutatur. L.20 - S.18 - R.45.

mutatur .n. corporis constitutio statim a prima generatione, pro qua mutatione alij aliter ætates numerant: ac juxta præcip. mutationes alij tres potissimas, Adolescentiam, Florentem ætatem, et declinantem seu senilem.

Hipp. 1. de carne. VII ætates ponit, easque juxta annor. septimanas distinguit.

alij in IV quadrantes vitam et aliter ætas annum dividunt, L.20. R.45.

sc. Adolescentiam, quæ infantiam, pueritiam, pubertatem, et adolescentiam proprie dictam comprehendit: ad XXV aut XXX ætatis annum.
Juventutem sive florentem ætatem, ad XXXVI aut XL.
Consistentem ad XLV, aut L.
Senectutem, quæ ingravescentem, et decrepitam ætatem continet, et ad finem usque vitæ extenditur.
L.20. et ex eo Sacch. 10.19.

Unicuique ætati proprium est temperamentum

Florentis temperam.

In medio extremæ siccitatis et humiditatis florescens ætas posita.

Consistentis.

In medio extremi caloris et frigoris consistens ætas. etenim ab infantia ad ~~consi stes~~ consistentiam æqualis quodammodo calor existit, differens a puer. calore tantum qualitate. Puer. .n. calor blandus, vaporosus, substantia purus et copiosus e, juven. .a. acris, mordax, et ob alieni admistionem impurus L.20.

Adolescentiæ.

Ætas ergo illa, quæ ante florentem est, humore et calore abundat, eoque magis, quo propior est vitæ initio; In calidissimo .n. et humidissimo conformatio fieri debebat. L.29.

Senilis.

Quæ ætas consistentem sequitur, frigidior sicciorque fit indies, quare extremum senium, tanquam via ad interitum, et naturalis tabes in siccitate et frigiditate consistit, non ratione excrementor. ~~fabet~~, sed secundum substantiam solidar. partium. L.29.

Temperamentum rerum non naturalium.

Consideratis quoque temperies in rebus non naturalibus, a quibus alteratur humanum corpus; sic aer variatur ratione tempor. anni, vel regionum et locorum. L. 29.

Anni tempor.

Anni tempora non collatione mutua considerari debent, sed ex vincentibus in unoquoque qualitatibus.

Regionum.

Deinde regiones et loca terrae aerem et corpora contenta quoque immutant et variant.

Differunt. a. ratione climatum et positus caeli.

Humores.

Motus humorum

Sanguis	a	VI.ª	matutina	ad	X.am	mat.	Veri
Bilis	a	X.ª	matutina	ad	II.am	pomerid.	Æstati
Melancholia	a	II.ª	pomerid.	ad	VI.am	veſper.	Autumno
Pituita	a	VI.ª	veſpertina	ad	VI.am	mat.	Hyemi

} reſpondet.

O. Heurn. in loc.

Chylus.

Cremorem Cerevisiæ, Vegetio, Chylum dici existimavit Hadr. Junius. p. 322.
Sic Belgis vicissim, Ghyl, q Cremorem cerevisiæ propriè notat, de Chylo etiam (cum is in stomacho cremori cerevisiæ non absimilis sit‡) usurpari licebit.

‡ Galen. ____ recenti musto comparat.

De Medicina.

De Medicinæ initijs. &c.

Medicinæ etymon a medendo est & ægris auxiliando: — sic ἰατρική ἀπὸ τοῦ ἰᾶσθαι
propriè θεραπευτικῇ, quæ morbos tollere docet, competit: quæ ars, quod maximè urgeret, primùm inventa fuit: tùm adjecta quoque est ea pars, quæ præsentem sanitatem tuetur. S.1 — H.1.

Initium medicæ arti dedit experientia. Experientiæ occasionem præbuit quotidiana necessitas. H.1.

Author libri qui Medicus inscribitur triplicia Medicinæ principia esse dicit. 1, inventionis experientia. 2, redigendi in artis constitutionem & perfectionem ratio cum experientia. 3, interpretationis et demonstrationis singulorum, naturalis speculatio. L.2.

De Medicinæ definitione.

Medicina est ars, quantum poſſibile, ſanitatem hominis præſentem conſervandi, amiſſam vero reſtituendi. S.1.

Ars dicenda est, quod non cognitionem ſolum, ſed effectionem ſanitatis ſibi habeat propoſitam. S.2. et quidem ποιητικῆ ſpeciali acceptione, cum opus post ſe relinquat, x. ſanitatem: ꝗ labefactatam ſarcire docet. H.8.9. vide Liddel. p.2.3.

Scientiæ nomen Medicinæ n̄ convenit, niſi latiori ſignificatione, quatenus nempe complectitur artes et ſcientias. S.3. quomodo et Herophilus eam definivit Scientiam ſalubrium, inſalubrium, et neutrorum.* S.3–R.

* Salubre, inſalubre, & neutrum dicuntur tribus modis: ut corpus, ut caa, & ut ſignum. ꝗ R.4.

Vulgaris Medicinæ definitio est theoriam magis ꝗ praxin ſpectans, Scientia rerum naalium, n̄ naalium, et contra nam. R.6.

Res naales, quæ naam noſtram conſtituunt, ſunt ſeptem, 1, Elementa, 2, Temperamenta, 3, humores, 4, Spiritus, 5, partes, 6, facultates, 7, functiones.	Res n̄ naales, x. mediæ et indifferentes ſunt ſex. 1, Aer, 2, cibus et potus. 3, excreta et retenta. 4, motus et qes. 5, ſomnus et vigilia. 6, Animi pathemata.

Quæ contra naam ſunt, naam noſtram deſtruunt. R.6. ſunt a. tria. 1, Morbus, 2, morbi cauſa. 3, ſymptoma.

De Medicinæ divisione.

Medicinæ partes ducimus, partim a H. 9. – B. 6.

- Materia, a qua principia ducimus, quæ docent quæ tres partes et theoreticæ a quibusdam vocantur. F.
  - φυσιολογικήν. — quæ hominis integre sani naturam, omnes illius vires functionesque persequitur.
  - παθολογικήν. — quæ morbos et effectus indagat, quæ per naturam homo potest impediri, et quæ illos causæ efficiant, quæ signa demonstrent.
  - σημειωτικήν. — quam et προγνωστικήν vocant, signa explicantem, quibus medici futura præsentiunt, et quis morbor. discursus, quis exitus sit futurus. F. Ft.
- Operandi modo, finemque diverso hinc ducuntur hæ partes quas practicas vocant.
  - ὑγιεινή, quæ corpus docet conservare semi lib. alimentis.
  - θεραπευτική, quæ corpus docet mutare diversis remediis.
  - .6. προφυλακτική, quæ partim mutare, partim conservare corpus humanum docet. estque alia —
    - γηροκομική, quæ senum corpora fovere docet.
    - ἀναληπτική, quæ ex morbo languentes reficere docet.

.6. Sextam hanc medicinæ partem in dividendo omittunt plurimi. F. – B. 6. Eandem facientes cum ὑγιεινή. L. 7. D.

Practicæ statuunt tres species — F.
- χειρουργική.
- διαιτητική.
- φαρμακευτική.

Has omnes Medicinæ partes qui explicarit, universam Medicinam absolverit. R. 5.

Tres priores medicinæ partes, quas theoricas diximus, minus principales appellantur, quia per se ad opus non tendunt, sed potius cognitione sua tribus principalibus partibus inserviunt. Posteriores a. practicæ, propriissimæ et primariæ dicuntur, ad quas cætera quæ in medicina proponuntur tendunt omnia. L. 7. D.

Quibusdam placet hæc divisio, qua Medicina dividitur in R. 5.
- ὑγιεινήν, cui subalternentur:
  - φυσιολογική.
  - παθολογική.
  - σημειωτική.
- θεραπευτικήν, cujus tres statuunt species:
  - χειρουργικήν,
  - διαιτητικήν,
  - φαρμακευτικήν.

Διαιτητική proprie ὑγιεινῇ tribuitur, cum victus commoda ratione potissimum absolvatur. Χειρουργική et φαρμακευτική proprie ad θεραπευτικήν referuntur; nihilominus ὑγιεινή et θεραπευτική in his mutuas præstant operas. R. 9.

De Medicinæ Subjecto & fine.

Subjectum Medicinæ, in quo operatur, est corpus humanum, non absolute, sed quatenus sanabile. L.2. H.9. S.6.

Finis Medici duplex est; ὧ [illegible] δι' ὅ. Scopus et finis medius Medici est medicari, qui ὧ dicitur. Finis verò est ultimus, primumque movens, δι' ὅ, *sanitas. S.2.

* ea, a quo function. integritas, quam Medicus considerat, quatenus vel præsentem conservat, vel absentem restituit. L.2.

Finis ὧ a quibusdam Officium medici dictus. L.2.

Quanquam vero Medicus finem ultimum non semper assequatur; cum omnes ægros reddere sanos impossibile sit: nihilominus officio suo satisfecisse dicendus est, si eorum quæ in naturâ et artis potestate sunt, nihil ad sanandum omiserit. S.2.

Gallen. contra Lycum. — Litteris, quae et Elementa dicuntur, incognitis, syllabas aut voces nemo perfecte cognoscet. Sic necesse compositor. corporum scientiam habeat, qui primor. corporum, sive elementorum notitia neglexerit. L. 12.

Elementum proprie ad aliquid dr, nimirum ad compositum, A. quod ex elementis oritur.
Componi. a. aliquid ex aliquib. dr dupliciter, vel nullis ullo modo immutatis, vel permixtis & immutatis: Atque hinc Elementa duplicia dici possunt; Alia compositionis, alia mixtionis. Compositionis. a. Elementa non absolute, sed compositi respectu dicuntur, cuius sunt elementa et partes. L. 12.

Elementa sunt partes ex qb. res aliqua primo componitur et in quas ultimo resolvi potest.
Compositio a. illa direct. resolutio vel fit mente vel re ipsa; mente, ut quae fit in prima principia; realis vel mechanice seu manuum opera peragitur, vel physice seu vi naturae agentis naturalis, puta caloris. V. G. Mech. in plerisque pharmacopolar. compositionib. resolutionis. a. in Dissectione corporis humani etc.

De Elementis.

Elementum dupliciter ab Aristotele definitur, ratione resolutionis, ut hic, Elementum est in quod reliqua corpora resolvuntur, ipsum a. est indivisibile in diversa specie. Arist. 3. de Cæl. 3. text. 31. Est a. indivisibile actu, sc. ratione enim dividi potest in diversa specie ǂ materiam nempe et formam. Magir. 164. / Hoc sensu a Galen. definitur Minima pars ejus, cujus est elementum. L. 13 – H. 10 – F. 103 –

A. Considerantur elementa dupliciter, prout sunt partes Mundi, tanquam gravia et levia: et prout sunt partes mixti, tanquam calida, frigida, humida, sicca. R. 8. 9.

Quomodo docte a Medicis definitur, minima et simplicissima pars mixtorum – vel – Corpus simplex ex quo primum mixta constituuntur. R. 10.

Differunt a. elementa a principiis Universitatis, quod elementa ex se vicissim oriantur, principia a. nullo modo. H. 10. Adhoc elementa corporea sunt, principia incorporea. Tum principia sola ratione comprehenduntur, elementa sentiuntur, quandoquidem sua qualitate tactum afficiunt etc. postremo principia sunt prima et immediata: Elementa ex primis composita: constant enim materia et forma. R. 7 – F. 103 –

Falso a. quis semen genitale et maternum sanguinem corporis Elementa affirmet: cum non componant sed efficiant corpus; hic enim ceu materies quædam est, illud tanquam causa efficiens. F. 104

De Element. definitione. etc.

– ratione compositionis 5. metaphys. Id ex quo aliquid componitur quod non erat; specie indivisibile in aliam speciem. L. 13.

ǂ sed cum hæc per se speciem non habeant, solum ea quæ complexu utriusque oriuntur corpora, ac tu elementa speciem simplicissimam habere dicitur, nec in species discrepantes divisibile. L. 13.

Alia elementa compositionis alia mixtionis dicuntur. L. 11.

Quod a. medicus neglectis primis naturæ principiis exordiatur ab elementis, fit, quod sensualis sit physicus, Elementa a. sint sensibilia principia: Materia et forma intellegibilia. R. 7. Adde quod non eadem oporteat esse principia artis superioris et inferioris.

De Elementor. numero.

Infinita non eſſe probatur, quia differentiæ quibus diſtinguuntur corpora finitæ ſint; et ſub ſenſus cadant, infinitorum autem nulla ſit ſcientia. L.13.

Non magnitudine indiviſibilia, quia ex indiviſibilib. nullum corpus componitur, aut in indiviſibilia reſolvitur. L.13.

Elementa multa eſſe, eaq; contraria liquet, quod multi morbi diverſis rationibus curentur; tum quod doleant corpora, dolor autem non est ſine alteratione et mutatione rei ſenſilis, omnis porro alteratio fit a contrariis. H.11 – Mag.159 Hippocr. de nat. hum. F.104.

Unum n. contrario caret, ac proinde in uno statu omnia permanerent. L.13.

Neq; ſi plura ſint, ea immutabilia & impatibilia eſſe oportuit, tunc n. nulla eſſet mixtio, nec mixti generatio. L.13.

Relinquitur ergo plura eſſe elementa, magnitudine diviſibilia, numero finita, & una ſibi patibilia. L.13.

Aristot. duobus argumentis probat eſſe quatuor elementa primo, quia ſit unum corpus abſolute grave, alterum abſolute leve, duo interjecta comparate gravia et levia: Deinde quia ſint quatuor qualitates primæ, calor, frigus, humor, ſiccitas, ſuis actionibus ſatis manifeſtæ, quæ cum ſint accidentia in primis ſubjectis exiſtere neceſſe est. R.10 – H.11 –

* Sicuti neque motivæ qualitates, gravitas et levitas, formæ elementor. dici poſſunt, ſed interna principia cum formis ſemper conjuncta quæ manentibus formis nunquam abolentur. L.14.

Cum autem Elementa ſint corpora *, formas ſubſtantiales habeant neceſſe est, at propter earum ignorationem, qualitates ‡ ad definienda diſtinguendaq; elementa adhiberi ſolent. R.11. L.15.

‡ Tum Hippocratis iv elementa medicor. instituto conſuevit accomodatius appellare iv primar. qualitatum concretis nominibus, calidum, frigidum, humidum, ſiccum. R.11.

In quarum qualitatum effectis dignoſcendis primus medici labor eſſe debet. R.11 – H.12.

De Elementor. qualitatib.

Elementorum:
- Ignis { calidum, siccum.
- Aëris — { calidum, humidum.
- Aquæ { humidum, frigidum.
- Terræ — { frigidum, siccum.

Vocantur hæ qualitates nunc formalia principia, nunc formæ, nunc principia constitutiva elementorum, et non raro ab Aristotele et Galeno pro ipsis elementis sumuntur. L.15

Qualitates τὰς διαφορὰς, verum differentias, et τὰς αἰτίας Græci vocant. Arist. Ocell. Luc. 2, ut et Latini rerum caussas.

At unumquodque elementum unum ex his maxime proprie possidet: Igni enim magis inest calor, quam siccitas: Aeri magis competit humor quam calor: Aquæ magis tribuitur frigus quam humor: terræ convenit magis siccitas quam humor. Arist. 2. de gener. c. 3. text. 23.

Nota Elementorum qualitates duplices statui, differreque, quod aliæ sint motivæ, aliæ alterativæ. Motivæ autem ut sunt, gravitas et levitas, quia non usus et caussas elementorum explicant, hic facere non videntur, nisi quod ex his usus ut corpora locis distincta patiat. L.14.

Non sunt autem hæ qualitates elementorum formæ substantiales, sed proprie accidentia consequentia formas, cum quod unius respectu sit substantia, alterius accidens dici minime queat. L.15

Qualitates H.12.
- Primæ, quæ vim quam tangunt mutant aliamque formam inducunt.
  - Calor, Frigus } activæ.
  - Humor, Siccitas } passivæ.
- Secundæ, ex quibus hæ principiæ quæ ad aliam formam corpus traducere nequeunt.
  - Raritas. Densitas. Levitas. Gravitas.
  - Levor. Asperitas. Durities. Mollitudo.
  - Tenuitas. Crassitudo. Acumen. Obtusitas.

Has omnes tum primas IV, tum secundas XII qualitates tactionis sensus cognoscit et judicat. Ocell. Luc. c. 2.
Cum autem tactus sensus primus plurimumque corporeus sit, quod hunc feriunt qualitates omnes primæ sint et maxime corporis participes necessario est. F.105. Aliæ autem magis, aliæ minus principes dicuntur, de quo supra.

Elementor. qualitates.

Calorem & frigus qualitates activas, humorem & ſiccitatem paſſivas vocari diximus. Sed an abſolute activæ & paſſivæ dicendæ ſint, quæritur; quidam enim activas quod magis agant; paſſivas quod minus agant dici volunt. # Zab. 1. de qual. Elem. cap. 5. L. 16 —

Contra Merc. in diluc. abſolute activas & paſſivas dici exiſtimat. Magir. p. 191. 195. 196. quia illæ terminant & non terminantur, hæ terminantur & non terminant.

At vero non omnium harum [illegible] qualitatum licet contrariar. vel in agendo vel in reſiſtendo æqualis virtus & efficacia eſt. Nam caliditas ad agendum potentiſſima & efficaciſſima, ad reſiſtendum autem maxime infirma eſt, deinde frigus, tertio ~~humor~~, poſtremo ~~ſiccitas~~ in reſiſtendo firmiſſima, agendo maxime impotens. L. 15 —

\# Humiditas & ſiccitas materiam obedientem actioni caloris & frigoris faciunt. Calor & frigus efficientis causæ & materiam determinantis rationem habent. L. 16 — ſed tamen propria aliqua actio humoris & ſiccitatis.

Cum igitur quatuor ſint qualitates alterativæ ſex earum combinationes enumerari poterunt, quarum duæ in natura locum non habent; (calidum frigidum, humidum ſiccum) Nam contrariæ in uno ſimplici non conjunguntur. Reliquæ ſunt quatuor qualitatum conjunctiones; # quibus elementa, prima qualitatum ſubjecta, diſtinguuntur. Nam agentes tantum patientibus copulari debent. Lib. 17 R. 33. 34. Ariſt. 2. de gener. 3.

\# quod patet ſupra ex tabul.

Gravitas & levitas, qualitates motivæ, dupliciter conſiderantur, ſimpliciter, vel comparate.
Simpliciter grave eſt, quod in imum mundi locum pondere ſuo ſemper decumbit. Ariſt. 1. Cæl. 3 — L. 14 — H. 11 — R. 9.
Simpliciter leve, quod a medio in ſuperiorem locum, ad concavum lunæ ſemper tendit. Ariſt. d. l. — L. 14 — H. 11 — R. 9.
Comparate grave & leve, quod cum æquali mole, qua aliquid proditum ſit, celerius ſurſum vel deorſum incitatur. L. 14.
Abſolute grave & leve ubique ſunt talia. Comparate leve aut grave non itidem. R. 9.

Sed hæc phyſica, agendum de alterativis.

Quaestio E valdè agitata, num duae qualitates summae sint in elementis, an vero altera tantum, altera remissâ. — A. 17 —
Rp. utramque in intenso gradu inesse dici potest, eo quod licet sint remissae a contrario; prout. a. ad mixtionem, secundum agendi vires et efficaciam concurrunt elementa, alteram in summo, alteram in remisso habere dicuntur. L. 17 —

Aristotel. calorem & frigus qualitates activas agendi facultatibus potiſſimum definivit: Contra humorem & ſiccitatem paſſivas patiendi. L.16.—

Calor oīum qualitatum n̄ ſolum actuoſiſſima, ſed etiam p̄ſtantiſſima, aemula virtutis cæleſtis, ſive potius proximum ejus inſtrumentum. Cujus quoqȝ reſpectu cæteræ qualitates vicem ma̅æ quodām̄odo obtinent. L.16.

Qualitates activæ.

Calor est qualitas prima activa, congregans homogenea, et disgregans heterogenea. Arist. 2. de ort. c. 2. – 3. de cælo. 8. – prius per se, alterum ex accidenti. L. 16 –

Homogenea dicuntur non tantum quæ ejusdem sunt speciei, sed quæ similem habent qualitatem, et homogeneam naturam, ut univi possint.
Heterogenea, quæ dissimilis sunt naturæ, qualitatis et temperaturæ, quæque in unam naturam converti non possunt. Mercurialis.

Calidum autem dupliciter consideratur, absolute secundum se, quomodo prima ejus operatio est calefacere; vel respectu constitutionis misti, et sic prima et principalis calidi actio, congregare homogenea, et heterogenea secernere; secundaria vero et accidentaria, calefacere, quæ actio quamvis origine prior sit secundis operationibus, respectu constitutionis misti secundæ actiones sunt principaliores illa quia hæc ad secundas tanquam ad fines dirigitur. Mag. 197. 198.
Priore modo calor tantum calorem et nullam substantiam producit – quia nihil virtute propria agit ultra propriam speciem.
Secunda acceptione omnino substantias producere potest.* Mercen. in dil.

* hac acceptione calor ut anima instrumentum sanguinem generat et carnes.

Sunt et aliæ actiones calidi, attenuare, dissolvere, digerere, maturare, incidere, aperire obstructos meatus, rarefacere.

Frigus est qualitas primaria activa, cum homogenea, tum heterogenea congregans. Arist. 2. de gener. 2. – L. .

Zabarella ____ frigus segregare quoque heterogenea probat, quia tempore hyberno fiat emissio lacrymar. a frigore. Rp. id per accidens fieri. Etenim frigido competit constringere et condensare.

Sunt et alii effectus frigoris, astringere, densare, obstruere, calorem nativum obtundere, corpora gravia et crassa reddere.

Dubitant nonnulli frigus esse qualitatem positivam, quia Arist. passim appellat privationem Caloris. Rp. cum Arist. 9. Metaph. In omni oppositione duo reperiri extrema, quorum unum alteri comparatum habet rationem privationis, alterum habitus: sic malum boni, nigrum albi, frigidum calidi, siccum humidi privatio est. R. 16 comparate inquam non absolute. (Quam autem manifestas actiones frigus habeat antea diximus.) L. .

Qualitates paſſivæ.

Humor est qualitas ~~est qualitas~~ paſſiva suo termino difficulter, alieno facile se continens. Arist. 2. de gener. tex. 9. Liddel:

Peculiaris humiditatis natura est, primum calorem, deinde frigus obtundere, ac siccitatem in mixtione formabilem reddere. L.

Siccitas est qualitas paſſiva, quæ suo facile, alieno termino difficulter clauditur. Arist. 2. de gener. tex. 9. L.

Siccitatis natura est calorem et frigus acuere, ac humiditatem fluidam in unum cogere. L. —

Ignis, seu primum calidum.

Ignis ē elementum calidissimum, siccum, et levissimum. Arist. 2. gener. 3. eo purior quo orbi Lunæ vicinior. H. 12.

Non ignis propterea siccior terra habendus ē, q maxime desiccet: id. n. n̄ p se, sed caloris interiectu efficit. &c. F. les. 106.

Multum formæ, parum materiæ ht. H. 12. proinde omnium elementorum ad agendum efficacissimus: sed resistentiæ minimæ: Nam, ut dixi, forma ignis actuosissima ē, q qualitatibq actuosissimis sit pdita. Quod vero minimis resistat, raõe maæ est: q igni paucissima et ob raritatem dispersa est: unde et levissimus est. L. 15. 17.

Non est hic ignis nostro similis, quo nihil ē edacius, sed purq quidam fervor: qui nec cernitur, ut noster ignis, qa rarissimus ē: nec alimento eget, cum sit simplex, aliysq rebus alimentum pbeat potiq q accipiat. Valer. ph. c. 12. Ad nostrum ignem eam raõem ht, qua aqua ad glaciē. L.

tenuissima flammæ cōparari pt, q sine pabulo in pp̄ria maa conservatq; Est. n. nihil aliud q fervoris vis intensissima, in maa tenuissima & rarissima; ac pinde nisi densior maa accesserit n̄ videtq. L.

Non calefacit propter raritatem maæ, calor n. quo densiori inhæret maæ, eo magis calefacit: qua dē caā & n̄ videtur; sicuti et cælum pp raritatē et pspicuitatem ē inaspectabilē; astra vero pp densitatē sunt conspicua. R. 13.

Plato tres species ignis ponebat. Lucem. i. ignē lucentē n̄ urentē, Flammam, ignē lucentē & urentem, Prunam, urentē n̄ lucentē. R. 12.

Noster hic ignis, q vel flamma, fumus, aut carbo ē, alienæ semper inest maæ. L. 17.

Ignis vis est in medicamentis, coquere, attenuare, incidere. H. 13. aquæ etiam et terræ frigus tempat, et ita certum tempationis modum statuit, ut mixta pducant.

Aër, primum humidum,

4. pronior ut a naturali loco deorſum, q̃ ut ſurſum feratur. Ac proinde levis in dicendus ſit reſpic. L.10.

Est aqua ut medicamentum humidiſſima, humectando diutiq adhærens Aer ut elementum humidiſſimus. quare mador aquæ, humor aëri tribuitur. F.105.

Aër ē elementum moderate calidum, & humidiſſimum, cõplens ‡ —tem locum nullo alio corpore repletum. Arist. 2. de gen. 3.
Dominatur enim in aëre, et n̄ in aqua humiditas proprie dicta, q̃ aliene termine n̄ facile continetur, altiusq penetrat ac permeat, non ex accidenti, q̃ ob densitatem ſubjecti illi magis sentitur & adhæret. L.10 — H.14 — F.105.

Aëra illa naā calidum statuunt Peripatetici, Arist. 2. gener. 3. — 1. Met. 4. — Ocell. Luc. de univ. c. 2.

Frigidum affirmant Stoici. Seneca nat. qst. 2. 10. Lips. phys. Stoica 2. 15 —

Galenus statuere videtur medium esse aëra inter calorem et frigidatem, utriq hac qualitate temperatus. Praeterea cū Medicor. sententia illa medicamenta temperata statuit, q̃ multum aëris in se habent, quale ē oleum, q imbibit omnium herbarum injectarum ſibi facultates, sive eæ frigidæ fuerint sive calidæ. H.14.
Caloris vis ab humiditate p̄dominante obtunditur. L.10.

Est autem Aër nusquam purus. H.13. quia ſubstantiæ tenuis ac versatilis est, atq ad patiendum habilis, contagione vicinorum facillime afficitur; ac ſub contrariis qualitatibus magis q̃ ullum elementorum, ad certos usq terminos ſubsistere potest. L.10.
Deinde op p̄ petuas exhalationes

Hinc in tres partes seu regiones, Supremam, Mediam, Infimam, eundem distinguit Arist. 1. Meteor. 3.

Suprema maxima ē, ob continuam cæli circumgyrationem & vicinitatem ignis, calida & sicca, n̄ absolute, sed comparate dr. L.10.

Infima variam constitutionem habet: nam nunc sicca, nunc humida ē, ut vapores & halitus excipit: nunc calida, quando radii Solis reflexi magis uniuntur, ut æstate; nunc frigida, quando ob distantiam Solis a vertice radii oblique disperguntur, ut hyeme. Hæc regio n̄ ultra se extendit, q̃ reflexio illa radiorum solarium. L.10 —

Media Aeris regio qa nec radiis reflexis, nec conversionibus ſuperior. corporum incalescit, frigida ē. L.10 — tum p̄ ἀντιπερίστασιν ℥ppe cum frigus a calore ſup̄ne deprimatur, & inferne repercussu radior. Solis propellatur in medio a contrariis conclusum —ſtrictumq vires intensiores accipit.

Aëris officium cuncta pervadere atq implere. H.13. Necessarius ē ad respirationem animalium, & mobilitatem corporis, ne torpescant; & ad cordis atq alior. membrorum æstuantium fervorem temperandum.

Aqua, primum frigidum.

Aqua ē elementum grave, frigidum & humidum, terrā undiq; ambiens & interfluens. Arist. 2. de gener. c. 3. nusquam pura. H. 14.

Est. a. nāā suā magis gravis q̄ levis, & frigidior q̄ humidior: Quo principium frigidiorum, qualis aqua mente potiq; cōprehdit, q̄ alicubi reperitur seorsim. L. 18.

NB. Duo hæc elementa terra & aqua respectu ignis & aëris vicem maris in mixtis quodammodo obtinent. de quo L. 18.

Aquæ officium est, cuncta delineare, nutrire atq; fecundare, H. 14. Utilis concretis corporibus ad emolliendum & conglutinandum, atq; ad ignis aerisq; calorem frigore temperandum.

Terra, primum siccum.

Cœs omnium mater. maxime virtutis

Terra ē elementum siccissimum, frigidum, coq; densissimum, solidum, & gravissimum. Arist. 2. de gen. 3. — L. 19.

An vero pura alicubi terra sit, & vel in centro, ut qdam volunt H. 15. dubitari n̄ injuria p̄t. L. 19.

Sunt, q̄ hoc elementum frigidum statuant, q̄ longissime absit a motu cœli, caloris fonte. 2, q̄ densior graviorq; sit, q̄ qualitatis ex frigore oriuntur.

Terræ in natura officium, lineamenta aq̄ beneficio reb; inscripta retinere: multum materiæ p̄bere rebus creandis: fœcunda rerum semina gremio suo fovere. H. 15.

Hominem constare ex IV elementis probatur ex ipsius generatione, nutritione, corruptione: Item ex qualitatib. elementor. Denique ex pugna, q̄ fit in corpore nostro.

De Facultatibus.

Quid anima.

Nunc de divinâ aurae particulâ, altera & nobilissimâ corporis viventis parte, agendum restat, imprimis vero de facultatibus ejus ac functionibus.

Definitur Anima, immediatum principium facultatum omn. corporis viventis; vel brevius, forma corporis animati. R.129

Functio.n. facultas & forma ita se consequuntur, ut quemadmodum a facultatibus functiones, ita facultates a formâ tanquam proximo principio procedant. — Semper.n. in caducis actum potentia praecedit, & haec a formâ tanquam principio immediato emanat. R.129.

Forma.n. vel informat perficitq; corpus
- Similare, & informe, sive sit
  - Simplex, ut: elementa.
  - Compositum, ut: fossilia, lapides metalla.
  - — & tum forma vocatur Natura.
- Dissimilare, & conformatum, vocaturq; Anima
  - Vegetans in plantâ, — quam Stoici non animam sed Naturam vocant. R.136. Altrix vocat. a Galeno a quibusdam φυτικη, plantativa, seu plantarum propria. R.131.
  - Sentiens in belluâ,
  - Rationalis in homine.

Aristoteles Animam duobus modis definivit; Primo, perfectionem corporis organici potentiâ viventis. Secundo. Principium vegetandi, sentiendi, & ratiocinandi. posterior haec definitio causa prioris est. R. 130.

Animæ Substantia.

Traditâ generali Animæ definitione, pergenda restat singularis, & realis animæ substantiâ; sit licet de eâ Galen. n̄ multum sollicitum esse velit medicum, cum ad medendum ejus scientia nihil conferat. K.132.

Galen. multis passim in locis ingenuè fatetur se ignorare realem animæ substantiam tamen. 2 de pdict. ex puls. affirmat nihil esse aliud quam temperamentum. Quod etiamsi de vegetante & sentiente probabiliter dici possit, de rationali tn̄ dici neqt. K.132.

1. Quod aīa utatur temperamento ut instrumento; Instrumentum .a. cum utente naa aut artifice nemo confundat prudens.
2. quod licet reqratur ad vegetantis et sentientis animæ actiones legitima tempies, ad ratiocinandum tn̄ minime necessaria sit.

3. tempamentum accidens est

Facultatum divisio.

Facultatum alia est

- **Animalis**, q̃ solis animalibus obtigit. estq; triplex —
  - **Princeps**, in solo cōsidens cerebro, & rursus triplex
    - **Imaginatrix**, φανταστική, objectas rerum imagines a sensibus acceptas concipiens & apprehendens
    - **Ratiocinatrix**, λογιστική, mens qua unus homo præditus ē, cujusq; opera res incorporeas & ab ōī forma abstractas cognoscit.
    - **Memoratrix**, μνημονευτική, formas & imagines rer. a phantasia repræsentatas, & sub rationis judicium revocatas excipit & recondit.
  - **Sentiens**, q ex cerebro p nervos sensum per universum corpus transmittit, estq; duplex —
    - **Interior**, singulor. sensuum exterior. objecta discernens, sensus cōis appellari solet
    - **Exterior** est quintuplex
      - Visus.
      - Auditus.
      - Odoratus.
      - Gustus.
      - Tactus.
  - **Movens**, voluntatis impio motum corpori musculor. opē præbens.
- **Vitalis**, vitalem in corde spiritum gignens, & inde p arterias quoquoversum diffundens ad vitæ conservationem. cui inserviunt
  - Respirans.
  - Pulsans.
- **Naturalis**, ex jecore per venas cibū partibus corporis alimoniam præstat; cui tres inserviunt facultates
  - **Altrix**, appositum alimentum in corporis substantiam convertens, eiq; assimilans, cui ministrant iv —
    - **Attractrix**, convenientem cuiq; particulæ succum attrahens
    - **Retentrix**, attractum succum cousq; retinens donec alteratrix eum converterit
    - **Assimilatrix**, attractum, retentumq; alterans, immutans, & concoquens, parti, q̃ nutrit, apponit, agglutinat, assimilatq;.
    - **Expultrix**, id quod supervacuum est, alienumq; a partis nutritione excernit.
  - **Auctrix**, corpus ad præstitutam quoddam a natura tempus quoquoversum porrigens & proferens.
  - **Procreatrix**, sibi simile generans, atq; id duabus facultatibus —
    - Alteratrice.
    - Conformatrice. πλαστική, cui subserviunt —
      - Altrix.
      - Auctrix.

De Spiritibus.

Quod dentur Spiritus.

A Quod sint Spiritus ex his convincitur argumentis. R. 51.

1. quod incisâ venâ sanguis fluat rivulosè, vi spiritus et caloris insiti; ~~[illegible]~~ adhoc lotium nunquam in tam distans ferretur, nisi haberet adjunctum spiritum

2, capacitates inanes apparent, dissecto cadavere, in cordis sinistro sinu, et ventriculis cerebri. ℏ ventres pleni spiritibus nisi sint in viventibus, dari vacuum necesse ē, quod nāa ut capitalem hostem fugit

3, nervus opticus aut inanis, aut spiritu plenus dicendus ē visivo.

4, Arteriar. immodica pulsatio n̄ pt alteri cāæ accepta ferri, q̄ calori & spiritui vitali, a corde p arterias quoquoversum influenti.

5, In immodicis evacuationibus n̄ modo benigni excrementi, seminis et menstrui, at et inutilis, stercoris et puris, succedunt āīa deliq. pp. caloris & spiritus privationem.

6. q, qui ab Hydropicis aquas exhauriunt, coguntur eas sensim vacuare, ne repentina spirituum dissipatione mors contingat

7, Arbitrarios motus fieri spiritu p nervos duros ~~[illegible]~~ a cerebro transmisso, hoc satis indicat, q obstructo, compresso, aut inciso nervo, dum commeatus spirituum impeditur, pars in quam desinit nervus, motus beneficio privetur.

Spiritûs definitio. & uſûs.

Ex prædictis argumentis ꝫ tantûm quòd ſint, ſed & qd ſint ſpiritûs, patet, & quem in nobis habeant uſum; (unumquodq3.n. optimè definitur ſuo uſu; qa uſûs & pro fine, finis forma & perfectio) atq dati ſunt ſpiritûs ad eos uſûs ut miniſtrent aīæ: R. 53. (omnes.n. impetûs vehementesq3 motûs excitat aīa ſpirituûm miniſteriis. R. 51.) ſit ergo primum aīæ in obeundis functiõibus inſtrumentum R. 53.

Definiatur — Subſtantia æthérea, calidiſſima, leviſſima, tenuiſſima, animæ miniſtrans in ciendis motibus. R. 53.
Talem eſſe expediebat, ut facile et expedite quoquoverſum excurreret, & imperanti aīo præſto ubiq3 eſſet. R. 53.

Academicis pter uſûs commemoratos hunc habere primum & pcipuum videtur, ut ſit vinculum aīæ cum corpore; incorporea.n. & immortalis aīa caduco corpori p intermedium ſpiritum debuit copulari, in coq3 a ſpiritu & calore retineri. Alex. in probl. H. 63 — R. 53 — S. 40.

Spirituum divisio

Spirituum alius est

- **Insitus**, fixus, et stabilis, gr. ἔμφυτος, σύμφυτος (& Stoicis ἐκτικὸς) q. a primis natalib. singulis partibus affixus, eorum [illegible] functionum minister est. [illegible] 54.
- **Influens**, vagus, & errans, q. a principib. partib. accedit fixo in subsidium. [illegible] 54. estque triplex
  - **Animalis**, q. a cerebro per nervos tam sensorios quam motorios distribuitur, estque corporis partes motus ac sensus compotes reddit. & quamvis unus sit specie, varietate instrumentor. & functionum modo dr. estque vel
    - **Sensorius**, q. per nervos molles ab anteriore cerebro influit ad sensorium. estque vel
      - **Opticus**, per quem fit visus.
      - **Auditorius**, cujus beneficio audimus.
      - **Gustatorius**, per quem lingua sapores discernit
      - **Olfactorius** odores,
      - **Tactorius**, sine quo cutis tractabilium qualitat. differentias non discerneret.
    - **Motorius**, q. a posteriore parte cerebri, per spinam descendit, & inde per nervos duros ad movendum singulas partes transmittitur.
  - **Vitalis**, qui a corde per arterias singulis partib. distribuitur, ad insitum spiritum recreand. nativum calorem roborandum viresque instaurandas.
  - **Naturalis**, qui ab hepate per venas in extremas corporis partes diffunditur. [illegible] 32. estque vel
    - **Genitor** procreatricis facultatis primum instrumentum
    - **Nutritor**, q. servit altrici.

Sicuti tres sunt animae facultates, Naturalis, Vitalis, & Animalis; Tria principia, seu partes principes, Cerebrum, Cor, & Hepar. Tria organa his ministrantia, Vena, Arteriae, & Nervi. Ita tres spiritus specie ac forma distincti, (cum principia generantia specie differant) optime constituuntur.

Spiritus naturalis.

Naturalis spiritus, πνεῦμα φυσικὸν, est corpus tenue ac mobile, genitum ex vapore sanguinis, sive ex optima tenuioriq; eius portione, quem iecur efficit suo parenchymate; ut sanguis perficiatur, meliusq; per venas in universum corpus distribuatur.

Locus generationis sunt cavitates hepatis ac venarum: estq; hepar ut sanguinis, ita quoq; spiritus naturalis autor: inq; naturalem spiritum convertit sanguinem, insiti caloris & spiritus sui ministerio; quo facilior sit eius distributio, alioqui contra naturam sursum moveretur, qua gravis. S.D.R. —

Differt ab aliis spiritibus, quod non sit adeo aëreus et purus: sed caliginosus & sanguineus. Vel potius vapor sanguinis iecori proportionatus.

Spiritus Vitalis.

Spiritus Vitalis, πνεῦμα ζωτικὸν, est corpus aëreum, tenue, calidum, et maxime mobile, ex tenuissima & vaporosa sanguinis portione, quae spiritus naturalis dicitur, aëreq; per respirationem attracto, vi insita cordis genitum, in eum finem ut sit appropriatum caloris vitalis instrumentum. Gal. 12. meth. med. c. 5.

Fit a. spiritus hic hoc modo; est insignis ramus, qui a vena cava ad dextrum sinum cordis fertur, per quem sanguis & spiritus boni portio eo confluit, ubi excoctus et elaboratus per arctissimos meatus, sinistrum ventriculum ingreditur, atq; ibi a solido cordis corpore caloris & spiritus sibi ministerio ex naturali fit vitalis. R. 59.

Spiritus Animalis.

Spiritus animalis, πνεῦμα ψυχικὸν (inde dictus, quod solis animantibus insit, n̄ plantis) Est corpus mobile in cerebro genitum, ex spiritu vitali, propria vi cerebri: ut inde diffusus p totum corpus motum, sensum, ceterasque actiões aãles cieat.

Generatur hoc modo: Per arterias soporarias ad plexum retiformis ascendit t̄n parva portio spiritus vitalis, ubi ꝑ multos viæ anfractus excoqtur, inde ad ventriculos cerebri transmissus, virtute illius & substia, caloris t̄n & spiritus sui ministerio ex vitali fit aãlis. R. 59.

Est .a. omnium actionum, ut sensuum & arbitrarij motus, imaginationis quoque, recordationis, & ratiocinationis instrumentum.✝ R. 60.

✝. non ē q mireris quispiam tenuem hanc auram totam corporis molem agitare: etenim quo quid formalius eo efficacius, cum formæ proprium sit agere, at vero maæ pati: nihil .a. incorporeæ formæ tam cognatum, atque ē spiritus. R. 60

Num specie inter se spiritus differant.

CALIDUM INNATUM.

Omni animantium generi concessus est a naturâ calor, cujus beneficio vivunt, oẽsq; tam nãæ q̃ aĩæ ~~functiones~~ obeunt, hic ut ortus ita nutritionis nobis ẽ author. Idem .n. debet cõ servator, q fuit genitor. R. 61.

Nativus hic calor & ſpiritus tam arcto cohærent, ut unum ſine altero esse non posſit; quinimo re et ſubstãa ſunt unum, ſolâ differunt rãoe. R. 54. quare et a Galeno 5. ſimpl. ſpiritus vocatur. R. 61. et Scal. exerc. 280 – S. 31.

Ut ergo ſpiritus, ita quoq; nativus calor duplex est, Unus Fixus, quo nutriuntur & perdurant viventia. Alter Influens, qui illius disſipationem reparat. R. 61.
Fluens hic calor manat a corde ut foveat & conſervet fixum.
Fixus unicuiq; parti proprius ẽ, q actionum oĩum nãalium causa a Galeno pasſim perhibetur, reſidetq; potisſimum in ſingularum partium ſpirituoſa ſubstãa, & * humore primigenio. R. 61.

* humor is oleoſus & aërius ẽ n̄ aqueus, q̃a male conveniret calori cum aqua frigidisſima: cum ab ea quantumvis calida extinguatur. R. 61. At humido pingui ignis conſervatur.

Quo .n. animantium vita diuturnior eet, n̄ ſuffecit calori aura tenuisſima et levisſima, ſedes instabilis: at vero requirebatur fundamentum pmanentius, humor radicalis, pinguis ſc., crasſus, lentus, multusq;, quo, veluti flamma ſevo, optime conſervetur. R. 62 – S. 32 –
Tria hæc, calor nempe, ſpiritus, et humor ſubstantificus, uno calidi innati nõie includuntur. R. 62.

Est a. calidum innatum humidum pingue, in quo veluti in proprio subjecto vita cum calore & spiritu radices agit. R. 62.

a Fernelio, 155. definitur, Humor radicalis spiritu & calore perfusus. S. 32

Hæc tria quamvis sint unum subjecto, ratione tamen manifeste differunt. fieri n. potest, ut unum pereat, altero permanente. R. 62.

Jacturam humidi primigenii caloris & spiritus privatio semper consequitur; qa sublato fundamento quod superinstruuntur ruere necesse est; non vero contra. R. 63.

Restaurantur hæc tria calore & spiritu influente, humoreque, qui a cibis producitur.

Sunt qui distinguunt inter θερμὸν σύμφυτον, ἔμφυτον, ζωτικόν: sed temerè. S. 30. (z)

De naturâ calidi innati tantopere ambigitur, ut quò quis in investigatione illius plures authores consulat, eò ferè reddatur incertior. S. 30.

Non .n. existimandum quum ubi calidum nativum dicimus nudam intelligi qualitatem, sed notandum hujus significationi tria includi, calorem, spiritum, & humorem substantificum (ut supra)

Etsi .n. θερμότης vox de calido innato subinde usurpatur: tamen frequentius calidum innatum, θερμὸν ἔμφυτον, quam calor innatus vel caliditas innata appellatur: cum non sit nuda qualitas, sed substantia calida, levissima, tenuissima. &c. 5.31.

Calidum nativum non est elementare, sed essentiæ, ut vocant, quintæ.

Quæritur autem num calor hic sit elementaris, an vero cælestis? quæ quæstio philosophorum propria magis est, quam medicorum: cum ejus scientia nihil ad bene medendum conferat: maneantque eadem præcepta medendi, neque ipsa mutentur remedia, utrumvis defendas. R. 64.

Galenus omnino elementare esse existimat.

Arist. 2. de gener. animal. 3. diserte negat esse naturæ elementaris, sed esse ἀνάλογόν τι τῷ τῶν ἄστρων στοιχείῳ. Neque Aristoteles hic disputat (ut objiciunt quidam) cujus rei instrumentum sit hoc calidum, sed cujus naturæ atque originis; cum addit οὔτε πῦρ εἶναι, οὐδὲ τοιαύτην δύναμιν. ὅτι ἀπὸ πυρὸς ἔχειν τὴν ἀρχήν. S. 31.

Fernelius, pat. aliique præstantissimi tum Medici tum philosophi huic sententiæ subscribunt. Scalig. Exerc. 101, sect. 18 — ex. 208, sect. 1. — Valleriola. loc. com. 1. c. 15. Schegkius de cal. vi & effic. c. 9. & alibi. Sennert. inst. p. 34.

Posterior, saniorq; illa medicor. philosophorumq; opinio firmatur his argumentis

1, Ubicunq; nobiliores potentiæ & qualitates apparent, quam quæ ab elementis proficisci possunt, ibi nobiliora principia statuenda sunt. S. 34.

Galen. pass. Ea differunt specie fatetur, quæ seorsum existunt, quorumq; uno pereunte manet alterum. Atq; in viventibus omnibus duo sunt calores, quorum uno extincto alter nihilominus manet: Tum calor ille qui in mortuis remanet, manifestis effectis conspicuus, alius est a vitali; elementaris scilicet cum temperamento manet, quod in vivente sopitus jacebat, meliori nempe cœlesti mancipatus. K. 67. Sed fallitur.

Specie differt calidum hoc ab elementari secund. Galen.

Spiritus, πνεῦμα vox homonyma modo ſubſtantiam incorpo[illegible]
intelligentias & Deum, de q̄b. Theologi et Metaphyſici; modo corpo[illegible]
ſubſtantiam, ſed tenuiſſimam et° leviſſimam ſignificat: hac ſignifi[illegible]
a Medicis uſurpatur.

In medicina a. varias ſignificationes habet. & 1, aërem vel ventum ſig. ut ē
c a. de mund. lib. 2, aërem, q. reſpiratiōe attrahitur et expellitur. 3, ipſā reſpi-
ratioēm, q̄ ſignificatio Hippocr. familiaris. 4, ap. Hippocr. difficultatem
ſpirandi. 5, flatus in corpore. 6, exhalationes aut vapores a corpore
aliquo quomodocunq; reſolutas. S. 40.

Hoc loco dr̄ corpus tenuiſſimum ac ſubtiliſſimum, calidum & mobile,
ex tenuiſſima & maxime ſincera ſanguinis parte genitum. Aīa quaſi cum
corpore vinculum, actionumq; eiuſdar. maxime neceſſar. inſtrumētum.
S. 40.

De TEMPERAMENTIS.

Ex elementarium qualitatum mutua acti-
one oritur quædam κρᾶσις, quam Latini
temperiem, temperaturam, & tempera-
mentum dixem⁹. L. 22.

Est ergo permistionis quædam propago,
seu soboles. F. 60 – H. – R.
ejusdemq; finis & perfectio. R. 159 –

Ut igitur temperamentum nascatur, chiq;
rei, non elementorum moles, aut ponderis
magnitudo inspicienda est, sed ut vicis.
ipsa elementa concurrant. H. – F. 61 –

Definitur ab Averroe Forma mixti,
ab Avicenna Qualitas nata ex mistione
primar. qualitatum, a Galeno Princi-
pium naturalium Facultatum.

De Medicina.

Disciplinæ divisio

Disciplinæ illæ, quibus anima humana potissimum perficitur, sunt vel
- Contemplativæ, quæ in nuda veritatis cognitione consistunt.
- Practicæ, quæ vitam moresque dirigunt.
- Effectivæ, ποιητικαί, quæ corporis necessitatibus potissimum destinantur, ut: Artes proprie dictæ, quarum aliæ
  - Certis operationibus perfunguntur et opus non relinquunt, ut: Ars Saltatoria etc. quæ a Gal. minus proprie Practicæ vocantur.
  - Operatione sua id, quod prius productum fuit, acquirunt, ut: Ars Piscatoria, venatoria etc. quæ κτητικαί ideo dicuntur.
  - Ex operatione sua certum opus post se relinquunt (a Gal: ποιητικαί speciali nomine dictæ) et vel aliquid
    - Integrum, quod prius non erat, efficiunt.
    - vitiatum ex parte corrigunt.

Harum effectivarum disciplinarum non eadem est perfectio, nec eadem ratione addiscuntur,

Aliæ enim
- Sola exercitatione atque operatione.
- Præter exercitationem certas demonstrationes et definitiones exigunt. Quas inter est

Medicinæ præstantia.

Medicina artium præstantissima, cui sese (teste Porphyrio) omnis debet sapientia.

Etymon.

L. 1. 2.

Sicuti a. ἰατρική ἀπὸ τοῦ ἰᾶσθαι; ita et Medicina a medendo nomen habet: Sola enim θεραπευτική primum inventa fuit quod ea maxime urgeret. ∾

• Isid. l. ab iòis v. venenis illa[?] parat, q ipsum tamen iòs ἀπὸ τοῦ ἰᾶσθαι derivat Tzetzes traditque tum signare pharmacum. ∾

Definitio Hippocr.	Hippocr: Medicinam ab effectis definivit, πρόσθεσις μὲν τῶν ἐλλειπόντων, ἀφαίρεσις δὲ τῶν ὑπερβαλλόντων: lib. de flatib. p. 296. 17.	a Dono quasi περιγράψεις.
Galeni,	Galenus. lib. de const. artis. a fine definit. τέχνη ὑγιείας μὲν οὔσης φυλακτική, διαφθειρομένης δ' ἐπανορθωτική.	
Herophili	Herophilus a subjectis, ἐπιστήμη ὑγιεινῶν, νοσωδῶν, καὶ οὐδετέρων.	
Vulgaris,	Vulgaris definitio est. Scientia rerum naturalium, non naturalium, et contra naturam.	

Res naales, q naam nostrā constituunt. VII	Res n̄ naales x tradicHerentes. VI.	Res contra naam, q. eam destruunt. III.
1. Elementa. 2. Temperamenta, 3. Partes. 4. Humores. 5. Spiritus. 6. Facultates. 7. Functiones.	1. Aer. 2. Cibus Potus. 3. Excreta Retenta. 4. Somnus Vigilia. 5. Motus Quies. 6. Animi pathemata.	1. Morbus. 2. Morbi ca. 3. Symptoma.

Brevis.	Brevis admod. est Brichti: definitio Ars curandi valetudinem corporis humani.	
Optima.	Optime Definitur Medicina est ars ποιητική, experimento et ratione sanitatem in corpore humano conservans, et morbum omnem sanabilem removens.	

Genus. Ars dicenda est; quod non cognitionem solum
sed effectionem sanitatis sibi habeat proposi-
tam[2]. Quod a. ab Herophilo & alijs Scientia
definiatur, Intelligendum latiori significatione
quatenus nempe Scientias & Artes complecti-
tur. Gal. in arte Medicinali. cap. 1.

2 non enim illa traduntur in Medicina
ut tantum cognoscantur, sed ut his co-
gnitis recte possit procedere actio
medici, nempe curatio.

Differentia specifica. πονητικὴ & eadem speciali acceptione; cum
sua operatione opus post se relinquat. i. sani-
tatem quam labefactatam resarcire docet.

Experimento & ratione, additur in definitione
quod hæc instrumenta & principia sunt
qb. salubria eligimus & insalubria vitamus.

Subjectum. In corpore humano, quod Medicinæ subjectum
est, non autem alia animalia, quorum cu-
ram suscipiunt Veterinarij, & quæ ab officio
Medici aliena sunt. Atque hoc ipsum etiam cor-
pus humanum, et accidentia ejus ut et [illegible]
entia naturalia, quod Physici & considerat, sed
quatenus ad morbos pellendos etc. inserviunt.

Officium. Sanitatem conservans

Morbum sanabilem removens propter eos qui
a morbis victi sunt; Etenim quod ait Ovid.
I. Pont. IX Non est in medico semper relevetur ut æger:
Interdum docta plus valet arte malum.

Finis. Habet ergo Medicina propositum sibi finem,
Sanitatem, causam a qua functionum integri-
tas. Quam, ut dictum est, catenus medicus
considerat, quatenus vel præsentem conservat, vel
amissam restituit.

De Physiologia.

Med: partes — Practica,

Duæ quidem ponuntur propriissimæ, et primariæ Medicinæ partes, una ὑγιεινή, q̄ sanitatem tuetur ac ab imminentib. malis cōservat: altera θεραπευτική, q̄ apposita remediorū administratione dextroq; usu humanum corpus a morbis liberat, et sanitati restituit.

Theorica.

Cum tamen nec sanitas conservari, nec morbus e corpore submoveri a Medico rite possit sine corporis subjecti, morbiq;, et signorum cognitione, tres aliæ partes φυσιολογική, παθολογική, σημειωτική, reliquis præmitti solent, theoricæ dictæ, cum non per se ad opus tendant, sed cognitione duabus principalibus inserviant.

Physiologia.

Primum ergo locum sibi vendicat Physiologia, non quidem omnis rei naturalis, sed solius humanæ naturæ, et eorum q̄ secundum naturam homini insunt, cognitio.

Res n̄aales.

Qualia sunt VII illa, q̄ res n̄aales dicunt; Elementa — Temperamenta — Partes — Humores — Spiritus — Facultates — et Functiones.

Med. p

De Elementis.

Elementor: notitia necess.

Litteris, quæ vocis elementa dicuntur, incognitis, syllabas aut voces nemo profecto cognoscet. Sic quoque, teste Galeno l. contra Lycum, neglecta primor. corporum seu elementor. notitia, nemo compositorum ab his venientium scientiam habere poterit.

Elementum proprie ad aliquid dr, nimirum ad compositum quod ex elementis oritur.. Componi autem aliquid ex aliquib. dicitur dupliciter, vel nullis ullo modo immutatis vel permixtis atque immutatis.

Elementa 2.a

Atque hinc elementa duplicia dici possunt, alia compositionis, alia mixtionis.

Composition.

Compositionis elementa non absoluto, sed compositi illius respectu dicuntur, cujus sunt elementa et partes.

Mixtion.

Mixtionis vero elementa sunt corpora simplicia, prima et communia, a natura condita gratia generationis mixtorum. talia corpora revera et proprie elementa dicuntur.

Elementor: definitio.

Definitur autem ab Aristotele dupliciter. 1. Respectu compositionis, 5. metaphys. Id ex quo componitur aliquid inexistens, specie indivisibile in aliam speciem. II. Ratione resolutionis 3. de Cœlo. Corpus simplex, in quod, cum insit, corpora dissolvuntur, ipsum .n. in alia quæ specie differunt dividi nequit. F. 54.

Differ: a principiis.

[1] In quæ cogitatione sua resolvuntur, tam ipsa: actu ipsa individua, ratione in quam et forma dividitur. Fr. 10.

Elementis quidem simpliciora sunt Principia Materia et Forma. [1] Differunt tamen ab Elementis[5]:

I. 1. Quod non sint corpora, ac proinde singula separatim non consistunt; At vero solo suo concursu Corpus efficiant. Elementa vero corporea sunt, ex principiis condita, quæ et per se sola consistunt, et in totius sunt genere. F. 54.

eiusdem generis cum iis, quorum sunt elementa. Fr. 10.

II. II. Quod Principia sola ratione comprehenduntur: Elementa .n. sentiuntur; utpote sua qualitate tactum afficientia. R. 153.

III. III. Quod Principia neque ex aliis, neque ex se vicissim fiant: Elementa vero ex aliis se prioribus, atque ex se invicem oriantur. Fr. 10.

[5] Medicus neglectis primis illis principiis ab elementis ordiatur. Vel quia sensibilis sit Physicus; Materia .n. et forma intellectibilia sint. Vel quod non oporteat medicum esse principia artis superioris et inferioris. R. 153. potissimum .n. quod nihil ad curandam valetudinem faciant.

Falso .n. quis Semen et Sanguinem maternum corporis sentientis elementa esse affirmet; cum non componant corpus, nec in eo sint; sed tantum efficiant, utpote causæ et Principia, illud tanquam efficiens, sic ut materia. F. 54.

II. ꝰ infinita — Talia elementa infinita numero ꝰ sunt, cum differentiæ, quibus distinguuntur corpora finita sint, & sub sensus cadunt; infinitorum autem nulla sit scientia.

non indivisib: — Nec magnitudine indivisibilia, ut quidam voluerunt, cum ex indivisibilibus nullum corpus componatur, aut in indivisibilia resolvatur.

nec unum. — Nec unum aliquod, alioquin omnia, quæ eo uno constarent, unam naturam, unumque motum haberent, & quia unum contrario caret, in eodem statu semper permanerent. L. 13. cum a se ipso pati non possit. F. 54.[6]

nec impatib: — Nec plura impatibilia; & penitus impermixtibilia, alioqui mixtio & mixti generatio nulla foret[7].

Relinquitur plura elementa esse finita, divisibilia, & patibilia. — Eaque quatuor

Sed quatuor — q sunt Ignis, Aer, Aqua, Terra.

His a. potissimum argumentis quaternarij elementorum numerus probatur.

Arg. I. — I. Quod sit unum corpus absolute grave alterum absolute leve, duo intersecta comparative gravia et levia. Arist. IV de cælo. T. 35/36.

II. — II. Quod sint IV qualitates primæ sensibus actionibus satis manifestæ (Arist. II de generat. & corrup. T. 16. — R. 159 — H. —) ac totidem tactilium primarum qualitatum legitimæ inter se combinationes. Quæ cum accidentia sint in primis subjectis inhæreant necesse est.

III. & IV. — III. & IV. Quod ad mixti constitutionem IV elementa concurrant: In q postea resolvetur. Fr. 19 —

[6] Deltrd. a. corpora qꝰ ꝰ novit, deltr. a. sine alteratione & mutatione rei sensilis ꝰ est, oms porro alteratio fit a contrario. H. . Diotesis quoque tacib. morbos curari. Et compositis ꝰ simplici aliquo elemento nequam nutriri in corpore st. F. 56.

[7] Si n. unius racois sint, se mutuo tangent, tamen unum sint. Et si fort contrariæ, illæsis tamen substys nihil sibi destitutis compositum efficiet. F. 56.

Elementor: Materia,	Cum .a. elementa corpora sint mat[er]iam, & formas substantiales habeant necesse est. Illa quidem in confesso est com[m]unis elementor: formis, & primum mutationis subjectum,	
Formæ incognitæ	At vero propter harum ignorationem qualitates[a] illæ primæ ad definienda distinguendaq[ue] elementa adhiberi solent. L. 15. – R. 159. – Tales autem sunt præcipue tactiles qualitates, & quidem illæ, q[uæ] primæ alterativæ dicuntur: Calor, Frigus, Humor, Siccitas. L. 15.	[a] Qualitates has singulares, earum differentias, ut has διαφορὰς Græci vocant. Arist. Ce. Libr. 2. at & Latini vero causas.
Qualitates	Notandum enim qualitates duplices statui, differreq[ue] quod aliæ sint motivæ, aliæ alterativæ.	
motivæ,	Motivæ, ut sunt gravitas et levitas, quia non naturam et causas elementorum explicant, fidem facere non videntur, nisi quod ex his esse [ta]n corpora locis distincta evidenter pateat. Perperam autem nonnulli has motivas Qualitates formas elementorum dici posse asserunt; Quamvis interna principia sint cum formis conjuncta, ita ut manentib. formis nunquam aboleantur. L. 19. –	
alterativæ.	Sed neq[ue] alterativæ illæ, primæ qualitates dictæ, elementorum formæ substantiales, sed tantum accidentia q[ua]dam consequentia formas dici possunt, cum quod unius respectu sit substa[nt]ia, alterius respectu accidens esse [no]n queat. L. 15. Utut maxime nunc formalia, nunc constitutiva elementorum principia, nunc .a. formæ vocentur, & non raro ab Arist. & Galeno. pro ipsis elementis sumantur. L. 15. –	
qualit: usus.	In harum ergo qualitatum effectis dignoscendis primus Medici labor esse debet. Risk. H. 12	

616

De HUMORIBUS.

Humoris Sign: I. Humor Philosophis nomen qualitatis est non sua sed aliena superficie contenta. At vero II. Medicis nomen substantiae est Riol. Significatq3 communiter omne corpus liqdum et perfluens non sua sed al: supf: contentum. Hac ratione omnes succi et liquores: et in humano corpore inter continentes et impellentes partes via liquida cavitatibus contenta humores dici poterunt. L.59.

Quadruplex in corpore humiditas e, primigenia, elementaris, alimentaria et excrementitia. Holler. in aph. LIX lib. VII.

III. Specialius vero et definitius corpora liqda in secunda concoctione ex chylo, in tertia a sanguine orta.

IV. Proprijssime .a. nomen humoris IV succis alimentarijs massam sanguinis constituentibus competit. Secundario succis ex primis ortis, q in partium nutritione proximi sunt: Humiditates verius q humores. Tertio excrementitijs naalibg. Quarto excrementitijs n naalib. L.d.1.

Definitio. | Definitur. a. Humor, Corpus liquidum in q Chylus vi Jecoris pro corpore alendo transmutatur. L. sq.

Non ergo Chylus, faeces, lac, semen. Sudor, & urina; inter humores numerari possunt, sed solus is succus, q alendo & conservando corpori inservit, eoq3 significatu Sanguis dicitur. (Licet his etc. vocabulum humoris tribui soleat)

Qs. an Simplex | Sed haec Sanguinis massa an Simplex sit humor, an vero quatuor istis vulgatis constet, Sanguine nempe special. dicto, Bile, Pituita & Melancholico Succo, vehementer ambigitur. Jacc.

Qs. minime | Non est negandum partium aliquam diversitatem sanguinis massa contineri, sed tamen non adeo discrepantem 5; q existimat vulgus, ut haec pars Bilis, illa vero Pituita, etc. dici possit, q excrementitiorum humorum nota sunt. Quia tamen propter partium nutriendar: diversitatem, non simplex esse non debuit recte naa correspondentes fecit iv primis rerum elementis ita ut alia pars calidior, alia frigidior, alia siccior, alia humidior sit; etiamsi omnes sub sanguinis forma contineantur: Jacc. Pars itaq3 calidior siccior a similitudine bilis, biliosus sanguis; temperatior & optima in specie & simpliciter Sanguis; frigidior & humidior pituitosus; frigidior & siccior sanguis melancholicus nominatur. S. 66. a.

Sed quadruplex

5. aliequi n. & hepar tam bilem, V.G. a sanguine segregasset, & in cystin fellis amandasset; vel frustra eam segregaret, si eandem voluit cum sanguine per totum corpus distribui. Sanguis praeterea dulcis est saporis non poterit si primitam bilem haberet, ea. n. est rei amarae conditio, ut in parva quantitate magis se explicent, q alia sapida in majori: Sic Hispanici vini dulcissimi cantharus amarescet cujuscunq3 fellis ʒß. Jac

6 Nec n. cerebrum pituita; sed pituitoso sanguine nutritur, neq3 pulmo bile sed bilioso sanguine.

A.

Notandum. a. partes illas (q a mediocritate recedunt) dum vel in Venis a calore non recte gubernantur, vel extra venas quoquomodo veniunt, & a massa sang: segregantur; in alios humores mutari: tunc. n. sanguis biliosus in Bilem, pituitosus in pituitam, etc. degenerat. S. d. l.

7 Sic absurdum non est in cacochymici corporis venis, etiam actu Bilem, etc. inveniri. NB Quae. n. hic dicuntur de Sanis dici debent. S. d. l.

A. Plurimum .a. puri ſanguinis, q colore ē ruber, ſapore dulcis, conſiſtentia mediocris, in maſſa ſanguinea reperit. L. 56. Judicium autem eſt, quod plurimæ ſint partes carnoſæ, q ut ex eo genitæ ſunt, ita et nutriunt. R.

Proportio hu=merum in homine. plurimum ſang:

Deinde plus dulcis et alimentaria Pituita, q Bilis aut Melancholia. Eſt n. ex dimidio coctus ſanguis, q interdum nutrit faciliſ ℔ qualitatis ſymbolum in ſanguinis mu=tatur. R.

minus pituita

De Bilis et Melanchol. humoris proportione non conveniunt. Aphrodis. 2. probl. et Meſues. 2. aph. plus Bilis, minimum Melanch. ineſſe affirmat.

minimum Bilis et melanch.

Avicennæ .a. interpretes minimum Bilis, plus humoris Melanchol: ineſſe probant IV arg. 1. a ſimilitudine muſti, in quo plus fecis ſubſidet, quam eminet floris. 2. q pauciſſimæ partes Bilioſo ſanguine nutriantur, plurimæ melancholico, v.g. Oſſa, q plura etiam, CC, ſunt. 3. quod huic expurgando majus conceptaculum, lienem nempe; illi vero minus, illi minus κύστιν dico felliſ, nāa deſtinarit. 4. q amara nāæ ingrata ſint. Ac proinde pro=vida nāa minimum bilis ineſſe voluerit. R.

Galen. n. muſto Sang=uinem comparat, ex quo ut ex muſto IV oriantur, ſic Sanguis puro vino, melancholia fecibus, Bilis floribus et pituita crudis et imperfectis in vino partibus. L. 58.

Oriuntz .a. hi IV humores in ſecreto naaliter,
ab uno eodemqꝫ calore, pro maa̅ diſpoſitione.
L. 50.

Hostzipsex (?) | Sunt q[ui] triplicem tantum humorem in sanguine statuant, ipsum sanguinem n[on] m[ater]iam, sed ~~[…]~~ forma a cæteris tribus distinguunt.[1] At ego non video, quomodo tunc colore rubro sanguis esse possit; adeoq[ue] temperatus: cum frigus pituitæ et melancholiæ unius choleræ calorem vinceret, ac proinde frigidus e[sse] deberet. L. 55.

[1] Lac inquiunt, nihil aliud e[st] q[uam] sanguis in mammis glandularum proprietate dealbatus. In quo t[ame]n 3[tia] tantum substa[ntia] animadvertit[ur], terrestris seu caseosa analoga humori melancholico. Aquea seu serosa respondens pituitæ. Aeriaq[ue] butyrosa respondens bili, q[uæ] facile inflammat[ur]. R.

Ab quintupl. | Qui serum tanquam quintum humorem his addunt, longe meâ q[uo]d sentiâ, errant: cum o[mn]inm confessione nutritioni ineptum habeatur.

Seri usus. | Sed tantum facilitandæ alimenti distributioni inserviat, neq[ue] enim (ut Galenus 4 de usu part. cap. 5. ait) ex ventriculo in venas commode transire poterat Chymus jam ex cibis factus, neq[ue] facile pertransire venas, q[uæ] sunt in Hepate et multæ et angustæ, nisi tenuis q[uæ]dam et aquosa humiditas[6] tanquam vehiculum, ei fuisset admista: ex qua tamen cum nulla particula nutriri possit, urinæ suam p[ro]bere, atq[ue] in excrementum hoc abire necesse est. S. 61. b.

[6] Hipp: lib. de alimento. p. 383. v. 20. ὑγρασίην τροφῆς ὄχημα, vocat. Et Gal. 3. Comment. lib. de ratio victus in morbis acut. Al. Trall. VI. cap. 1. eoq[ue] etiam alludit Aëtius. cap. 165. serm. 3. Tetrab. 1. cum ὕδωρ τροφῆς ὄχημα vocat.

Seri species. | Tot species sunt serosi humoris, quot species succorum in venis, et quilibet succus suum serum h[abe]t, unde urina varie colorat[ur]. Nam a sanguine prodit serum coloris rubri, a pituitâ albi, a cholerâ flavi, a melancholia subfusci, ut testat[ur] Gal. 4. de sanit. tuend. cap. 4. et 2 com. 6. lib. Epidem. 38. text. L. 56.

An IV humor: nutriamur | Controversia etiam est inter Philosophos & Medicos: An corpus nostrum IV humorib. an vero solo sanguine nutriatur. Hoc philosophi Aristotelem ducem suum secuti. Illud vero medici adducti authorit: Hippocr: 1. de nat. hum. & Gal. 2. de elem. & alibi passim. defendunt.

Affirm. | pro Medicis facit. q corpus nostrum constans diversæ naturæ partibus etiam dissimile alimentum efflagitat;

Negat. | pro Philosophis, q omne alimentum & excrementum suum conceptaculum habere debeat, venæq quasi vasa sint sanguinis: ipseq sanguis animalibus ultimum alimentum sit. ut ait Arist. 2 de part. anim. cap. 3. Utraq igitur opinio probabilis.

Conciliatio. | Neq dissidium tantum est, ut componi non possit: enim ambiguitas in eo sita est, q Philosophi Sanguinis vocabulo utantur, pro massa sanguinis q constet heterogeneis & nihil diversis partibus, Medici vero dum negant nos solo sanguine nutriri, in specie sanguinem accipiunt pro temperatissima massæ sanguineæ parte. Non enim quisquam adeo bardus inveniatur, q excrementitios humores nutrire nostrum corpus dicat; sed solum

Sanguine nutrimur | Sanguinem IV dictos humores in se continentem pro corporis alimento habemus. S. 66. 67.

quidam mediate. | Notandum tamen si non proxime, saltem mediate nutrire: partes.n. spermaticæ seminelx dealbato sanguine per coctionem et alteratricem partium facultatem) nutriuntur. Ossa interiore sua medulla, ex sanguine facta, nutriuntur. R.

Ventriculus non nutritur Chylo. | Quod quidam ventriculum Chylo nutriri dixit Galen. 3. de facult. naturalib. improprie accipiendum est; non enim naturalem appetitum ventriculi sua substantia, sed animalem sua dulcedine satiat, aut qualitate. R.

Natura ſubitas mutationes non ferens varie
alterari ſanguineum voluit, priusq actu nutri=
Tertia coctio. at, & in nostram ſubſtiam mutetz. R.

Is.n. jam elaboratus & defecatus per venas primum
in oes corporis partes funditz: ubi pro ſingularum
nutritione ulterius elaboratz, q tertia concoctio
dicitz; Et quamvis ſub una eſſentia ingrediatz
ſubſtantiam partium: tn donec eis aſſimiletur,
aliquas externas diſpoſitiones ſubit, & propterea
Humores ſecundary IV. in IV humores ſecundarios dividitz, ſpecie non
differentes, ſed tantum ſecundum magis & minus.
Ex primis enim immediate orti, ſe mutuo
conſequuntz, & tanq magis pfecti, ex im=
Innominatus. pfectis tranſeunt. Nam dum venis exilibus,
ſeu capillaribus continetz ſanguis, a facultate
partium qb. illae venae inſunt, levem aliquam
mutationem ſuſcipit in diſpoſitione externa ſen=
ſibili, etſi ſecundum plures conditiones ſan=
guis maneat. dicitz. a. humor innominatus,
eo q proprio noie careat. (qbuſdam Inſitus.
Kiel. alys ſanguineus humor dicty. Lid.)
in ſpermaticis partibus albeſcens, in car=
noſis rubens pmanens. S.67.b. Dum
autem e venularum orificys reſudat, & in
vacua membrorum ſpatia roris modo dif=
Ros. funditz, a ſimilitudine Ros dicitz. Longio=
Gluten. re a. coctione majorem lentorem ac craſſitiem
acquirens partib. agglutinatz, adeoq Gluten dr.
Poſtremum naturam ſuam cambiens pmutansq
Cambium. ſubſtiam partis, Cambium dr. S.68.a. R.
F.

O. Avicennae interpretes tertium humorum Cambium, quartum vero Gluten vocant. L.57.

Poſteriores duos perperam humoribus con=
numerari ſtatuunt qdam, eo quod de ſubſtia
partium ſint. Tertius qdem (quem plurimi
Gluten, aly Cambium dicunt) carnoſa & adi=
poſa ſubſtia, fibris circumfuſa, roe vita pdita.
Poſtremus v. membranoſa, partes ſparmaticas
continente, itidem animata. Jacch. ex L.57.

Superfluitates et excrementitij humores, illi dicuntur, q in corpore abundant, & a corpore expelli & separari debent.

Mulier.

Hesiod. 2. ἔργων καὶ ἡμερῶν.

Οὐ μὲν γάρ τι γυναικὸς ἀνὴρ ληΐζετ' ἄμεινον ||
Τῆς ἀγαθῆς, τῆς δ' αὖτε κακῆς οὐ ῥίγιον ἄλλο.

CVNMANNVS q̄dam intervalla ſic cōputat.

480 anni ab exitū ad ædificatioēm templi.

Moses.	40	Dcūt. 29.
Ioſūa.	32	Iudic.
Athniel.	8	C. 3.
Ehūd	80	C. 3.
Debora Barak	40	C. 4.
Gedeon	40	C. 5.
Abimelech	3	C. 9.
Thola	23	
Iair	22	
Interregnūm	18.	
Iephthe	6	C. 11.
Abeſſam	7	C. 12.
Elon	10	
Abdon	8	
Samson	20	
Eli	40	
Samūel } Saūl. }	40	
David.	40	
Salomon, uſq3 ad ædificationē	3	

ſūmma 480.

501 anni regūm Iūda úsq3 ad desolatioēm templi.

David	40	1. Paralip. 3.
Salomon	40	1. Reg. 1.
Roboam	17	1. Reg. 12
Abia	3	1. Reg. 15.
Asa	41	1. Reg. 15.
Ioſaphat	25	
Ioram. 8. ſed. cūm patre	4 ſolūs reliqū.	2. Reg. 8.
Ahasias	21	2. Reg. 8
Athalia	7	2. Reg 11
Ioas	40	2. Reg. 13
Amasias	29	2. Reg. 14
Interregnūm ‡	10	2. Reg. 15 al. 11.
Ozias	52	2. Reg. 15
Ioathan	16	2. Reg. 15
Achas	16	2. Reg. 16
Ezechias	29	2. Reg. 18
Manaſſe	55	2. Reg. 21
Amon	2	2. Reg. 21
Iosias	31	2. Reg. 22
Ioachas	3 mens.	2. Reg. 23
Eliakim	11	2. Reg. 23
Iechonias	3 mens.	
Sedechias	11	2 Reg. 24.

ſūmma 501.

de Virili sexu.

de Muliebri sexu.

~~Vtrumq[ue] et~~

De Amore. —— D

Nuptijs. —— Dote.

Concubitu. — Mariti Offic. / Vxoris

Conceptione.

Partu.

Liberis.

De ~~Virilis Sexus~~ {laude / ~~Vita~~

VII

AMOR.

32.

Anacreon. p. 126.

χαλεπὸν τὸ μὴ φιλῆσαι. | Et non amare durum est:
χαλεπὸν δὲ καὶ φιλῆσαι. | Et amare durum:
χαλεπώτερον δὲ πάντων, | ~~[illegible]~~ Durissima omnium est,
Ἀποτυγχάνειν φιλοῦντα. | Amare nec potiri.

---

in GRÆCIA adolescentulis laudi ducitur quam plurimos habere amatores.
Æm. Prob. in Pr.

Amor.

Qualitates Regionum in amore.

Gallus amat celerem, pede non remorante puellam,
Quæ levis est, certis & magis apta modis.
Hispano magis illa placet, cui forma benigna est,
Cui Venus ex oculis semper amica videt.
Ast Italus timidæ lætatur amore puellæ,
Dulcia quæ Veneris prælia sæpe fugit.
Virgo sed audaci quæ provocat ore magistrum,
Illa est germano dulcis amica viro.

GIſteren des avonts laet,
Eer de Son te bedde gaet,
Eer ſy gaet, end' ons berooft
Van haer ſchoon vergulden hooft,
Eer de ſwarte nachtbegint
Is geſtorven Venus kindt:
Venus kindt dat ſoete dier
Is ghevallen in zijn vier.
Nu light Venus arme vrou,
Iammerlick in grooten rou,
Wie ſal bluſſchen deſe pijn?
Wie ſal Venus trooſter zijn?
Morghen voor den dagheraet
Eer de Son haer bedd' verlaet,
Dachtvaert Venus altemael
Iupiters volck in haer ſael.
Al ghy Goden overhoop,
Die wilt koopen goede koop,
Morghen voor het Sonne-ſchijn
Salder eenen koopdach zijn.

Eenen booch, en neven dien
Eenen koker wel voorſien:
Pijlen zijnder ſes of acht,
Alle van verſcheyden kracht.
D'een heeft honich, d'ander gal,
D'ander lieflick ongheval:
D'een brenght groote blyſchap aen,
D'ander doet die weer vergaen.
Een van hoop, van vreeſe twee,
Een van vreucht, end' dry van wee,
Twee doen haten goeden raet.
Twee doen haten middelmaet.
Dits den huyſraet meen ick al,
Diemen daer verkoopen ſal.
Dits den huys-raet allegaer,
Die hy heeft ghelaten naer.
Komt ghy Goden altemael
Morghen vroech in Venus ſael:
Die beſt biedt van Venus moet
Vinden noch twee ſoentiens goet.

idden is een ſael van onbekende bloemen,
loemen opghebouvvt, die vvy niet konnen noemen:
er is Cupidoos ſtoel, die ſpreeckt daer ende ſeght
n yeder zijn miſdaet een yeder na zijn recht,
neven is een perck, daer loopen tvvee Goddinnen
roef heyt en de Vreucht, de ſuſters van het minnen,
e garen in een kruyck ons tranen altemael,
ſetten die ten toon int midden vande ſael:
ſuchten altemael die ſtaen om hooch geſchreven
enus tafelboeck tot t'eynde van ons leven:
t midden is een ſchael, daer vveeghtmen al ons quaet,
die meeſt heeft gheleen, die krijght den beſten ſtaet.
ſal ick boven aen die beſte plaets beerven,
dat ick ben ghevveeſt volſtandich tot het ſterven:
e eerſte plaets is mijn. daer ſal ick ſtaen tot ſpijt
an die u heeft behaecht en die my heeft benijt.
kvrou, vvel aen, ick gae, en laet u hier tot panden
tranen voor de deur, die bitter offerhanden: